

A Helyi Akciócsoport neve:

Paks Helyi Akciócsoport

HELYI KÖZÖSSÉGI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2014-2020

2022.február

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Strukturális
és Beruházási Alapok

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

Vezetői összefoglaló	2
1. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	4
2. A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása	7
3. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	7
3.1 Helyzetfeltárás	7
3.1.1 Térszerkezet specifikumai	7
3.1.2 Környezeti adottságok	9
3.1.3 Kulturális erőforrások	10
3.1.4 Közszolgáltatások	12
3.1.5 A társadalom állapota	14
3.1.6 A gazdaság helyzete	19
3.2 A HKFS-t érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások	20
3.2.1 Külső koherencia, kiegészítő jelleg	20
3.2.2 A HKFS tartalmát befolyásoló megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/projektek	22
3.2.3 A HKFS tartalmát befolyásoló, a település gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások	25
3.3 SWOT	27
3.4 Fejlesztési szükségletek azonosítása	30
4. A stratégia jövőképe	32
5. A stratégia célhierarchiája	33
6. Cselekvési terv	40
6.1 A beavatkozási területek/műveletek leírása	40
6.2 Együttműködések	50
6.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei	51
6.3.1. A HACS és munkaszervezetének jogi és működési keretei	51
6.3.2. A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével)	52
6.3.3. A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása:	54
6.3.4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása... ..	54
6.3.5. A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása	55
6.3.6. A HKFS megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása.....	55
6.3.7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása:	57
6.3.8. A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása.....	57
6.4 Kommunikációs terv	57
6.4.1 Célcsoportok meghatározása	58
6.4.2 Kommunikációs tevékenységek és alkalmazott kommunikációs eszközök	58
6.4.3 Adminisztráció, szervezeti keret.....	60
6.4.4 A kommunikációs tevékenységek ütemterve, pénzügyi terve.....	60
6.5 Monitoring és értékelési terv	61
6.6. Horizontális célok	62
6.6.1 Esélyegyenlőség.....	62
6.6.2 Fenntarthatóság	63
6.7. A HKFS innovatív elemeinek bemutatása.....	64
6.8 Kockázatok.....	65
7. Indikatív pénzügyi terv	67
Nyilatkozat a HKFS elfogadásáról	Hiba! A könyvjelző nem létezik. 69

Vezetői összefoglaló

Paks Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiája (továbbiakban: Paks HKFS) a TOP -7.1.1.-16 felhívásra benyújtásra tervezett forrásigénylés (támogatási kérelem) dokumentációs háttér anyagának része, ugyanakkor – a Helyi Akciócsoport (HACS) megfogalmazása szerint – egyben egy hiánypótló dokumentum is. Paks városa rendelkezik minden, a közösség életét közvetlen vagy közvetett módon befolyásoló fejlesztési dokumentummal (ITS, Esélyegyenlőségi Program, Környezetvédelmi Program stb.) és a törvényi előírásoknak megfelelő helyi jogszabályi háttérrel (pl. közművelődési rendelet). A HKFS mindezekkel szoros összefüggést mutat, ugyanakkor eltérő tartalmi fókuszából és megkülönböztető módszertanából (alulról építkező, a közösség által irányított) eredően kiemelt hangsúlyt fektet a közösségépítésre és ennek érdekében a közösség által a közösségért folytatott tevékenységek sikeres megvalósítására.

A Paksi HKFS a helyzetfeltárásban és SWOT-ban beazonosított adottságokból, hiányosságokból és a külső környezet folyamataiból eredő (hazai, globális) közösséget érintő **fejlesztési szükségletekre és lehetőségekre reagál**, miközben figyelembe veszi a korlátozó tényezőket is. Paks város esetében a **szükségletek** az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- A paksi helyi közösségre (beleértve kulturális, közösségi intézményeket és a civil szervezeteket) – a sajátos gazdasági pozíció (atomerőmű jelenléte) társadalmi következményeként – a megosztottság és az együttműködés visszafogottsága jellemző. Helyi szükséglet az egyének, demográfiai csoportok, szervezetek, intézmények együttműködésének erősödése, valamint építő jellegű együtt gondolkodás és cselekvés generálása ezzel a közösségi megtartó erő fokozódása, a generációk közösségben tartása.
- A Duna folyó a paksi identitás hagyományos meghatározója, mégsem szerepel közösségi helyszíneként a városlakók életében. Ennek fő oka a folyópart fizikai elérhetőségének problémás volta és annak kiépíttetlensége. A városlakók igénye, és egyben az ITS-ben is megfogalmazott kiemelt fejlesztési szükséglet, hogy a Duna fizikai „hozzáférhetősége” javuljon és a helyiek – szimbolikusan és valóságosan – újra birtokba vehessék a folyót a Duna-part közösségi térré alakításával. Kapcsolódó szükséglet a természeti környezet szerepének erősítése a lakosok életében, kihasználva a meglévő szervezeti adottságokat.
- Pakson részben a népi, történeti hagyományokra alapozva, részben pedig az utóbbi évtizedek közösségépítő tevékenységeit mintául véve számos tematikus civil közösség működik az intézményekkel (pl. Városi Múzeum) párhuzamosan és azokkal eseti együttműködésben. A helyi szervezetek és intézmények jellemzően kevésbé hatékonyan reagálnak a gyorsan változó közösségi igényekre (különösen a dinamikus fiatalság vonatkozásában). Kiemelkedő fejlesztési szükséglet az passzív tematikus civil szervezetek/közösségek újra élővé tétele (reaktiválása), valamint a működő szervezetek és a helyi kulturális, közösségi intézmények valós igényekre reagáló megújítása újszerű közösségépítő, bevonásos módszerek, eszközök (akár hálózatépítő „okos” megoldások), képzések és tréningek alkalmazásával.
- Pakson a városi és városrészi vonzással rendelkező zárt, ill. szabadtéri közösségi létesítmények állapota és eszközfelszereltsége – a Városi Múzeum kivételével – jelentős hiányosságokat mutat. A HKFS – pénzügyi lehetőségeihez mérten – kisebb léptékű infrastrukturális és eszközfelszereltséget érintő beavatkozási szükségletek azonosít és ezekre reagál a kulturális tereket biztosító intézményekben, a civilek működési helyszínein, befogadó helyeken, zárt és szabad térben egyaránt.

Paks HKFS Jövőképe: Paks a Dunához erősen kötődő, a hagyományos tevékenységeken és helyi speciális sajátosságokon alapuló **sokoldalú közösségi értékkel** rendelkező város, ahol az egyének,

mikro-közösségek és tematikus csoportok sikeres hálózatos működése erős **helyi kötődésen alapuló belső kohéziót** eredményez, hozzájárulva a fiatalok megtartásához.

A HKFS céljai a szükségletekből kerültek levezetésre mégis számszerűleg több célról beszélünk (5). Ennek indoka, hogy a város szerkezetéből adódóan két szükséglet városrészi mikroközösségekre is vonatkoztatható (ez az 5. specifikus célban fejeződik ki, ahol az 1. és a 4. specifikus célok területi vonatkozásai érvényesülnek). **Specifikus célok:**

1. Fokozódjon a helyi társadalom és helyi szervezetek összetartása a népességmegtartás és a speciális kihívásokra¹ való felkészülés érdekében;
2. Erősödjék a helyi identitást meghatározó Duna és kapcsolódó természeti környezetének szerepe a városlakók életében (kulcsprojekt);
3. A paksi hagyományos közösségi tevékenységek, változatos módon és megújulva legyenek jelen a lakosság életében;
4. Váljanak vonzóbbá és korszerűvé, a helyi kulturális szolgáltatásoknak, valamint a közösségi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák és a működést biztosító eszközök;
5. A sajátos belső szerkezetű városban (akcióterületen) erősödjön a városrészi mikro-közösségek önszervező képessége és ezzel összetartása.

A célokhoz összesen **kilenc művelet** tartozik (ebből 6 ESZA és 3 ERFA melyek egymás kiegészítői), amelyek a felhívások alapját képezik. A felhívásokra érkező helyi szervezetek, intézmények vállalkozások által benyújtott pályázatok a HKFS-ben meghatározott eljárásrend szerint kerülnek kiválasztásra és kapnak támogatást céljaik megvalósításához. A Paks HKFS **fő kiválasztási elvei:**

- a beavatkozások együttműködésben, kooperációjában valósulnak meg (több szervezet és /vagy intézmény részvételével);
- újszerű módszerek, eszközök bevezetése és alkalmazása a megújulás ezzel új célcsoportok elérése és vonzása érdekében;
- meglévő infrastruktúrák fenntartható hasznosítása, új közösségi infrastruktúra létrehozása kizárólag a közösség számára kiemelt, infrastrukturális szempontból hiányos, magas potenciállal rendelkező fejlesztési területen (Duna part);
- a fejlesztésnek nem lehet negatív hatása a környezetre;
- az indikátorértékekhez való hozzájárulás forrásarányos mértéke – a forrásfelhasználás hatékonyságának maximalizálása

A fejlesztési szükségletekre reagálva a fő **fejlesztési tématerületek**

- Új komplex közösségi tér létrehozása és közösségi tevékenységekkel, programokkal való megtöltése a Duna-part egyes városközpontokhoz közel eső szakaszain (2) **kulcsprojektként**;
- A kulturális, oktatási és szociális intézmények és civil szervezetek összehangoltabb működése – szakmai együttműködések, közös programok, vonatkozó adatok közös platformjainak megteremtése városi szinten és ezen belül tematikusan is;
- Meglévő civil közösségek tevékenységének megújítása (reaktiválásuk, tevékenységek bővítése, új eszközök módszerek bevezetése, új célcsoportok vonzása);
- Hagyományos gazdasági tevékenységek újjáélesztése, szabadidős, kreativitást erősítő, szociális céllal (öngondoskodás – öfenntartás) és a helyi termékek piacra jutását segítő;
- Az egyes karakteres városrészek és a belterület magjától külön álló településrészek mikro-közösségeinek fejlesztése.

A Paks HKFS végrehajtásának **eredményeként** – amelyben 400 millió Ft felhasználását tervezi a HACS – a helyi közösség magját képező civilek szervezetek, és intézmények megújulva, a közösség igényeire rugalmasabban reagálva, egymással szoros együttműködésben képesek egyre több lakost bevonni

¹ Értsd: atomerőmű tervezett bővítése

tevékenységükbe ezzel is erősítve a közösségi kohéziót. A lakosság bevonása nem önmagában a szabadidő tartalmas eltöltésének céljával, hanem a természeti környezet védelmének és a rászorulóknak (elsősorban idősek) önkéntes munkával történő segítségének céljával történik, amelyek szintén belső összetartást erősítő tevékenységek. A HKFS eredményeként a **Duna-part, mint közösségi tér újra** beépül a lakosok mindennapi életébe és javuló adottságaival képes újabb célcsoportokat vonzani. A folyópart fejlesztésével olyan közösségi tér és újszerű infrastruktúrák jönnek létre (előadótér, úszó kultúrház), amelyek akár a teljes lakosságot vonzó rendezvények, programok (kultúra, tömegsport stb.) megvalósítására alkalmasak egy, a paksi identitását alapjaiban meghatározó helyen. A városi vonzású és a külső városrészekben található közösségi létesítmények és nyílt (zöld) terek infrastrukturálisan és/vagy eszközfelszereltségüket tekintve részben vagy egészben megújulnak.²A Paks HKFS legfőbb elvárt eredménye a közösségi élet tartalmi, minőségi megújulása, amiben a HACS nagy szerepet szán a kreatív újszerű ötletek beépülésének és az azok által kínált lehetőségek kihasználásának.

A HKFS megvalósításának alapfilozófiája a partnerek, illetve a Pakson élők együttműködésre és közös gondolkodásra való ösztönzése, melynek HKFS vonatkozású „intézményesített” keretét a **HACS létrehozása és működtetése** adja. A HACS a helyi lakosok, és szervezeteik közösségépítést szolgáló tevékenységének színtere, ahol képviselhetők és formálisan megjeleníthetők a helyi igények, formálódnak a helyi fejlesztés irányai. A HACS **konzorciumi formában** vesz részt a CLLD eszköz megvalósításában. Sikeres pályázati szereplést követően a HACS a Paksi Polgármesteri Hivatalt jelölte ki munkaszervezeti feladatok ellátására, a Hivatalon belül létrehozott munkaszervezet gondoskodik a HKFS átlátható végrehajtásáról a stratégiában leírtak szerint.

1. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A Paks városában a Polgármesteri Hivatal koordinációjában 2016. áprilisában kezdődött meg a Helyi Fejlesztési Stratégia előkészítése. Az előkészületi időszakban az elsődleges feladatot a TOP 7.1.1.-16 felhívás megismerése, különböző pályázati lehetőségek lehatárolása (TOP-on belül), és a paksi civil szereplők HKFS tervezésbe történő bevonása jelentette. A Helyi Akciócsoport 2016 májusában került véglegesítésre lehetőséget biztosítva a lehető legszélesebb körű csatlakozásra.

A nyilvánosság biztosítása, valamint az érintettek bevonása érdekében az alábbi tevékenységek valósultak meg:

- Igényfelmérés – projekt gyűjtés: a város civil szervezeteinek lehetősége volt projektjavaslatok eljuttatására a koordinátorok felé
- Szakmai fórum szervezése az önkormányzati intézmények vezetőinek,
- Folyamatos egyeztetések a civil szervezetek képviselőivel
- A HKFS tervezési vezérelveknek megfelelően az eljárásba bekapcsoltuk a helyi hátrányos helyzetűeket képviselő szervezeteket. Mind a tervezési, mind a megvalósítási szakaszban kiemelt figyelmet kívánunk szentelni ezen csoportok bevonására.

Előkészítés lépései – események, akciók:

	Esemény / tevékenység	Célcsoport / résztvevők	Eredmény/tartalom	Időpont
1.	Civil szervezetek első megkeresése	lakosság és helyi civil szervezetek	CLLD általános bemutatása, tájékoztatás a pályázaton való indulási szándékról	2016. április

²A kiemelt létesítmények esetében a CLLD támogatott keretén belül csak a működést segítő kisebb beavatkozások támogatottak.

	Esemény / tevékenység	Célcsoport / részvevők	Eredmény/tartalom	Időpont
2.	Tájékoztató megtartása a potenciális HACS tagok számára	HACS potenciális tagság	Részletes tájékoztató a CLLD-ről, adatok egyeztetése, alakuló ülés időpontjának egyeztetése	2016. május 26.
3.	HACS alakuló ülés	HACS tagság	megalakult a HACS képviselő kijelölése (Süli János, polgármester, helyettes: Szabó Péter, alpolgármester); igényfelmérés (fórum)	2016. május 30.
4.	CLLD regisztráció benyújtása			2016. június 3.
5.	projektötlet- kérdőív kiküldése minden a civil szervezeteknek	civil szervezetek	igényfelmérés: megvalósításra szánt projektötletek	2016. szeptember
6.	HACS ülés 1.	HACS tagok és meghívott civil szervezetek - nyílt ülés	tájékoztató az igényfelmérés állásáról, szóbeli kiegészítések, a helyzetértékelést segítő problémafeltáró beszélgetés	2016. szeptember 8.
7.	Tájékoztató megerősítése, segítségnyújtás	HACS tagok és meghívott civil szervezetek	jó gyakorlatok elküldése a projektötletek alakítása érdekében (e-mail), tájékoztató prezentációk eljuttatása	2016 szeptember 12.
8.	HACS ülés 2.	HACS tagok és meghívott civil szervezetek - nyílt ülés	Előzetesen kiküldött szakmai anyag(szükségletek azonosítása, SWOT jövőkép és célok azonosítása) egyeztetése, vélemények megosztása	2016 szeptember 22.
9.	Fókuszcsoportos beszélgetés intézmény- vezetőkkel	intézményvezetők	Az egyes kulturális, közösségi intézményeket érintő problémák, hiányosságok feltárása – fejlesztési igények megfogalmazása (az együttműködések vonatkozásában is)	2016. október 5.
10.	HACS ülés 3.	HACS tagok és meghívott civil szervezetek - nyílt ülés	Előzetesen kiküldött szakmai anyag (jövőkép és célok elfogadása, műveletek azonosítása) egyeztetése, vélemények megosztása	2016. október 5.
11.	HACS ülés 4.	HACS tagok és meghívott civil szervezetek - nyílt ülés	Előzetesen kiküldött szakmai anyag (művelek véglegesítése, szervezeti keretek, pénzügyi keretek tisztázása), egyeztetése, vélemények megosztása	2016 november 10.
12.	A teljes HKFS egyeztetési anyag kiküldése	HACS tagok	teljes HKFS egyeztetési anyag kiküldése	2016. dec. 2.
13.	HACS ülés 5.	HACS tagok és meghívott civil szervezetek - nyílt ülés	A HKFS egyeztetési anyagra vonatkozó észrevételek megbeszélése a dokumentum elfogadása	2016. december 8.

Média megjelenés:

Hol	Milyen tartalommal	Mikor
Paks press	http://www.pakspress.hu/index.php?ugras=hirolvasto&hirszama=63211	2016. március 22.
Paksi hírnök	http://paksihironok.hu/tag/misoczki-aniko/	2016. máj. 31.
TelePaks TV	https://www.youtube.com/watch?v=uV6GgzmmbpA	2016. máj. 30.
Paksi hírnök	http://paksihironok.hu/tag/onkormanyzat/	2016. máj. 31.

Korábbi stratégiai anyagok és meglévő információ források áttekintése

- Különbféle Paksot érintő – elsősorban megyei – dokumentumok és OP-k áttekintése (kapcsolódások feltárása)
- Az ITS áttekintése közösségi és közösségi kulturális nézőpontból
- A Helyi Esélyegyenlőségi Program, Környezetvédelmi Program és a település Közművelődési Rendeletének áttekintése
- Egyéb TOP pályázatokhoz készülő kérdőíves felmérések, interjúk
- Egyéb pályázati anyagok, korábbi sikeres és sikertelen pályázatok dokumentációi
- Közintézmények vezetőivel készített fókuszcsoporthoz beszélgetés

Az igényfelmérés konklúziói (projektötletek): A felmérés során 102 projektötlet érkezett összesen 32 szervezettől. A projektötletek és a projekt gyűjtéssel párhuzamosan zajló konzultációk képezték alapját műveletek kialakításának, amit azok a megfogalmazott szükségletek is befolyásoltak, amelyek kevésbé vagy nem „projektesedtek” az eddigiekben. A projektötletek benyújtásában azok a szervezetek és intézmények „jeleskedtek” amelyek aktív szereplői Paks közösségi életének. Ez garanciát jelent arra, hogy a partnerségben kitűzött HKFS célok és tervezett műveletek biztosan megvalósulnak a végrehajtás időszakában. A projektek a műveletek meghatározása mellett iránymutatást jelentettek a pénzügyi terv elkészítéséhez. A projektek becsült költségeinek összege jó alapot jelentett a tervezett költségvetés belső arányosítására. A HACS üléseken elhangzottak és a megfogalmazott célok hatására az együttműködési szándékokra (vállalkozói szférával) egyre több jelzés érkezett a szervezetek felől.

A HACS ülések során egyértelművé vált, hogy a civil szervezetek, de a kulturális és közművelődési intézmények is, igénylik a segítséget a felkészülésre és a pályázatok elkészítésére vonatkozóan.

A HKFS tervezés résztvevői: A tervezés folyamatában, a helyzetelemzés megalkotásában a HACS tagjai mellett részt vett több civil szervezet és a város közművelődési, oktatási és szociális intézményei (részben HACS tagok) könyvtár, múzeumok és az iskolák vezetői, illetve olyan szakértők, akik az elmúlt években városfejlesztési elképzeléseket fogalmaztak meg. A HACS által elfogadott HKFS intézkedések a helyzetelemzésre és igényekre támaszkodva, a megelőző konzultációk alapján, azok felvetéseit beépítve alakultak ki.

Nyilvánosság: A HKFS tervezési dokumentumok a város weboldalán elérhetőek.

2. A Helyi Községi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

Paks város CLLD-HKFS akcióterülete a város kül- és belterületét foglalja magában, azaz nincs szükség ez alatti területi szint utcákkal történő lehatárolására.

A város sajátos szerkezete és közösségépítés problémái és szükségletei indokolják, hogy a HKFS műveletek kiterjedjenek a belterület törzsterületétől (településmag) kívül eső, a sugár irányban kivezető utak mentén kialakult településrészekre is. Ezek nem mindegyike belterületi besorolású, némelyik külterületi lakott helyként szerepel, azaz a külterület része. Ezekben összetartó, Paks számára fontos mikro-közösségek alakultak ki (az 5. cél és a 8. és 9. művelet rájuk irányul). Ez utóbbi tény indokolja, hogy a város egész külterülete is a CLLD akcióterület része legyen.

A jogosultság szempontjából fontos megjegyezni, hogy a Paks külterülete NEM tagja egyetlen LEADER közösségi kezdeményezésnek sem, tehát a város által kezdeményezett CLLD akcióterület teljes egészében jogosult a támogatásra.

- Az akcióterület népessége (KSH 2015. évi helyiségnévkönyve alapján): 19 305 fő
- Az akcióterület teljes területe: 154,08 km²

1. Térkép Paks város HKFS akcióterülete

3. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

3.1 Helyzetfeltárás

3.1.1 Térszerkezet specifikumai

Paks településszerkezetének elsődleges meghatározója a Duna jobb partja menti fekvés. A Duna parton az árvízvédelmi töltésen végig futó 6. sz. főút (a vasúti pályával együtt) – a kedvezőtlen adottságokra (magaspart, vonalas infrastruktúra elválasztó hatása) ráerősítve – megakadályozta a legutóbbi időkig, hogy a település Dunától való elzártsága oldódjon. A Duna identitáshordozó szerepe

gyengült. A városlakók és a HACS szándéka szerint a kapcsolatot erősíteni szükséges a természeti potenciál identitásépítő hatásának hatékonyabb használata érdekében.

A településszerkezet meghatározó adottsága a sugárirányú szerkezet. A gyűrűs irányú útkapcsolatok a domborzati adottságok miatt nem alakultak igazán ki, és mind a mai napig nehezítik a városon belüli közlekedést. Jellemző a csuszamlásveszély. **A város több, a városmagtól elkülönült településegységgel rendelkezik.** A külső településrészek karéj-szerűen veszik körül a települést nyugat felől: ezek északról dél felé haladva: Dunakömlőd (legnépesebb), Gyapa, Cseresznyés Birítópuszta és az atomerőműhöz legközelebb, a biztonsági övezet közelében elhelyezkedő Csámpa.

A város szerkezetének meghatározó alakítója az atomerőmű építése volt. A beruházással párhuzamosan jelentősen megugró népességszám a város extenzív fejlődését – így a korábbi városszerkezet jelentős módosulását – okozta. A legfontosabb, városszerkezetre ható folyamatok a következők voltak: a 6. sz. főút megépülése, a történelmi város besűrűsödése és kismértékű terjeszkedése nyugatra, a dombtető felé, a Tolnai úti beépítések felhúzódása a Pollack Mihály utca felé, a Tolnai úti lakótelep és a kapcsolódó intézmények kiépülése. A sajátos településszerkezetnek köszönhetően jöttek létre a város **mikro-közösségei**.

potenciális fejlesztési centrumok: A városban két központ található: a történelmi központ és a lakótelepi központ. A helyiek véleménye szerint továbbra is „szinte minden a főutcán történik”. Itt vannak a fontosabb szolgáltatók, kereskedelmi egységek, azaz a két központ közül egyértelműen a főutca a domináns. A történelmi központ sem klasszikus, csomópontszerű, hanem a főutca mentén húzódik végig. A város alapvetően három részre bontható: Ezek az alábbiak:

- Óváros: a történelmi városrész, a város északi részéig elnyúlva, az Alvég (a Dunára nyíló mezővárosias jellegű utcák), a Békaváros (a Kreszpark és környéke), az Öreghegy, illetve az ezek környékén fekvő utcák;
- Szérűskert: a Pál utca és a Fehérvári út, illetve az ebből a kettőből nyíló összes többi mellékutca;
- Tolnai út (Újváros): az Atom Lakótelep és onnan nyíló utcák, az Újtemplom és abból nyíló utcák, a Lakótelep és környéke, a Kölesdi útról nyíló utcák és a déli iparnegyed;

Ennél részletesebb területi felosztás található a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájában (2015): 5+1 városrész: A HKFS tartalmi vonatkozásai miatt fontos megjegyezni, hogy az ITS nem nevekkkel, csupán római számokkal jelöli meg a városrészeket, ami az ITS „**városrészek**” mint **tervezési egységek identitásának kialakulatlanására utal**.

leértékelődő területek: A városban a 2011-es népszámlálási adatok alapján két minimális kiterjedésű szegregátum és egy szegregációval veszélyeztetett terület található. Az 1. szegregátum a Kishegy-Újváros részében (délen) található, az ipari-gazdasági területek közelében. A 2. szegregátum „Gyapa külterület” néven nyilvántartott városrésze esik. A veszélyeztetett terület az atomerőműhöz legközelebb eső Csámpa belterületi településrészen található. **A lehatárolt területek tehát elsősorban külső településrészekhez köthetők.** Az ITS Antiszegregációs programja megteremti annak lehetőségét, hogy a minimális kiterjedésű szegregátumokban élők egyenlő eséllyel jussanak hozzá a város által nyújtotta lehetőségekhez. **A HACS figyelmet fordít a leértékelődő területekre a településrészi mikro-közösségek támogatásán keresztül.**

elérhetőség: Paks kiváló közlekedés földrajzi adottságú, hiszen az M6 autópálya által bekapcsolódott a nemzetközi közúti vérkeringésbe. Az M6 autópálya az ún. európai TEN (Trans-European Networks) része. Az M6 autópálya megépültével jelentősen lecsökkent a nyomvonal mentén fekvő települések elérési ideje, így Paks elérhetősége is nagymértékben javult. A város kelet-nyugati irányú

elérhetőségének meghatározó közlekedési elemei a (településeken áthaladó) fő közlekedési utak, valamint a térségi Duna-hidak (Dunaújvárosnál, Dunaföldvárnál és Szekszárdnál). Paks elérhetősége kelet-nyugati irányban jóval kedvezőtlenebb, mint az észak-déli irányban.

3.1.2 Környezeti adottságok

természeti erőforrások/értékek, táji értékek: Paks várost és környékét változatos táji adottságok jellemzik. Ahogy fent említettük, meghatározó elem a **Duna** menti elhelyezkedés. A **tájhasználatot** történelmi idők óta a táji adottságok határozták meg, így a halászat, erdőgazdálkodás, szőlők és a mezőgazdasági tájhasználat évszázadokig együttesen volt jellemző. A legradikálisabb változást tájhasználat és tájképi szempontból is az atomerőmű felépítése jelentette. A mai tájkép része az erőmű épületegyüttese, de a település új városrészei, lakó, szabadidős és intézményi területei is az utóbbi cca. 35 évben formáltak át az addig szőlő, mezőgazdasági vagy erdő hasznosítású területeket.

A táj számos védett értékkel rendelkezik. A Dél-Mezőföldi Tájvédelmi Körzeten belül Paks közigazgatási területén országos védettséget élvez a **Tengelici homokvidék, Paksi ürgemező, Paksi tarkasáfrányos** és a **Dunaszentgyörgyi-láperdő Természetvédelmi Terület**. További országos védelemre tervezett területek: Imsósi Erdő Természetvédelmi Terület és a Paks löszfalfeltárás Természetvédelmi Terület (Téglagyári központ). Paks Város Önkormányzatának helyi természeti értékekről szóló 30/2008.(XII. 17.) számú rendelete további számos helyi jelentőségű védett természeti területet és emléket tartalmaz.

Előreláthatóan a tervezett fejlesztések közül az ipari park területnövekedése, és az atomerőmű bővítése fog leginkább tájhasználati konfliktusokat generálni. A HACS kiemelt fontosságot tulajdonít a Duna természeti környezetének, védett értékeinek és fokozódó szerepet szán ennek az adottságnak helyi közösség építésében. Ezen kívül megvalósuló projekteken keresztül a HACS sokat vár a környezet fenntarthatóságának pozitív irányú alakulása kapcsán.

épített környezet értékei és problémái: A városban jelenleg országos területi védettség nincs, ugyanakkor világörökségi védettségre javasolt a Lussonium és környezete. A Lussonium egy kivételes turisztikai lehetőségeket magában hordozó, identitásképző és helytörténeti jelentőségű terület. A szerkezeti terv - előirányzatként - a fokozottan védett régészeti lelőhely területként tartalmazza. A jelentősebb helyi értékvédelmi területek: Történelmi városközpont, Ősz utcai pincesor, Fehérvár úti pincesor, Sárgödör téri pincesor, Erzsébet szálló környéke. A védett értékek között 25 építészeti objektum szerepel: pl. Erzsébet szálló, Bazársor, lakóházak, helyi intézményeknek helyet adó kúriák (Daróczy-, Korniss-, Mádl Kovács-, Novák-kúria), egyházi építmények (pl. Szent Vendel kápolna, Római Katolikus Kápolna, református templom) és a római kori Lussonium katonai tábora építészeti maradványai. A városban több, városképi szempontból jelentős középület és a belvárosi közterületek nagy része jelentős felújítást igényel (pl. maga a Polgármesteri Hivatal).

környezeti problémák: Paks Környezetvédelmi Programja az alábbi fő környezeti gyengeségeket és veszélyeket nevesíti: közüzemi hálózatok elöregedése, belvízveszélyes területek, talajvíz készletek elszennyeződése, településen átmenő főutak (pl. Dózsa Gy. út) mentén kialakuló zajszint és légszennyezettség, illegális hulladéklerakások. Mindezek mellett Paks földrajzi adottságából származik a város egyik jelentős talajvédelmi és egyben környezetvédelmi problémája, a **dombvidéki erózió**. A város környezetminőségének további javításának legjobb eszköze a közlekedésfejlesztés – a városi elkerülőút kiépítése, az erőmű M6 autópálya rácsatlakozásának megépítése –, mellyel jelentős levegőtisztaság-védelmi, zaj- és rezgés elleni védelem valósulna meg. Általában városi **zöldfelületek** nagysága kielégítő, de minősége és közösségi célú használhatósága nem megfelelő.

3.1.3 Kulturális erőforrások

hagyományok és kulturális örökség: Paks város történelmi múltja gazdag hagyományokat és kulturális örökséget hagyott maga után. A közeli Dunakömlőd melletti Sánchegyen a 4. században felépített castrum (tábor), a Lussonium, a provincia határát képező erődláncolatnak volt tagja. A rómaiak később már a védelmi vonalként (védőfalként) funkcionáló limest is felhúzták, aminek maradványai mai is láthatók az Imsósi-erdő peremén.

A település és környezete lakossága teljes egészében Dunához kötődve élte hétköznapijait évszázadokon keresztül. Hagyományai részben a gazdasági tevékenységekhez, a folyó és a dombvidék nyújtotta adottságokhoz és lehetőségekhez kötődtek (halászat, szőlőtermelés, stb.). Pakson a korábban jelentős számban itt élő német nemzetiségnek méltón megőrzött és művelt népi hagyományai és építészeti öröksége van.

A település imázsát jelenleg is meghatározó esemény az atomerőmű megépítése volt. Az 1979-es várossá válás döntő tényezője az atomerőmű felépítése volt. A városban több mint 2000 lakás épült az atomerőmű Paksra településével. 1982. december 28-án megindult az áramtermelés az első blokkban. A negyedik blokk 1987 augusztusára lett kész, ezzel az erőmű építése gyakorlatilag befejeződött. Az „**Atomváros**” imázs megalapozott, ugyanakkor a város – beismerve az előnyöket – igyekszik ezen túllépve hagyományos értékeire támaszkodva belső és külső imázst építeni. Az erőmű várható további bővítése erre különleges motivációt jelent.

kulturális intézmény- és szervezetrendszer: A városban a Paksi Közművelődési Nonprofit Kft. (Gagarin u. 2.) koordinálja a kulturális intézmények egy részének működtetését. A **Paksi Közművelődési Nonprofit Kft.** működését az önkormányzat finanszírozza (feladatfinanszírozás), tevékenysége elsősorban a közművelődési alapfeladatok ellátása. Az intézmény a város minden korosztályának igényét igyekszik kielégíteni. Tevékenysége nem csak a városra, hanem annak vonzáskörzetére is kiterjed. Ennek keretében a szervezet feladata kulturális, művészeti, szabadidős tevékenységek, és a hivatalos városi programok (jeles napok, és nemzeti ünnepek) megszervezése. Az alkalmazottak száma 22 fő, ebből 7 művelődésszervező szakértő. A programok havi kiadású programfüzetből ismerhetők meg. **A szervezethez tartozó intézmények:** Csengey Dénes Kulturális Központ, Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda, Városi Mozi, Dunakömlődi Faluház, Cseresznyés kert Erdei Iskola, Balatonszabadi - Sóstó gyermektábor, intézményi könyvtár.

Csengey Dénes Kulturális Központ (Paks, Gagarin u. 2.) –A város kulturális életének és a szervezet működésének központi épülete 38 éve működik. Az épület zöld környezetben, a lakótelep peremén található. Építése egybeesik a lakótelep létrehozásával és alapvetően az erőművet, és a lakótelep lakosságát szolgálta ki. Mára az intézmény célcsoportja az egész város, sőt a térség lakossága. Az épületben dominálnak a nagy helyiségek, ami a megélénkült klubéletnek nem kedvez. Az épületben található egy 440 fős nagyterem színpaddal, egy 80 fős klubterem, a földszinten egy 50 fős klubszoba, továbbá az emeleten egy 40 fős kisterem. Az épületben található még három kisebb próbaterem, és két kiállítótér az emeleti közösségi térből leválasztva, valamint két 8 fős tanácsadószoba. Az épületben a civil szervezetek rendszeresen tartanak programokat. A Paksi Közművelődési Nonprofit Kft. működteti az épületben az Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodát és a Városi Mozit. Korábban hetente több alkalommal volt filmvetítés. Ünnepekre, iskolai ünnepélyekre előzetes egyeztetés alapján filmek rendelése ma is lehetséges.

A Csengey Dénes Kulturális Központban 2014-ben belső burkolatcsere történt és a tetőn napelem-rendszer került felszerelésre. Ugyanakkor, az **épület egységes koncepció szerinti, átfogó felújítást és bővítést igényel, aminek a költsége messze meghaladja a HKFS pénzügyi kereteit.** A közösségi terek

a mellékhelyiségek avított állapotban vannak és a bútortartat kifejezetten elavult, a próbatermek és a színházterem használatát több műszaki és infrastrukturális probléma is nehezíti.

A város külső területein található a **Dunakömlődi Faluház és a Cseresznyéskert Erdei Iskola**. Mindkettőt Paksi Közművelődési Nonprofit Kft. működteti. **Dunakömlődi Faluház:** A Paks részét képező, attól északra található Dunakömlődön működő elsősorban kulturális szabadidő eltöltést segítő intézmény, amely a helyi közösség civil szervezetei számára biztosít helyet. A Faluház 1993-ban került átadásra az önkormányzat, az atomerőmű és a helyi lakosság összefogásának eredményeként. Befogadóképesség maximum 170 fő, normál esetben 120 fő befogadásra alkalmas. Az épületben egy nagy terem van és ezzel egy légtérben van egy galéria is. A közösségi célú használhatóság okán indokolt a vizesblokk megújítása, a galéria átépítése és a nyílászárócsere. **Cseresznyéskert Erdei Iskola:** A komplexum 44 férőhelyes, télen és nyáron is lakható – jelentős zöldterület és egy kilátó is tartozik hozzá. Az komplexumban 40 kerékpár is van. Az eredeti elképzelés alapján a város és térségének általános iskolái használják. A KLIK létrehozása megváltoztatta a működtetés feltételeit. Nyári táborok lebonyolítására is alkalmas. Uniós támogatásból került felújításra 2013-ban.

Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár: Az önálló gazdálkodással rendelkező intézmény három egységből áll: a központi könyvtár, Kincskereső Gyermekkönyvtár, Kínálgató Iskolai és Gyermekkönyvtár. A három intézményegység a város teljes lakosságának könyvtári ellátását végzi heti 44 órában 694 m² területen. Több mint 70.000 dokumentum helyben használatán és kölcsönzésén, a könyvtárhasználati órákon túl egyre nagyobb szerepet kap a **közösségteremtés** is. A látogatók irodai szolgáltatásokat (fénymásolás, faxolás, nyomtatás, szkennelés) is igénybe vehetnek. Népszerű szolgáltatás a számítógép- és internethasználat, a könyvtár számítógép- és internethasználati tanfolyamokat is tart. A városi könyvtár eMagyarország Pontként is működik. Szakképzett eTanácsadók segítik az ügyfeleket, pl. önéletrajzuk megírásában, pályázatok elkészítésében, feltöltésében. A könyvtár szoros kapcsolatban áll az oktatási-nevelési intézményekkel és fontos szerepet tölt be Paks város és vonzáskörzetének oktatási és kulturális életében, egyszerre szellemi és közéleti információs központ. Mint a kulturális esélyegyenlőség színtere, alapvető célja a fogyatékkal élők, hátrányos helyzetűek társadalmi integrálása. Az fő épület eredeti funkciója zsinagóga volt, így a funkciónak több szempontból sem felel meg. Az épület nem akadálymentesített és a nyári időszakban a használatot is akadályozza a légkondicionáló hiánya.

Paksi Városi Múzeum a helyi történeti-néprajzi gyűjteményből létrehozott **önálló intézmény**, 1994-ben kezdte meg tevékenységét. Gyűjtőköréhez tartoznak a Paks város közigazgatási területén található régészeti, néprajzi, helytörténeti-újkortörténeti emlékek. A múzeum az óváros szívében álló Cseh-Vigyázó, illetve a Mádi Kovács néven ismert műemlék jellegű kúriában található. A főépületben az öt teremből álló állandó kiállítás, valamint az időszakos kiállítások számára létrehozott helyiség, a bolthajtásos, korhűen helyreállított pincében kőtár, melléképületben pedig Pákolitz István költő emlékszobája található. Az intézmény immár jelentős régészeti-helytörténeti-néprajzi gyűjteménnyel rendelkezik. Népszerűek a városban a **múzeumpedagógiai** foglalkozások, amelyeket az óvodától az középiskoláig látogatnak. A múzeumban helytörténeti kiállítás mellett időszakos kiállítások is helyet kapnak. A Deák Házban került elhelyezésre a Városi Múzeum kiállítási anyaga és mellé épült meg a *Klíma történeti múzeum* új épülete.

A **Paksi Képtár**³: Az 1991-ben létrejött Paksi Képtár 2007-ben a valamikori Paksi Konzervgyár épületegyüttesének üzemcsarnokából kialakított épületbe költözött. A folyamatosan gyarapodó gyűjtemény bemutatása mellett nagyobb időszakos és vándorkiállítások megrendezésére is lehetőség nyílik. Az intézmény a konkrét, minimál, koncept és a médiaművészetre fókuszál. A Paksi Képtár a 2009-

³ besorolása: tematikus múzeum

ben létrehozta a Múzeumpedagógiai Kutató és Innovációs Irodáját, mely a kiállítások kísérőprogramjain túl továbbképzések, konferenciák, kerekasztal beszélgetések és módszertani anyagok cseréjét biztosítja a régióban és országos szinten egyaránt. Rendszeresen szervez Módszertani muzeológiai és múzeumpedagógiai továbbképzéseket, konferenciákat. Havonta közel 850 gyerek látogatja az óvodától a középiskolásokig. Egyedüli intézmény Pakson, amely a kistérségi és fogyatékkal élő gyerekekkel is foglalkozik. A Képtár alapítója a Pro Artis AMI képzőművészeti és iparművészeti tagozatának. A Képtár hozta létre és működteti a Tolna megye egyetlen grafikai műhelyét és művésztelepet is működtet.

A **Roma Községi Ház** 2011-ben nyílt meg, a valamikori nevelési tanácsadó épületében. A létesítmény a Roma Kisebbségi Önkormányzat és a város együttműködésével valósult meg önkormányzati források igénybevételével. A mindennapi életben is hasznosítható ismereteket nyújtó tréningeket, előadásokat tartanak a felnőttek részére és itt található a kisebbségi önkormányzat irodája is. Az épületben működik a felzárkóztatást elősegítő **Tanoda**.

kulturális programok: A kulturális nagyrendezvények Paks város közösségi életének szerves részei, valamint idegenforgalmi szerepének növekedéséhez is hozzájárulnak. A legjelentősebb rendezvények:

- Duna- parti Halászléfőző Verseny- Német Nemzetiségi Nap – szervező: Német Nemzetiségi Önkormányzat;
- Országos Sillerfesztivál –a Paksi Közművelődési Nonprofit Kft. és a Sárgödör téri borászok Egyesülete szervezi;
- Nemzetközi Gastroblues Fesztivál – a Lézer Kft. szervezésében (a város legnagyobb rendezvénye, ami több helyszínen valósul meg egyrészt a rendezvény jellege, másrészt a közösségi tér területi korlátai miatt)
- Szent István ünnepe, Duna-átúszás – szervező: Paksi Közművelődési Nonprofit Kft.
- Atomfutás; Kenyér-, hal-és borünnep – az Önkormányzat és a Puszta Lovas Udvar szervezése
- Sárgödör téri negyedévente megrendezésre kerülő (gasztro, zenei) fesztivál (a KoVino Kft. szervezi, a rendezvény kinőtte a területet – a közösségi térré fejlesztendő Duna-part erre alkalmas lehet)
- „Romajális”szervezője Roma Kisebbségi Önkormányzat (a roma kisebbség több programot is rendez, de a Roma Majális ezek között a legnagyobb)

A rendezvények kiszámítható éves elosztással, ciklikusan és tematikusan is szervezettek. A gasztronómia és bor, mint paksi jellegzetesség kiemelten megjelenik a rendezvények palettáján. Ezt jól kiegészíti egy nemrégiben nyílt helyi és térségi termékeket árusító üzlet. Rendezvények nagy része kistérségi szinten meghatározó szereppel bír. A rendezvények száma viszonylagos stabilitást mutat, ugyanakkor a látogatók növekvő létszáma miatt a legtöbb esetben szükséges volna a helyszínnek bővítése és/vagy áthelyezése. Pakson jelenleg nincs megfelelő méretű külső helyszín a jelentősebb tömegeket mozgó rendezvények lebonyolítására – ez nagyban indokolja a Duna-part közösségi célú fejlesztését. A belvárosban hiányoznak a minőségi közösségi terek, találkozási pontok. Továbbá a HACS véleménye szerint időszerű a városi rendezvények tartalmi és minőséget érintő megújulása (új tematikák, újszerű eszközök a bonyolításban).

3.1.4 Közszolgáltatások

A közszolgáltatásokat ellátó intézmények többsége a civil szervezetek potenciális partnerei a HKFS megvalósításában az egyes releváns célcsoportok vonatkozásában (gyermekek, idősek stb.).

köznevelés: Jelenleg **Paks városában** két, önkormányzat által fenntartott és működtetett *óvodai intézmény* található, továbbá egy családi napközi is működik. Minden óvodának jellegzetes profilja van pl. német nemzetiségi, zenei stb. Jelenleg három *általános iskolai* intézmény található a városban, amelyhez négy feladatellátási hely kapcsolódik. Ezen kívül a városban van egy alapfokú művészeti iskola is. Az iskolák mindegyike a KLIK Paksi Tankerületének fenntartásában van. Az általános iskolai oktatásban részt vesz az Római Katolikus Egyház a Balogh Antal Katolikus Általános Iskola és Gimnázium működtetésével. Az alapítványi fenntartású Aranyhal Waldorf Egyesület (óvoda, általános iskola) Dunakömlődön működik. A paksi általános iskolák infrastrukturális adottságai és kihasználtságuk lehetővé teszi, hogy a tantárgyak jelentős részét csoportbontásban oktassák. Az iskolákban rendszeres **múzeumi órák** vannak a Paksi Képtárban és a Városi Múzeumban, és a gyerekek ingyenes úszásoktatásban, néptáncoktatásban is részesülnek. A gyerekek **környezeti nevelése** jelentős hangsúlyt kap, és ezen belül az atomerőmű által kínált oktatási, tájékoztatási célú lehetőségek is teret kapnak.

A városban **gimnáziumi** oktatás a Paksi Vak Bottyán Gimnáziumban, a Balogh Antal Katolikus Általános Iskola és Gimnázium gimnáziumi tagozatán folyik. **Szakképzés** Pakson az Energetikai Szakgimnázium és Kollégiumban (közismert néven: ESZI) és a 2015-től Szekszárdi Szakképzési Centrumhoz tartozó I. István Szakképző Iskolában folyik. A képzési intézmények jó kapcsolatokat ápolnak helyi vállalkozókkal.

szociális közszolgáltatások: A szociális és gyermekvédelmi ellátás térségi szinten szerveződik. 2014. szeptember 1.-től a Paksi Többcélú Kistérségi Társulás döntése alapján ezt a feladatot Paks Kistérségi Szociális Központ végzi. A szociális és gyermekvédelmi ellátás részeként működő **bölcsődei** ellátás jelenleg egy telephellyel (Bóbita Bölcsőde, Ifjúság út) rendelkezik. A bővítésre irányuló fejlesztések folyamatban vannak az igények növekedésével emellett egy korábban bölcsődeként működő épület funkcióba való visszahelyezése is folyamatban van.

A **Paks Kistérségi Szociális Központ** által biztosított szolgáltatások (az alapellátások, illetve Pakson a szakosított ellátás): családsegítő szolgálat, gyermekjóléti szolgálat, helyettes szülői hálózat, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés, idősek nappali ellátása: **idősek klubja, idősek otthona**, támogató szolgálat, **fogyatékosok nappali ellátása**. A *HACS megállapítása szerint az 1. és különösen a 2. művelet végrehajtása esetében az ellátást biztosító intézmények partnerként szerepelhetnek.*

felzárkózási célú közszolgáltatások: **Roma Községi Ház – Cigány Tanoda:** Paks Város Önkormányzata jelentős hangsúlyt fektet a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatására, támogatására. Ennek keretében a Roma Községi Házban heti rendszerességgel (minden pénteken) működik a Tanoda. A Tanodában a diákok alapfokú oktatáshoz köthető felzárkóztatása és tehetséggondozása történik. A Roma Községi Házat, valamint az ebben működő Tanodát Paks Város Önkormányzata hozta létre. A tanoda nem iskolarendszerű oktatási forma, a város által önkéntesen vállalt feladat.

egészségügyi: Pakson az egészségügyi alap- és szakellátás is jóval komplexebb és teljesebb körű, mint a hasonló nagyságú térségközpontok esetében. Az alapellátásban a városban 9 háziorvosi körzet van, ezek közül 3 háziorvos alkalmazotti státuszban van, míg a továbbiak vállalkozóként működnek. A Paksi Rendelőintézet megépülése majd 2014 tavaszán az annak szomszédságában található Gyógyászati Központ átadása lehetővé tette, hogy a szakellátások szinte mindegyike egy kiváló térségi megközelítéssel bíró frekvenciált helyre kerüljön. Az egészségügy (mind az alap, mind pedig a szakellátás) ugyanakkor olyan általános problémákkal küzd, mint az orvoshiány és a szakorvosok kioregedése.

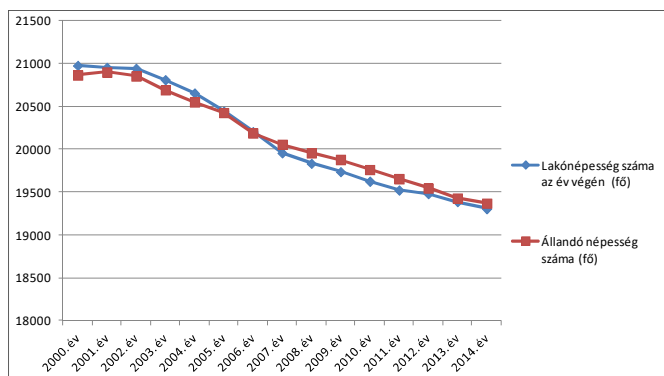
sport és rekreáció: A városban három komolyabb egyesület működik, az Atomerőmű Sport Egyesület (ASE), a Paksi Sport Egyesület (PSE) és ennek külön szervezet a Paksi Futball Club Kft. (PFC), valamint a

Dunakömlődi Sport Egyesület (Kömlőd SE). Paks város többféle sport művelésére nyújt lehetőséget, az erőmű és a városvezetés egyaránt támogatja a különböző szakosztályokat. Országosan is ismert bokszolók, dzsúdósok, evezősök, sakkozók, kosarasok kerültek már ki. A sport infrastrukturális hátterét **tíz sportlétesítmény** adja, de megemlíthető még a jégpálya és a dunakömlődi sípálya is. A sport Pakson kiemelten támogatott tevékenység. A versenysporttal szemben a tömegsport kevésbé vonzza a helyi lakosságot. *Ez az oka, hogy – mint azt a későbbiekben látni fogjuk – a sporttal összefüggő tevékenységek közül csak a tömegsport rendezvények megvalósítását kívánja támogatni a HACS.*

ifjúsági helyzete (biztosított és hiányzó közszolgáltatások, azokhoz való hozzáférés): Annak ellenére, hogy a külső városrészek közül csak Dunakömlődön van óvoda, a köznevelési intézmények jól elérhetőek. A közoktatáshoz való azonos hozzáférhetőség a belterületen belül kielégítőnek mondható. A városban nincs ifjúsági ház külön épületben, de a programok számára hely biztosított. A fiatalok – ellentétben az idősebb generációval – kevésbé korcsoportosan, mint inkább érdeklődési körüknek megfelelően élnek közösségi életet. Paks városát is érintik az ifjúságvédelem általános problémái, de a intézményi ifjúságvédelmi programok szerint a drogfogyasztás problémája az átlagos beavatkozási szintnél többet nem igényel.

a különböző ágazatokba tartozó közszolgáltatások közötti kapcsolat, együttműködés: Az egyes közszolgáltatások és városi szereplők (szervezetek, közösségek, egyének) közötti kapcsolat megerősítése minden vonatkozásban indokolt. Ez lehetőséget ad egy-egy kérdéskör, probléma komplex megközelítésére és hatékony összetett megoldások kimunkálására. Az iskolák és a Városi Múzeum és a Könyvtár a múzeumpedagógiai foglalkozások szervezése terén működik együtt. A hasonló tematikájú óvodák és iskolák együtt szerveznek programokat pl. német nemzetiségi hagyományok, környezetvédelem stb. Környezeti nevelés terén a speciális óvoda Hétszínvirág Óvoda (környezeti nevelés) az Ökocsa Egyesülettel működik együtt. **A HACS az közintézmények közötti együttműködés gyengeségét, mint kiemelt problémát definiálta.**

3.1.5 A társadalom állapota

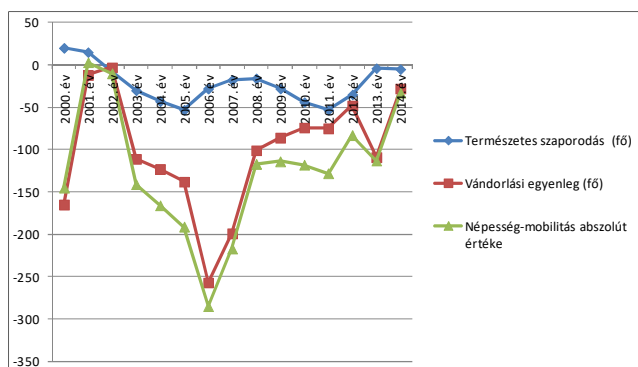

1. ábra Lakónépesség és állandó népesség Pakson (2000-2014.)
Forrás: KSH

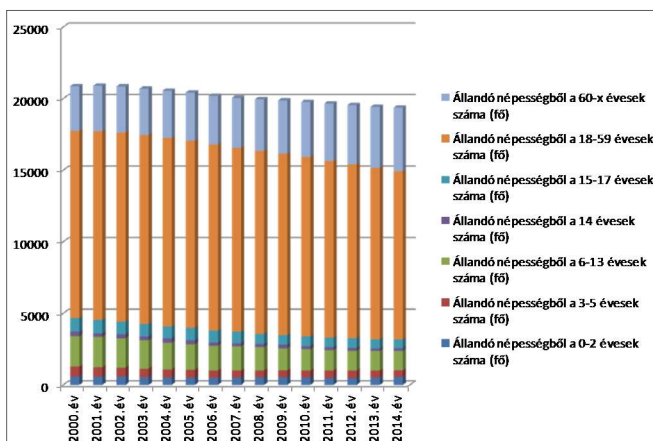
demográfiai helyzet: Paks lakónépessége a KSH 2015-ös helységnévkönyve alapján 19 305 fő volt. A település sajátossága, hogy a lakónépesség évtizedeken keresztül meghaladta az állandó népességet az atomerőmű miatt. A lakónépesség 2007-ben csökkent 20 000 fő alá, az állandó népesség esetében ez 2008-ban következett be. **2006-tól az állandó népesség nagyobb számú, mint a lakónépesség és ugyanettől az évtől a népességcsökkenés üteme is lassult (1.**

ábra).

A paksi népességcsökkenés a népesség mobilitást meghatározó tényezők együttes eredőjeként adódik (2. ábra). Paksot 2001 óta a népességszám csökkenés jellemzi. A **természetes szaporodás** (élve születések és halálozások különbsége) 2002 óta negatív, a legnagyobb mértékű természetes fogyás 2005-ben és 2011-ben volt jellemző. A másik összetevő a **vándorlási egyenleg**, ami a településre és az

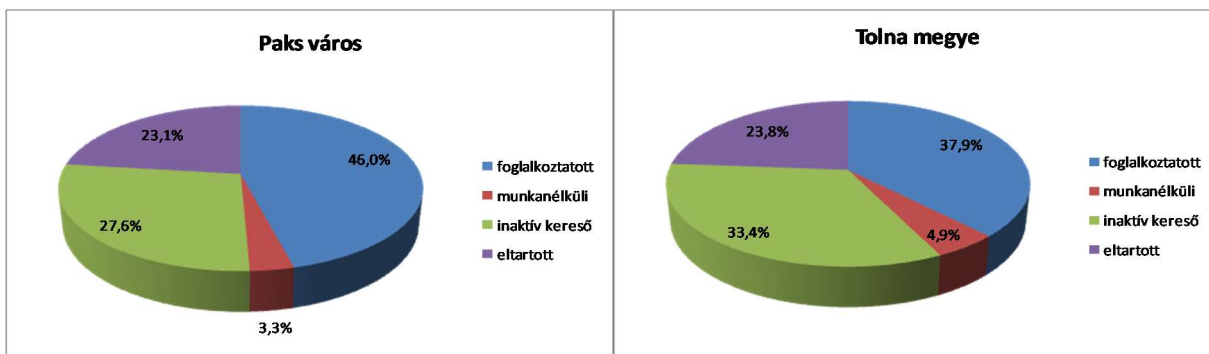
2. ábra A népességszám változást meghatározó tényezők változása (2000-2014.) Forrás: KSH T-STAR

3. ábra Állandó népesség korösszetétele Pakson (2000-2014.) Forrás: KSH, T-STAR)

szaporodás értékeinek növelése és a fiatalok elvándorlásának megállítása.

képzettség: A kistérségen belüli különbségeket tekintve azt látjuk, hogy míg Pakson a csak általános iskolát végzettek aránya 7 év feletti korosztályban 20,5%, addig a térség egyéb településein összesen ez az arány közelít a 30%-hoz. Az érettségizettek arányát tekintve még nagyobb az eltérés, a városban az arány 31% a térségben a város nélkül csak 20%. A legnagyobb különbség a felsőfokú végzettségűek esetében jellemző. Pakson a felsőfokú végzettséggel bírók a 7 év feletti lakosság 17,3 %-t teszik ki, ami jóval meghaladja a megyei átlagot is. A térség egyéb településein, együttesen ez az arány csupán 7,9%-os, ami 4 százalékponttal alulmúlja a térségi átlagot és 3 százalékponttal a megyei átlagot.

4. ábra Népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint Pakson és Tolna megyében (2011) Forrás: KSH Népszámlálás, 2011.

⁴ Öregedési index: az idős népesség (65–X éves) a gyermeknépesség (0–14 éves) százalékában. Ebben az esetben a 60 év feletti korcsoportját vettük figyelembe az adatok rendelkezésre állása miatt.

foglalkoztatottság -jövedelmi helyzet: Jelentős különbségeket találunk a térség népességén belül **gazdasági aktivitás vonatkozásában Paks javára** (4. ábra).

Iskolai végzettség és gazdasági aktivitás szempontjából Paks messze kiemelkedik Tolna megye kontextusából. A megtermelt **jövedelem** szempontjából Paks kedvező helyzetben van. A munkaerőpiaci és foglalkoztatási helyzethez hasonlóan, és mindezek következményeként Pakson országos összehasonlításban is kedvezőek a jövedelmi viszonyok. Figyelembe kell azonban venni, hogy a magasabb jövedelmek az erőműben dolgozókat érintik, ezért az egyenlőtlenségek meglehetősen markánsak a település lakosságán belül.

társadalmi befogadás, depriváció és hátrányos helyzet, marginalitás: A hazai nemzetiségek közül a német, roma és román nemzetiségűek vannak jelen nagyobb arányban a kistérségben és a városban (KSH, 2011). A német nemzetiségűek jóval nagyobb arányban kötődnek Pakshoz a kistérségen belül, mint a romák. A különbség elsősorban az egyes nemzetiségek életformájából adódik. Pakson alig beszélhetünk szegregált életformáról a roma lakosság esetében, ugyanakkor jellemző, hogy a szociális bérlakásokat jelentősebb részben ők lakják. A romák – hasonlóan a német kisebbséghez – rendelkeznek önkormányzattal és tehetséggondozására és felzárkóztatására is lehetőséget kínál a városi önkormányzat.

lakhatás: A város lakásállomány 8336 db volt 2012-ben, de most sem éri el a 8500-t. Az év folyamán kiadott új építési engedélyek száma az utóbbi években növekszik. Pakson jelenleg 176 önkormányzati bérlakás van. A bérbeadásra kerülő lakások hasznosítási módja: a.) szociális helyzet alapján bérbe adott lakások (69 lakás), b.) közérdekű elhelyezésre szolgáló bérlakások (15 lakás) – szolgálati lakások, c.) előtakarékossághoz és munkahelyhez kötött bérlakások (40 garzonlakás, 35 társasházi lakás), d.) költségalapon meghatározott lakbérű lakások (15 lakás), e.) szükséglakások (2 lakás). A lakásállomány bővülése szintén az erőműbővítés következménye, ami negatívan hat a már ott lakók lehetőségeire (emelkedő árak). A városban **épületkorszerűsítési program** segíti az lakóépületállomány megújulását.

közbiztonsági kockázatok: A vizsgált bűncselekmények tekintetében Pakson javuló tendencia figyelhető meg 2010-és 2015 között (ez a tendencia jellemző a megyében is). A nyomozások eredményessége a Paksi Rendőrkapitányság illetékességi területén kedvezőbb, mint az országos átlag, de Tolna megyén belül is a legjobbak között

	Paks város			
	2010	2013	2014	2015
Rendőri eljárásban regisztrált bűncselekmények száma	512	418	306	294
Közterületen elkövetett bűncselekmények száma	151	137	76	69
A regisztrált vagyon elleni (nem erőszakos) bűncselekmények száma	229	na.	181	169
Nyomozáseredményességi mutató, %	na.	na.	na.	na.

van. Az elmúlt években jelentős fejlesztés történt a városi térfigyelő kamerarendszer kiépítésében. Az első 4 térfigyelő kamerát még 2000-ben telepítették Pakson, majd a rendszer 2011. évi bővítésével már 8 helyszínen 12 kamera üzemelt. A lakosság körében a biztonságérzet megfelelő, ugyanakkor ez várhatóan változni fog, az erőműbővítés idején, amikor évekre több ezer fővel növekszik meg a városban ideiglenesen tartózkodók száma – ez is indokolja a közösségi felkészítő programokat (1. specifikus cél).

közösségek állapota, helyi sajátosságok: Paks az erőmű jelenléte miatt számos olyan külső (térség települései és Paks viszonylatában) és belső (település társadalmán belüli) ellentmondást/konfliktus hordoz, amit az országban viszonylag kevés helyen lehet felfedezni. Az városon belül a belső ellentmondás időben és térben is megfogható. **Időben** a 1980-as években érkező és letelepedő népesség áll(t) szemben az őslakossággal. Ez a feszültség enyhülni látszik az idő múlásával és vélhetően az erőműbővítés újabb hulláma már egységbe kovácsolja a 20-30 éve még „gyütt-ment”-nek titulált lakosságot az őslakosokkal. Az esetleges bizalmatlanság a fejlesztés kapcsán időlegesen, majd véglegesen a településen megjelenők felé fordulhat, majd valószínűsíthetően évtizedek múlva ez a

folyamat is beolvadással és befogadással zárul. A belső ellentmondásnak **térbeli** dimenzióját jelenti, hogy az erőműépítés kapcsán létrehozott lakótelep és az azóta kiépült családi házas jellegű új városrészekben többnyire az erőműépítés és működtetés kapcsán megjelent lakosság és azok leszármazottai élnek. Ez a térbeli elkülönüléssel kapcsolatos ellenállás egyre tompul, mert az őslakosok fiatal generációja egyre inkább megjelenik ezeken a településrészekben is.

A társadalmi törésvonal kevésbé a régi és új lakosok közötti feszültségen alapul, hanem inkább jövedelmi vonatkozásúvá kezd válni. Fontos látni, hogy ez a jövedelmi törésvonal erősen függ az erőműhöz való kötődéstől és az ott betöltött pozíciótól, így jövedelemtől.

Érdekesség, hogy a kistérségben nagyobb számban van jelen a magát **orosz** nemzetiségűnek valló lakos. 2011-ben kistérségben 72 fő vallotta magát orosznak. A kistérségen belüli megoszlás Paks javára dől el a 90,3% részesedéssel, ami egyértelműen az atomerőmű működtetéséhez köthető.

civil szervezetek, közösségek, az adott terület közösségének, illetve a társadalom működését szolgáló szerveződések helyzete: Paksen jelenleg (2016) 103 nyilván tartott civil szervezet⁵, egyesület, alapítvány működik. A szervezetek körülbelül felének folyamatos és a hétköznapiakban is érzékelhető a működése és vannak mindenki által ismert és elismert csoportok – ezek száma kb. 30-40-re tehető.

A csoportok működése elsősorban a mindenkori tagságra koncentrál, ugyanakkor számos olyan program is megrendezésre kerül, ami nyilvános és mindenki által elérhető. A lakosság a város honlapján és a Paksi Közművelődési Nonprofit Kft. által készített programfüzetekből, a hirdeteményekből, valamint az internetes médiából⁶ (közösségi oldalak – intézményi és szervezeti Facebook profilok) tájékozódhat a civilek tevékenységről és a lakosság által elérhető programjairól. A tájékoztatás hagyományos csatornákon zajlik, a kommunikációban az innovativitás megjelent, de az eredmények csak szűkebb körben elérhetők (internet és használatának képessége). Az összehangoltság ugyanakkor gyengének mondható.

A szervezetek tagsága változó létszámú. Ez a célcsoporttól és a szervezetek aktivitásától függ. A **gazdálkodás** alapja egyrészt a tagdíj (egyesületek), az alapítványi hozzájárulások (alapítványok), másrészt a pályázatok útján elérhető támogatások. Paks Város Önkormányzata évente írja ki pályázatát civil szervezetek számára működésük feltételeinek biztosítására. A támogatásokról 2016. novemberéig a Humánpolitikai Bizottság döntött. A támogatások egy-egy konkrét tevékenység, program, vagy akár (mű)alkotás megvalósításának finanszírozására irányul. 2015-ban 35 szervezet kapott pénzügyi támogatást. 2017-től a bizottsági működés megváltozott, a Humánpolitikai Bizottság helyébe a Köznevelési és Kulturális Bizottság és KISEBB (Közbiztonsági, Ifjúsági és Esélyegyenlőségi Bizottság) lép. Az önkormányzat által biztosított keretre tematikus pályázatok kerülnek kiírásra és a pályázatokat a megfelelő bizottságok bírálják. A bírálatban képviselőtestületi (bizottsági) és külső (szakmai alapon meghívott) tagok is részt vesznek. A civil szervezetek – saját bevallásuk szerint – **segítségre szorúlnak** a pályázatok elkészítésben. A város civiljei között nem jellemző, hogy részt vennének nagyobb szabású, esetleg nemzetközi (transznacionális) projektek végrehajtásában.

A szervezetek **együttműködése** létezik, de – a HACS értékelése szerint – **alacsony intenzitású**. Az együttműködések legkedveltebb formája a Csengey Dénes Kulturális Központ, illetve más kulturális intézmények és az egyes szervezetek közös programszervezése, amelyben az intézmény biztosítja az infrastruktúrát, a szervezetek pedig a tartalmat. A civilek egymás között ritkán „állnak össze”, és a programok időbeni és tartalmi egyeztetése sem jellemző. Ennek következményeként előfordul, hogy

⁵ Forrás: www.birosag.hu

⁶ Jó a kapcsolat az intézmények és a média között: PaksPress, Paksi Hírnök, TelePaks – a programok itt is kapnak felületet.

3-4 program is szerveződik ugyanarra a napra egymástól vonva el a látogatókat. A városban jelenleg szervezetek működésének laza koordinációja, főleg a helyiségek rendelkezésre állása mentén létezik. A szervezetek tevékenysége között **lehetséges települési szintű szinergiák gyengének mondhatók** az adatok, információk hiánya, a kommunikáció és az együttműködési készség gyengesége miatt.

A szervezetek legtöbbje tehát a Csengey Dénes Kulturális Központ épülete által nyújtott lehetőségeket használja ki, itt tartják összejöveteleiket, foglalkozásaikat, nyilvános programjaikat (intézményekről bővebben: lásd fentebb).

Az alábbi tematikus rendszerezésben látható, hogy a sport és aktív szabadidős tevékenységet folytató szervezetek működnek a legnagyobb számban. Második legnépesebb csoportot a lokálpatrióták és különféle helyi csoportok érdekvédelmét szolgáló civil szervezetek alkotják. Látható, hogy egy-egy tematikus gyűjtő csoportban esetenként 10-20 szervezet is besorolható, amelyek számára új perspektívát jelentene az állandó, vagy alkalmi közös tevékenység.

A városban a közfeladatok ellátásába a civil szervezetek nem, ill. kevéssé kapcsolódnak be. Az önkormányzat korábban több feladatot kiszervezett, de a tapasztalatok alapján ezeket a feladatokat visszavette a hivatal hatáskörébe.

2. táblázat: Paks város civil szervezetei/egyesületei:

tevékenységtípus	Szervezetek	
lokálpatrióta és egyéb csoportos érdekvédelem	Paks Városért Mozgalom Duna Korzó Polgári Egyesület Bor-Dámák Paks Egyesülete Érted-Értünk Baráti Társaság Közhasznú Egyesület Fiatalok Pakért Városvédő Egyesület Finlandia Magyar-Finn Kör Legyen a Duna Igazi Közügyünk Közhasznú Egyesület Nagycsaládok Paks Egyesülete P.A.K.S.I. Egyesület Paks és környéke mentéséért Alapítvány Paks–Sárgödör téri Présház Tulajdonosok Egyesülete	Paksi Duna-partért Közalapítvány Paksi Független Roma Egyesület Paksi Iparos és Vállalkozói Kör Paksi Lokálpatrióták Egyesülete Paksi Nők Egyesülete Paksi Orosz Klub Egyesület Paksi Polgárőr Egyesület Paksi Roma Egyesület Paksi Városvédő Egyesület Városunk, Jövőnkért Egyesület
nyugdíjas	Atomerőmű Nyugdíjas Klub Egyesület DELEŐ Nyugdíjas Egyesület	Dunakömlőd Nyugdíjasok Érdekszövetsége Paksi Városi Nyugdíjas Klub Közhasznú Egyesület
Ifjúsági	CONNECT Fiatal Informatikusok Egyesülete Egészséges Paksi Fiatalokért Alapítvány Dunakömlödi Ifjúsági Klub Közhasznú Egyesület Gyermekeinkért, Jövőnkért Alapítvány	Kincskeresők Alapítvány Társastánc a Paksi Diákéletért Alapítvány Tehetséges paksi Fiatalokért Alapítvány
művészet	Altern Art Művészeti Egyesület Az Ifjú Harmonikásokért Alapítvány Csillag Show-tánc Egyesület Életfa Kulturális Egyesület KALINKÓ Népzenei Egyesület Művészetért Egyesület	Paks Városi Vegyeskar Egyesület Paksi Pedagógus Kórus Egyesület Paksi Szarkaláb Néptánc Egyesület Pákolitz István Alapítvány Plazma Paks és Környéke Karitatív Egyesület Tűzvirág Táncegyüttes Német Zenebarátok Egyesülete Paks
sport és aktív szabadidő	ATOMIC BOYS Szurkolói Egyesület CELŐKE Mezőföldi Íjász Egyesület Csámpai Lovas Sport Egyesület Cseresznyés Lovas Baráti Kör Egyesület Diana Sportlövész Klub Paks DEMETER Dél-Mezőföld Természetbarát Egyesület Eisenberg Sport Club Gróf Széchenyi István Lovasklub Paks MOBAK Motoros Baráti Kör Egyesület Paksi Amatőr Futó Fiatalok Paksi Autó- és Motorsport Egyesület Paksi Búvár Klub	Paksi Lovassport Egyesület Paksi Önkéntes Tűzoltó Sport- és Hagyományőrző Egyesület Paksi Repülőklub Sportegyesület Paksi Röplabda Klub Paksi Sportegyesület Paksi Sporthorgászok Egyesülete Paksi Triatlon Klub Paksi Twirling Botforgató Kulturális és Sport Egyesület Paksi Twirling és Aerobic Sport Egyesület Paksi Úszó Club

	Paksi Chen stílus TaijiQuan Sportegyesület Paksi Elevenek Twirling Sportegyesület Paksi Evezős és Vízisport Egyesület Paksi Floorbal és Szabadidős Sportklub Paksi Labdarúgó Klub	PSE Labdarúgó Szakosztály Baráti Kör Sporttal a Jövőért Alapítvány Tradicionális Shotokan Karate Szövetség – SKDUN Hungary Ürgemezei Sport-Szabadidő Turizmus egyesület Viking Sporthorgász Egyesület
egészség, környezet, életmód és turizmus	Egészségesebb városért Alapítvány Együtt a parlagfű ellen Alapítvány Jövő Drogok nélkül Alapítvány Ökocsiga Közhasznú Egyesület Önzetlenül Környezetünkért, Otthonunkért Munkacsoport Alapítvány Paksi Kertbarátok Egyesülete	Paksi Reform Főzőklub Egyesület Paksi Turizmusért Egyesület Paksi Városi Mentálhigiénés Egyesület Duna-Sió Turisztikai Egyesület Vackor Autista és Fogyatékkal Élők Szüleinek Paksi Egyesülete
oktatási/közösségi egyesület	Aranyhal Waldorf Egyesület (HEP gyermek munkacsoport vezetője)	
egyéb	Angyalkert Alapítvány Paksi 45 perc Egyesület Paksi Forrás Alapítvány Szeretetben-egymásért Paks Alapítvány	Tálatum Paks Alapítvány Tündérváros Alapítvány Váczikai Cerberus Alapítvány Veled is törődünk Egyesület

3.1.6 A gazdaság helyzete

gazdasági mechanizmusok és potenciál: A város gazdasága az atomerőmű létrehozása és működése révén, speciális jellemzőkkel rendelkezik, és teljesen eltér más hasonló méretű, előtörténetű kisvárosok gazdaságától. Ezek a jelentős eltérések a tervezett erőműbővítésnek köszönhetően várhatóan hosszú évtizedes időtávban is jellemzők lesznek. Az atomerőmű léte kiszámíthatóságot és biztonságot jelent a helyi vállalkozások, az Önkormányzat és a lakosság számára. Ugyanakkor, a vállalkozások és a munkaerőpiac vonatkozásában érvényesülnek bizonyos torzító hatások, emellett a helyi társadalom sajátos kettősséget mutat, ami kihat a helyi közösség állapotára (lásd fentebb).

A városban erős és növekedő kis- és középvállalkozói réteg működik. A magas és fizetőképes keresleti szint a szolgáltatások részére biztos piacot jelent ugyan, ezen tevékenységek egy része (pl. pénzügyi, ingatlanpiaci szolgáltatások) mégis meglepően alacsony szintet mutatnak. Ennek oka, hogy a helyi gazdaság szinte egésze az erőmű hatására, nem szerves fejlődés részeként, hanem „hirtelen” nőtt ki, és nincsenek meg a szükséges hagyományok. A korábbi ipar, pl. konzervipar, malomipar gyakorlatilag eltűnt. Előbbi területén jelentős **barnamezős** fejlesztésre alkalmas terület található, ami alkalmas kulturális célokra is – itt működik a Képtár. Mindezekből jól látható, hogy **a jelentős előnyök mellett hátrányai is vannak az erőmű jelenlétének**. A helyi gazdaság erőműtől független része erőtlen, nagy mértékben **egy lábbon álló**, így kiszolgáltatott. Alapvető cél a város gazdaságának "több lábba" állítása, az új ágazatok megtelepedésének ösztönzése, megerősítése. A Paksi Ipari Park létrehozása és működtetése beváltotta a kezdeti reményeket. A parkon belüli termelői volumen még nem mérhető ugyan össze az erőműével, ennek ellenére jelentős termelő és szolgáltató kapacitás alakult ki. Az összeszerelő tevékenység mellett, K+F tevékenység is folyik. Tény ugyanakkor, hogy igazán nagy külföldi működőtőke beruházások még nem érkeztek a parkba, bár ehhez a fogadó területek bővítése és a menedzsment fejlesztése is szükséges lenne. A **turizmus** jelenleg alacsony szinten van a városban, ami alacsony vendégforgalmi és szálláshely kihasználtsági adatokban tükröződik. A város legnagyobb látogatói létszámot generáló vonzerője szintén az erőműhöz kötődik: a Látogatóközpont és az Atomenergetikai Múzeum. Paks városának eltökélt szándéka a turizmus szerepének erősítése, a vonzerők és a vendéglátói kínálat bővítése, a turisták "itt tartása". A **mezőgazdaság szerepe nem túl jelentős, és jelenleg nem játszik kiemelkedő szerepet a helyi lakosság ellátásában**. A helyi termelői hagyományok felélesztésével változhat ez a helyzet. Igény mutatkozik a termelői piac és helyi termékek előállítására és értékesítésére is. Pakson kísérletek vannak a minőségi borágazat felélesztésére.

Innovativitás, innovációs potenciál: Az atomerőmű köré jelentős helyi vállalkozói kör szerveződött ipari és szolgáltató tevékenységekben egyaránt - Paks jelentősebb vállalkozásainak zöme többé-kevésbé az atomerőműhöz kapcsolódik. A vállalkozások tevékenysége jellemzően kevésbé innovatív (szabott protokoll), ugyanakkor a magas technológiai intenzitás miatt hordozzák ezt a potenciált.

Foglalkoztatás, munkanélküliség: Az erőmű és a kapcsolódó cégek magas jövedelmi szinttel magas foglalkoztatottsági szintet biztosítanak, és ez megmutatkozik a helyi gazdaság egyéb piacain. Az ingatlanpiacon, a szolgáltatások és a kereskedelem területén jól érzékelhető ez a folyamatos, magas és stabil kereslet, és lehetővé teszi az ide kötődő cégek megélhetését, fejlődését. E sajátos helyzetben a helyi gazdaság atomerőművön kívüli része sajátos piaci feltételekkel kell megküzdjön. Annak ellenére, hogy a helyi gazdasági szereplők és a helyi oktatási intézmények között érett és jól működő a kapcsolat jelentős munkaerőpiaci kihívások jelentkeznek: az erőmű térségi szinten fölveszi a legjobb munkaerőt, az ott biztosított jövedelmi szinttel és egyéb előnyökkel a kisebb vállalkozások nem képesek versenyezni. Az erőmű sajátos munkaerőpiaci igényeiből következően, **nagy tömegű középkorú női munkaerő van jelen a munkaerő piacon, amelynek foglalkoztatása nem megoldott.**

Paks gazdaságának helyzetét és perspektíváit tekintve megállapítható, hogy **külső megítélése pozitív** (imázsépítés), az Ipari Park sikeres, folyamatosak az új termelő beruházások, a vállalkozói kedv és a foglalkoztatás stabil, a munkanélküliség alacsony szinten van, az ingatlanpiacon az egyik legmagasabb vidéki árszint tapasztalható, ami erős és fizetőképessé keresletről árulkodik. Strukturális problémák a beruházásokon belül az innovatív, magasabb technológiát képviselő és külföldi betelepülő vállalkozások alacsony szintje, nagyobb létszámú betelepülő külső vállalkozások hiánya; **az egyre fokozottabb munkaerőhiány, főleg a képzettebb munkaerőpiaci szegmensekben, a gazdaság szinte minden területén; az erőmű munkaerő elszívó hatása, ami mellett ugyanakkor probléma a női és az alacsony végzettségű munkaerő foglalkoztatása; a vállalkozások és a gazdaságot kiszolgáló különböző szervezetek (pl. munkaügyi központ, kamarák) közötti kapcsolatok alacsony szintje, az együttműködések hiánya.**

A helyi gazdaság sikeressége nagy mértékben fog azon múlni, hogy az erőmű bővítés esetén a helyi vállalkozások és munkaerő képes lesz-e kapcsolódni az ebből származó előnyökhöz, vagy külső cégek és munkaerő fölözi le a bővítés hasznát; illetve, hogy az ipari park képes lesz-e megvalósítani a hatékony befektetővonzáshoz szükséges fejlesztéseket (lesz-e erre elegendő tőke és/vagy támogatás, szervezeti háttér, hasznosítható terület stb.).

3.2 A HKFS-t érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások

3.2.1 Külső koherencia, kiegészítő jelleg

A HACS a Paksi HKFS szempontjából három ágazati **operatív programot** talált relevánsnak. A HACS célja, hogy a HKFS forráskörén túl a helyi szereplők képesek legyenek kiegészítő fejlesztéseket végezni sikeres pályázati szerepléssel, akár más szervezetekkel történő térségi összefogás mellett.

Az alábbiakban három OP HKFS szempontjából jelentős/releváns *beavatkozási területeit /műveleteit* tekintjük át. Az OP-k közül a CLLD típusú működés vonatkozásában az EFOP-nak van a legnagyobb jelentősége a KEHOP a környezeti, míg a GINOM a digitális és turisztikai vonatkozású *kiegészítő* fejlesztéseket támogatja.

1. Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)

Az EFOP tartalmazza a legtöbb olyan tematikus elemet, ami közvetlen köthető kiegészítő forrásként a Paksi HKFS céljaihoz és tevékenységeihez. A legfőbb kapcsolódási pontokat az

1. Együttműködő társadalom prioritáson belül a civil szektor szerepvállalásának erősítése hangsúlyozódik az önkéntesség szerepének, valamint szükségességének kiemelésével. Cél a civil társadalom és szervezeteinek megerősítésével a közösségen belül a rászorulókat hatékonyabb segítséssel és a helyi közösségek öngondoskodásának erősítése.

3. Gyarapodó tudástőke prioritáson belül a *köznevelés eredményességének és hatékonyságának növelése a nem formális és informális tanulási módok terjesztésével* intézkedés kiemelkedő lehetőséget jelent a helyi civil szervezetek számára a kiegészítő helyi tudás terjesztésére, ami a Paksi HKFS szempontjából is szempont.

5. Pénzügyi eszközök alkalmazása a társadalmi együttműködés erősítése érdekében, valamint társadalmi innováció és transznacionális együttműködések prioritáson belül a társadalmi kihívásokra adható innovatív válaszok és transznacionális együttműködési lehetőségek jelentik Paks HKFS-ének szempontjából a legfőbb kihasználható lehetőséget.

2. Környezeti És Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP)

Az operatív program prioritásai közül két olyat találunk, amelyek fontosak lehetnek a helyi közösségek életében, mint kiegészítő forráslehetőségek és egyben szorosan kapcsolódnak a HKFS megvalósítandó céljaihoz. Az 5 prioritásból a HKFS céljait támogatja a 4. **Természetvédelmi és élővilág-védelmi fejlesztések: Intézkedés 1: A természetvédelmi helyzet javítását és a leromlott ökoszisztémák helyreállítását célzó élőhely-fejlesztés.** A Paksi HKFS vonatkozásában fontos támogatott tevékenység: **bemutató, szemléletformálás:** a célterület, illetve az érintett fejlesztés eredményeinek bemutathatóságát szolgáló alpinfrastruktúra kialakítása, kapcsolódó szemléletformáló akciók. Az intézkedés esetében a kedvezményezettek között civil szervezetek és önkormányzatok is szerepelnek, azaz a Duna part és környezete élőhelyeinek közösségformálásban szerepet játszó ökológiai fejlesztése a Paksi HKFS esetében valós lehetőséget jelent.

3. Gazdaságfejlesztési És Innovációs Operatív Program (GINOP)

A GINOP elsősorban a KKV-k versenyképességének növelését tűzte ki célul, és található benne néhány olyan elem, ahol a civil szervezetek kedvezményezettek és a célok a Paksi HKFS céljaival összhangban vannak. Ezek közül a kettő kiemelten fontos:

3.6.3 Digitális közösségi hozzáférés erősítése

Az intézkedés keretein belül kerül támogatásra a már meglévő, de elsősorban újonnan létrehozandó közösségi internet hozzáférési pontok fejlesztése, szolgáltatás portfóliójuk bővítése a pontok infrastruktúrájának, eszközállományának és szolgáltatásainak javításával.

7.4.3 A természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése

Paksi HKFS fontos eleme a kapcsolatépítés és hálózatepítés. A GINOP Turisztikai prioritása ilyen jellegű projekteket támogat. A fejlesztések egyrészt központi koordinációt igényelnek, mivel több régió átívelnek, nem pontszerűen, egymástól elszigetelten, hanem hálózatba szerveződve épülnek ki (egységes tematika mentén és azonos minőségű szolgáltatásokat kínálva – pl. HACS-ok együttműködése). A jellemző kedvezményezettek pedig a költségvetési szervek, költségvetési szervek intézményei, civil szervezetek, egyházi jogi személyek, vállalkozások.

Fontos kiegészítő forráslehetőség a **TERÜLETI ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI operatív program** összes prioritása. Ugyanakkor itt inkább az ESZA típusú kiegészítő tevékenységekben láthatók a lehetőségek a helyi közösségfejlesztés speciális területei számára.

A Paksi HKFS összes specifikus céljához és kapcsolódó intézkedéséhez feltárhatók további kiegészítő források (főként kulturális és természeti örökség témában): – ilyenek pl. a közvetlen uniós

finanszírozású programok (Interreg Duna vagy Central Europe Transznacionális Program) amelyben az önkormányzat, intézmények és civilek is lehetnek kedvezményezettek a partnerség részeként.

3.2.2 A HKFS tartalmát befolyásoló megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/projektek

Az alábbi fejezet az egyes megyei, és települési tervezési dokumentumok céljainak, prioritásainak, tervezett beavatkozásainak összefüggéseit és hatásait vizsgálja a HKFS tartalmára.

3.2.2.1 Tolna megye Területfejlesztési Konceptiója (2014-2020)

A megye területfejlesztési koncepciója 2013-ban került elfogadásra a 2014-2020-as időszakra történő felkészülés első lépéseként. A koncepció a célrendszerre fekteti a legnagyobb hangsúlyt, ezen felül prioritások kerülnek meghatározásra, beavatkozások definiálására – a dokumentum koncepcionális jellege miatt – nem kerül sor. **A megyei koncepció stratégiai céljainak bizonyos elmei (témakörök) szoros összefüggést mutatnak a paksi HKFS specifikus céljainak tartalmával.** Az alábbi táblázat ezeket az összefüggéseket rendszerezi.

Megyei koncepció átfogó céljai	A megyei koncepció stratégiai céljai	A megyei stratégiai célon belüli PAKS HKFS vonatkozású témakör	Kapcsolódó HKFS m
1.1. A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	1.1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként.		közvetve releváns
	1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás élelmiszeripar, textil- és bőripar)		közvetve releváns
	1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	Duna menti rekreációs térség kialakítása Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések A Szekszárdi és Tolnai Borvidék és a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése	2. Erősödjék tovább a helyi kötődést (identitást) nagyban meghatározó Duna és a kapcsolódó természeti környezet szerepe a városiakok életében. 3. A paksi hagyományos közösségi tevékenységek, változatos módon, megújulva legyenek jelen a lakosság életében
	1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése	Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése	3. A paksi hagyományos közösségi tevékenységek, változatos módon, megújulva legyenek jelen a lakosság életében
1.2. Társadalmi megújulás	1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása	Civil szféra megerősítése a megyében Helyi identitás és kulturális élet fejlesztése közösségi terek és programok létrehozásával, közösségfejlesztő szakemberképzés indításával Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkához jutásának elősegítése	1. Fokozódjon a helyi társadalom összetartása a népességmegtartás és a speciális kihívásokra való felkészülés érdekében. Minden
	1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése	Életminőség javítása és vonzó élettér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel Kulturális, sport és szabadidős-rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt	1. Fokozódjon a helyi társadalom összetartása a népességmegtartás és a speciális kihívásokra való felkészülés érdekében.
	1.2.3. Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése	Városfejlesztéssel kapcsolatos beavatkozások Térségi és helyi közszolgáltatás- és közigazgatás-fejlesztés	4. Váljanak vonzóbbá és korszerűvé, a helyi kulturális szolgáltatásoknak, valamint a közösségek tevékenységeinek helyet adó infrastruktúrák és azok eszközrendszere

1.3. A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élet	1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel		közvetve releváns
	1.3.2. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése	Vidékiek jellegű városok fejlesztése	5.A sajátos belső szerkezetű városban (akcióterületen) erősödjen a városrészi mikro-közösségek önszervező képessége

A koncepció a megyén belüli különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre meghatározza a fejlesztési célokat. A Paksi HKFS vonatkozásában: a **Duna menti rekreációs térség kialakítása** a releváns. Mivel a HACS kiemelt hangsúlyt fektet a Duna és környezetének közösségépítést lehetővé tevő fejlesztésére és kulcsprojektje is ebben a témakörben tervezett szoros az összhang.

3.2.2.2 Tolna megyei területfejlesztési program (2014)

A megye területfejlesztési programjának átfogó célja „A megye **népességmegtartó képessége a társadalom minden szegmensében javul**” markánsan megjelenik a paksi HKFS célrendszerének több szintjén is. A Területfejlesztési Program céljai⁷ a Területfejlesztési Koncepció céljaihoz illeszkednek, - azokkal ugyanakkor nem azonosak. A Megyei Területfejlesztési Program esetében a prioritások és a paksi HKFS műveleteinek összefüggéseit vizsgáljuk.

Megyei prioritás	Kapcsolódást biztosító szövegrész	Kapcsolódó HKFS műveletek (9)
1. A Tolna megyei gazdaság versenyképességének erősítése	„...A versenyképesség javulása során a megyében erősödik a vállalkozói kultúra, a kis- és közepes méretű vállalkozások fejlődnek...”	7. A helyi hagyományos gazdálkodási formák felélesztése és felélesztésének elősegítése (pl. képzésekkel – helyi termékek előállítása és fogyasztókhoz való eljuttatása feltételeinek biztosítása)
2. Lehetőségteremtés a Tolna megyeiek számára – megtartó közösségek támogatása	„Meg kell teremteni azt a támogató környezetet, amely segíti a Tolna megyei fiatalok érvényesülését, az idők minőségi életét, a családok gyarapodását, a fogyasztókkal élők teljes életét és a szegénységben élők előrelépését.”	Minden HKFS művelet kapcsolatban van ezzel a prioritással, a második művelet különösképpen.
3. Élhető és fenntartható környezet megteremtése	„E prioritás keretében meg kell erősíteni a helyi közösségeket és kultúrát, támogatni kell a természeti környezet óvását és helyreállítását, valamint javítani kell az energiahatékonyságot.”	4.Közösségi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák nyílt terek, zöldfelületek, közösségi terek létrehozása, tovább fejlesztése és megújítása a Duna parton és annak közvetlen környezetében. 5.A Duna közösségi / kulturális és környezeti értékeinek szélesebb körű megismertetése a lakosság körében - környezettudatosságot erősítő akciók végrehajtása a Duna és környezetének védelmében
4. Köztevékenységek minőségének javítása		2. A város speciális célcsoportjait érintő rendezvények, rendezvénysorozatok, képzések megvalósítása... 3. A közösségépítést szolgáló intézmények és civil szervezetek együttműködését és hálózatosodását elősegítő fejlesztések
5. Fejlesztések hasznos és hatékony intézményrendszerének kialakítása		közvetve releváns

3.2.2.3 Duna Régió Stratégia

A Duna Stratégia négy pillére közül Paks HKFS-t leginkább a 2. Környezetvédelem a Duna Régióban érinti. A pillér a következő három kiemelt kérdésre irányul: (1) a vizek minőségének helyreállítása és fenntartása; (2) a környezeti kockázatok kezelése, valamint (3) a biodiverzitás, a táj, valamint a levegő- és talajminőség megőrzése. A HKFS céljaihoz leginkább az első kiemelt kérdéskör kapcsolódik, hiszen a HACS kiemelt szerepet szán a Dunának és tágabb környezete védelmének.

⁷**Specifikus célok:** 1. Gazdaság – Növekvő jövedelem, foglalkoztatás; 2. Fenntarthatóság – Élhető környezet; 3. Köztevékenységek – Javuló közviszonyok; 4. Fejlesztések hasznos és hatékony intézményrendszerének kialakítása;
Horizontális célok: 1. Értékteremtés; 2. Együttműködés; 3. Kihíváskeresés

3.2.2.4 Paks város Integrált Településfejlesztési Stratégiája (2015)

Paks város jövőképe: „Paks 2030-ra stabil gazdasági bázisra épülő, igényes épített és természeti környezettel rendelkező, a lakosság megfelelő életminőségét garantáló funkciógazdag középváros”

A város középtávú céljai közül a harmadikat szinte teljes egészében támogatja a HKFS megvalósítása.

	1. A város lakosságát egészítő megmozgató kulturális és közösségi kohéziót erősítő rendezvények, akciók végrehajtása	2. A város speciális célcsoportjait érintő rendezvények, rendezvénysorozatok, képzések megvalósítása...	3. A közösségépítést szolgáló intézmények és civil szervezetek együttműködését és halozatosodását elősegítő fejlesztések	4. Községi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák nyit terek, zöldfelületek, közösségi terek létrehozása, tovább fejlesztése és megújítása a Duna-parton és annak közvetlen környezetében.	5. A Duna közösségi / kulturális és környezeti értékeinek szélesebb körű megismertetése a lakosság körében - környezettudatosságot erősítő akciók	6. Helyi hagyományos tematikus közösségi tevékenységek újszerű eszközökkel és módszerekkel történő művelése	7. A helyi hagyományos gazdálkodási formák felélesztése és felélesztésének elősegítése	8. Községi tevékenységeknek helyet adó épületinfrastruktúrák rehabilitációja és az eszközállomány fejlesztése beleértve az újszerű megoldásokat lehetővé tevő IKT eszközöket...	9. A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek közösségi infrastruktúráinak fejlesztése és belső összehangolását segítő akciók végrehajtása
T1 Atomerőmű bővítéshez kapcsolódó multiplikátor hatások kihasználása									
T2 Ipari park fejlesztése									
T3 Barnamezős területek intenzifikálása									
T4 Mezőgazdaság integrált fejlesztése, helyi erőforrások hasznosítása...									
T5 Idegenforgalmi és rekreációs potenciál hatékony kihasználása, attrakciófejlesztés									
T6 A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése									
T7 Fenntartható közlekedésfejlesztés és energiagazdálkodás, hatékony közműrendszerek									
T8 Sport és szabadidős funkciók fejlesztése									
T9 Klímaadaptáció									
T10 Városközponti rehabilitáció									
T11 Új beköltözők integrálása, közösségfejlesztés									
T12 Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálás									
T13 Kulturális fejlesztések									

- I. Versenyképes, fenntartható, több lábon álló, kis- és középvállalkozásokra alapozott helyi gazdaság erősítése a foglalkoztatottság megtartásával, bővítésével (T1-5)
- II. A lakosság életminőségének javítása (T6-10)
- III. **Települési identitás, társadalmi kohézió javítása (T11-13)**

Az ITS és a HKFS kapcsolatát oly módon vizsgáljuk, hogy áttekintjük, hogy az egyes tervezett HKFS műveletek milyen ITS tematikus célok megvalósulásához járulnak leginkább hozzá. HKFS specifikus célok a legszorosabb kapcsolatot (összefüggést és hatást) a T11, T12 és T13 esetében mutatják. Csupán három olyan ITS cél létezik (T1, T2 és T7), amelyhez a HKFS nem, vagy csak közvetve járul hozzá. A viszonyt egy mátrixban mutatjuk meg, amelyben a kapcsolat erősségét színárnyalat sötétítése jelzi (három fokozatban).

3.2.2.5 Paks város esélyegyenlőségi terve

Paks Város Önkormányzata a **Helyi Esélyegyenlőségi Program**-ot (2013) az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény előírásai alapján készítette el. A HKFS helyzetértékelésben említett *magas életszínvonal* ellenére, és a társadalmi megosztottság jelenségének megfelelően a városban egyes – a jogszabályban is meghatározott – társadalmi csoportok különböző mértékű és jellegű szociális és foglalkoztatási, beilleszkedési problémákkal küzdenek. Paks esetében hangsúlyt kapnak a roma kisebbség jellemzően szociális jellegű, gyermekek beilleszkedési, felzárkózási jellegű, a nők foglalkoztatási vonatkozású, míg az idősek és fogyatékkal élők önálló életvitelt akadályozó problémái. A városban a hátrányos helyzetűek területi elkülönülése létező jelenség, ugyanakkor a az HEP-ben rögzített a 2001-es helyzethez képest visszafogottabb mértékű a szegregálódás 2011-ben (forrás: ITS, 2015). Az alacsony lélekszámú szegregátumok a város déli perifériális területein találhatók (ezekre a területekre a HACS különleges figyelmet fordít: 5. specifikus cél).

Paks HEP-je a problémák beazonosítása mellett elkészítette az esélyegyenlőség megvalósítását szolgáló intézkedési tervet. Az intézkedési terv rögzíti a fő beavatkozási irányokat. Ennek érdekében a város a jövőbeni fejlesztések során egyértelműen fókuszál az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, megszüntetésére, a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítására, a munkaerő-piaci, tevékenységi szegregáció visszaszorítására, a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci hátrányainak csökkentésére, foglalkoztatási esélyeik javítására, továbbá a hátrányos helyzetű csoportok tagjai részvételének elősegítésére a döntéshozatalban, ill. a közügyek irányításában.

A HEP megvalósítást segítő partneri csoportja és a Paks CLLD HACS jelentős átfedést mutat, különös tekintettel a helyi közintézményekre. Emellett számos olyan civil szervezet is működik a városban, amelyek kifejezetten a HEP célcsoportok érdekeinek védelmében tevékenykednek és a HKFS kedvezményezettje ill. célcsoportjába tartoznak. A HEP céljait a Paksi HKFS jelentős mértékben támogatja (lásd 6.6.1. Esélyegyenlőség alfejezet)

3.2.2.6 Paks város Környezetvédelmi Program (2011-2016)

Paks város környezetvédelmi programja az egészséges környezet feltételeinek biztosítását, a veszélyeztetetéseket kezelését, a természeti értékek megóvását, a fenntartható fejlődés feltételeinek kialakítását, a különböző környezeti problémák megoldását segíti elő. Ezen kívül a környezetvédelmi program olyan feladatokat is előír, amelyek megvalósítása hozzájárul az országos, regionális és megyei, illetve kistérségi szinten jelentkező problémák megoldásához.

A Környezetvédelmi Program kapcsolata a HKFS-sel az épített környezet védelmére a természetvédelemre, valamint az önállóan kezelhető hatótényezők pl. hulladékgazdálkodásra terjed ki. A HKFS 2. specifikus céljának tartalma elsősorban a természetvédelem vonatkozásában nyer jelentőséget. A Program horizontális tevékenysége a **Tudatformálás** (VI.5.4.), amelynek célja a környezettudatos magatartás fejlesztése. **A javasolt feladatok teljes egészében átfednek a 5. művelet tartalmával:** Óvodai iskolai környezetvédelmi oktatás és Környezetvédelmi programok szervezése a lakosság számára.

3.2.3 A HKFS tartalmát befolyásoló, a település gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások

Speciális, a HKFS tartalmát is befolyásoló program a **Jövőnk Energiája Térségfejlesztési Alapítvány**. Az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. több, mint 30 éve van jelen működő létesítményként a Paks-Kalocsa-Szekszárd centrumok által meghatározott területen, mint a térség legnagyobb beruházója, gazdasági

vállalkozása és munkáltatója. Emellett felelősséget érez környezetéért, annak állapotáért, az ott élők életminőségéért, a térség fejlődéséért, jövőjéért. Megtartva az elmúlt évek eredményes megoldásait, az erőmű egy új közhasznú alapítvány létrehozását határozta el. Az így létrejött Jövőnk Energiája Térségfejlesztési Alapítvány célja a kedvezményezett területeken megvalósuló térségfejlesztés, az életminőség emelése, továbbá a munkahelyteremtés. Az érintettségi kört a paksi és kalocsai kistérség, valamint a szekszárdi kistérség északi részét magába foglaló összesen **41 település alkotja**.

2015-ben a célok az alábbiak voltak:

- 1.) Az életminőséget javító beruházások
- 2.) Biztonságos életvitelt segítő beruházások
- 3.) Energetika racionalizálási projektek megvalósításának támogatása
- 4.) Helyi építészeti értékek megőrzése
- 5.) Helyi szolgáltatási infrastrukturális fejlesztések feltérképezése

Pakson jelenleg nem működik TDM, az Önkormányzat nem tagja más TDM-nek sem. A Pakson eltöltött vendégéjszakák száma nem elegendő egy önálló TDM szervezet megalakításához. Tervek voltak a Kalocsai TDM-mel való együttműködésre, de amíg a Duna híd nem épül meg (kb.2020), a közös munka nem kivitelezhető⁸. A térségben (Duna jobb partján) a Dél-Mezőföld Turisztikai Desztináció Menedzsment Egyesülete (a Paksi járásban található Bölcske irányításával) 2012 óta működik. Célja, hogy elősegítse a térség turisztikai fejlődését, hozzájárulva a térség gazdasági növekedéséhez. Egyesületnek 17 tagja van, ezek között nincs paksi.

Foglalkoztatási Paktum: 2005-ben a ROP 3.2 „Helyi kezdeményezések támogatása” keretében megyei Foglalkoztatási Paktum keretein belül kistérségi al fórum került létrehozásra a Paksi Kistérségben. A paksi al fórum létrehozását követően hamarosan kikristályosodott a fő irány, a pályaválasztás segítése. Az al fórum tagjai összefogva (iskolák, vállalkozások, önkormányzatok, munkaügyi kirendeltség) az évek során országosan egyedi programrendszert alakítottak ki és működtettek, amely egyes elemei még ma is működnek, de komplexitásában már nem találhatók meg. Célszerű lenne az új Paktum létrehozásakor a korábbi alapokra építkezni és további elemekkel bővíteni. Jelenleg a város egy új a TOP keretében megvalósítandó pályázatban ennek a frissítésen dolgozik.

Paks térségében az eddigiekben **nem jött létre hazai Natúrpark** egyesület. Ugyanakkor a tágabb térség rendelkezik a megfelelő adottságokkal.⁹

Paks Város Önkormányzata Képviselő-testületének 27/2013. (IX. 14.) önkormányzati rendelete az **önkormányzat közművelődési feladatai**-ról – muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 77. § szakasza szerint készült. A rendelet megfelelő szabályozási keret biztosít a HKFS egyik fő műveleteként megjelölt, kultúra és közművelődés terén érintett szervezetek hatékonyabb együttműködését szolgáló eszközök bevezetéséhez és tartós fenntartható működtetéséhez.

⁸Paks egy a „Múlt és jövő” találkozó pontjának kialakítását szeretné elérni, ahol olyan időutazáson vehet részt a városba látogató, ami a római kortól a XXI. századig vezet. E kettősség egy igen sajátos termékstruktúra kialakítását teszi lehetővé, ahol a vendég a múlt élvezeteire, értékeire támaszkodva új világunk innovációorientált fejlődését láthatja át.

⁹A **natúrpark** az ország jellegzetes természeti, tájképi, és kultúrtörténeti értékekben gazdag, a természetben történő aktív kikapcsolódás, felüdülés, gyógyulás, fenntartható turizmus és a természetvédelmi oktatás, nevelés, ismeretterjesztés, továbbá a természetkímélő gazdálkodás megvalósítását szolgáló nagyobb kiterjedésű területe, amely a jogszabályban foglaltaknak megfelelően jön létre.

3.3 SWOT

A Paks városra vonatkozó HKFS SWOT elemzés tartalmazza az akcióterületre vonatkozó helyzetfeltárás, tervelőzmények, adatelemzések következtetést, a közösségi tervezés során nyert információkat, és a szakértők által levont konzekvenciákat. **A megállítások bővebb kifejtésének helyét a jelezi a táblázat.**

BELSŐ tényezők: Erősségek és Gyengeségek:

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
T Á R S A D A L O M	- A paksi lakosság képzettségi szintje és jövedelmi viszonyai hazai viszonylatban a legkiemelkedőbbek közé tartoznak (15. old.) - Az életszínvonal a jövedelmi szintnek megfelelően jóval a hazai átlag felett van (16. old.) - Az atomerőmű jelentős identitáshordozó a helyi társadalmon belül (17. old.) - a 1980-as és 1990-es éveket jellemző belső társadalmi megosztottság az eredeti és a betelepülő népesség között feloldódni látszik – erősödik a belső kohézió (17. old.) - A városban az aktív népesség aránya és a foglalkoztatottság messze a megyei szint felett van (20. old) - a társadalmi egyenlőtlenségek ellensúlyozásának számos formája létezik a városban (25. old.)	- A város népessége 2001 óta csökken, jelentős a fiatalok elvándorlásának szerepe az abszolút népességszökkenésben (15. old.) - A népesség a hazai trendeknek megfelelően elöregedő (15. old.) - A városi identitás egyéb – nem erőműhöz kapcsolódó – elemei gyengék, a Duna gyenge identitáshordozó tényező (8. old.) - Az erőmű munkaerőpiaci dominanciája miatt Pakson és térségében hátrányt szenvednek a munkaerőpiacon a nők (végzettségtől függetlenül), a nem műszaki végzettségű férfiak és az alacsonyan képzettségűek (22. old.)
H E L Y I K Ö Z Ö S S É G	- A helyi civil szervezetek száma meghaladja a százat, tevékenységük sokoldalú (17. old.) - A civil szervezetek működése számára többnyire a Csegey Dénes Kulturális Központ biztosít helyet (18. old.) - Az önkormányzat támogatja a helyi civil szervezetek működését – a szervezetek cca. 35%-a jut ilyen módon támogatáshoz (18. old.) - Pakson Német Nemzetiségi Önkormányzat sikereshagyományőrző tevékenységet folytat - A Roma Kisebbségi Önkormányzat elsősorban a fiatalok támogatásának érdekében tevékenykedik (16. old.) - A városban egy-egy konkrét lakóterülethez (városrészhez) köthetően erős mikro-közösségek alakultak ki (7. old.) - A városban kiemelkedő közösségépítő ereje van a versenysportnak – a városban sikeres sportegyesületek működnek (19. old.)	- A civil szervezetek közötti együttműködések intenzitása alacsony (19. old.) - A civil szervezetek jelentős része (több mint fele) inaktív és alig játszik szerepet Paks város közösségének építésében (18. old.) - A civil szervezetek öngondoskodó képessége gyenge, a pályázói tevékenység szintje alacsony (18. old.) - Több civil szervezet önálló infrastruktúrát tart fenn, aminek fenntartása, fejlesztése nehézségekbe ütközik (17. old.) - Az egy-egy konkrét lakóterülethez (városrészhez) köthető mikro-közösségek (pl. Dunakömlőd) nem rendelkeznek fejlesztési forrásokkal közösségi tereik alakításához (11. old.)
G A Z	Pakson található Magyarország egyetlen atomerőműve, amely stabil	Mind a város pénzügyi helyzete, mind a helyi gazdaság továbbra is döntő

D A S Á G	(gazdasági) háttérrel jelent a város számára és a kormányzati szándék szerint hamarosan bővítésre kerül (20. old.) • A Paksi Ipari Park fejlődése a helyi gazdaság második lábának létrehozását hatékonyan szolgálja (19. old.) • A városban erős és növekedő kis- és középvállalkozói réteg működik (19. old.) • A helyi gazdasági szereplők és a helyi oktatási intézmények között érett és jól működő a kapcsolat (20. old.) • Megjelentek az első, turisztikai vonzerő szempontjából is említésre méltó városi kulturális rendezvények (Gastroblues, Siller Fesztivál) (12. old.) • Helyi és térségi termékeket árusító üzlet nyílt a városban (12. old.) • A város gazdasági erőre alapozott külső imázsa erős, amire könnyen építhetők és amihez kapcsolhatók az egyéb imázsépítő elemek (20. old.)	mértékben (egyoldalúan) az erőmű és az ahhoz közvetlenül kapcsolódó vállalkozások működésétől függ (19. old.) • A helyi gazdaság egyes üzleti-pénzügyi szolgáltatások és a vendéglátás terén gyenge, elmarad a kor igényeitől (19. old.) • A város turisztikai vonzereje az adottságok ellenére (Duna, Városi Múzeum, Képtár és Lussonium, erőmű látogatóközpont) gyengének mondható, ami a vendégéjszakák alacsony számában fejeződik ki (20. old.) • Jelentősebb külföldi működőtőke befektetés (FDI) még nem érkezett a városba (20. old.) • A Paksi Ipari Park a szabad területek mérete és a szűkös menedzsment kapacitás révén nem alkalmas jelentősebb külső betelepülő letelepítésére és intenzívebb, külföldi marketingtevékenységre (19. old.)
K Ö R N Y E Z E T	• Kedvező földrajzi elhelyezkedés az országon belüli központi és a Duna menti fekvése miatt (7. old.) • Kedvező természeti adottságok (Duna, ártéri erdők, talajadottságok mezőgazdasági termelésre) (9. old.) • A városi környezet minősége, állapota összességében kielégítőnek mondható (9. old.) • A városban jelentős barnamezős terület található (volt konzervgyár), aminek egy része már hasznosításra került (kulturális céllal) a többi rész pedig jelentős fejlesztési potenciál hordozója (19. old.) • Összefüggő városi zöldfelületek nagysága kielégítő • Épületkorszerűsítési program segíti az épületállomány megújulását (16. old.)	• A városlakók életében a Duna szerepe nem jelentős, mert hiányos a város és a folyó térbeli kapcsolata és a Duna part, mint közösségi tér egyelőre kevésbé létezik (7. old.) • A városban több városképi szempontból jelentős középület és a belvárosi közterületek nagy része jelentős felújítást igényel (pl. maga a Polgármesteri Hivatal) (9. old.) • városi zöldfelületek nagysága kielégítő, de minősége és közösségi célú használhatósága nem megfelelő (10. old.) • A városszerkezetben a gyűrűs irányú kapcsolatok a domborzati adottságok miatt nem alakultak ki, amely máig nehezíti a városon belüli közlekedést (8. old.) • Csuszamlásveszélyes területek, amelyek miatt megóvó és megelőző intézkedések szükségesek (8. old.)
K Ö Z S Z O L G Á L T A	• A város kulturális intézményekben gazdag – kulturális központ, mozi és könyvtár mellett helytörténeti gyűjtemény és képtár is található a városban (10. old.) • A város közoktatási intézményei mind infrastrukturális, mind pedig pedagógiai szempontból a megye legszínvonalasabb intézményei (13. old.)	• Paks városközponton kívül található kiemelt kulturális létesítménye (a Csengey Dénes Kulturális Központ) épületinfrastruktúrája átfogó megújítást és bővítést igényel (10. old.) • A belvárosban hiányoznak a minőségi közösségi terek, találkozási pontok (12. old.) • Nehézségekbe ütközik a Paks külső területein található szabadidős és

TÁRSOK	- Az egészségügyi alap- és szakellátás háttér infrastruktúrája folyamatosan fejlődik – jellemző a koncentráció (13. old.) - A szociális alap- és szakellátások mindegyike biztosított, az intézményrendszer társulási működtetésben van (13. old.) - A városban 10 sportolást lehetővé tevő önálló infrastruktúra áll rendelkezésre (14. old.)	kulturális intézmények fenntartása (10-11. old.) - Az egészségügyi és szociális intézmények humán erőforrása előregedő, szakemberhiány jelentkezik több területen (13. old.) - A versenysporttal szemben a tömegsport kevésbé vonzza a helyi lakosságot (14. old.)
---------------	--	---

KÜLSŐ tényezők: Lehetőségek és Veszélyek:

	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
TÁRSADALOM	A Tolna megye Területfejlesztési Programjának 2. prioritása „Lehetőségteremtés a Tolna megyeiek számára – megtartó közösségek támogatása”	- Országos tendencia, hogy az anyagi boldogulás feltétele sokak számára, hogy nem vállalnak gyermeket – ami torzítja a demográfiai struktúrát (előregedés) - Az erőműbővítés során több ezer, a városban ideiglenesen tartózkodó személy jelenik meg, ami potenciálisan kihat a közösségi kohézió alakulására
HELYI KÖZÖSSÉG	- A hazatelepüléseken egyre elfogadottabb és gyakorlatban is alkalmazott a közösségi tervezés és projektmegvalósítás logikája elsősorban a közösségi célú fejlesztések esetében, ami a lehetséges partnerek körét bővíti a CLLD megvalósításában - A globalizált kultúrával szemben egyre nagyon társadalmi bázison jelentkezik igény a helyi értékek felélesztésére, a közösségben létezésre	- Az egyénekre szakadás és elszigetelődés általános társadalmi probléma, ami a kis közösségek megerősödése és a belső társadalmi kohézió ellen hat - A fiatalok jellemzően gyakran választják az elvándorlást (sok esetben külföldre) és kötődés híján nem térnek vissza - A globális média háttérbe szorítja a helyi értékeket
GAZDASÁG	- Az M6-os autópálya a város közelében húzódik, ami befektetői vonzerőt jelent - Országosan megnőtt az érdeklődés a térség-specifikus, helyi termékek iránt, ami lehetőséget jelent Pakson és környékén a termelők/vállalkozások számára - Az erőműbővítés lehetőséget jelent a város külső pozitív imázsának erősítésére és ezzel a belső imázs változására	- Térségi konfliktushelyzet a gyökeresen eltérő gazdasági helyzet (Paks javára) és lehetőségek miatt - A városban végzett beruházások fajlagos költsége – a paksi sajátos piaci viszonyok miatt – az átlagnál magasabb
KÖRNYEZET	- Általános tendencia, hogy megnőtt az igény a természetközeli kultúr környezet által kínált terek közösségépítő potenciáljának kihasználására - Széles körben felismert és a közoktatásban is érvényre jut, hogy a természet környezethez kapcsolódó közös tevékenységek az ismeretek	- A Duna vízminőségére és így a folyóhoz kapcsolódó helyi ökológiai rendszerek állapotára a felsőbb szakaszokon zajló tevékenységek hatnak - A szélsőséges csapadék a folyó szélsőséges vízszintingadozását eredményezi, ami kihat a folyó partján végezhető tevékenységekre

	bővülésén túl közösségépítő és identitáserősítő hatással bírnak a gyermekek és a fiatalok körében A Tolna megye Területfejlesztési Programjának 3. prioritása az „Élhető és fenntartható környezet megteremtése”	
K Ö Z S Z O L G	- Az okos megoldások (IT) globális elterjedése és az arra való magas szintű fogadókészség révén új közösségfejlesztési lehetőségek merülnek fel - A közszolgáltatások teljes körű biztosítása manapság elképzelhetetlen a civil szervezetek közreműködése nélkül	- Egyes közintézmények centralizációja (pl. közoktatás) nem segíti elő a helyi közösségek fejlődését - Az erőműbővítés során több ezer, a városban ideiglenesen tartózkodó személy jelenik meg, ami jelentős mértékben kihat a helyi szolgáltatások iránti igényre

3.4 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A SWOT következtetésre támaszkodva a HACS meghatározta azokat a **szükségeket**, amikre alapozni kívánja a célokat és a műveleteket.

1. A paksi helyi közösség – részben az atomerőműépítés társadalmi következményeként – a mai napig magán viseli a megosztottság jegyeit. Hasonló tendencia figyelhető meg a kulturális és közösségi intézmények és a civil szervezetek vonatkozásában. **Helyi fejlesztési szükséglet olyan körülmények teremtése, amelyek lehetővé, illetve szükségesszerűvé teszik az egyének, demográfiai csoportok, szervezetek, intézmények együttműködését, valamint építő jellegű együtt gondolkodását, mint a közösségi kohézió erősítésének háttérfeltételét.** Szükséges olyan programok, tevékenységek-sorozatok, ill. városi szintű platformok létrehozása (utóbbiak fenntartható működtetéssel), amelyek képesek áttörő és tartós eredményeket elérni a közösségi összetartás erősítésében (megjelenítés: 1. specifikus cél).
Területi alapon a város egybefüggő belterületén kívül élő mikro-közösségek számára – ahol az egymásrautaltság erősebb – különös jelentőségű az összetartás és a közösségfejlesztő programok elérhetősége – fejlesztési szükséglet tehát ezeknek a közösségeknek az erősítése (megjelenítés: 5.specifikus cél).
2. A város fejlődését és szerkezetét nagyban meghatározza természeti környezete. Ezen belül a Duna a legmeghatározóbb elem. Az infrastruktúrális determináltság okán (vasútvonal, főút) folyó partja nem szerepel közösségi helyszínként a városlakók életében. **A városlakók igénye, hogy a Duna fizikai „hozzáférhetősége” javuljon és a helyiek birtokba vehessék, mint közösségi teret.** A HKFS fejlesztési szükségletként jeleníti meg a közösségi tevékenységek feltételeinek javítását, ezzel a terület közösségi (kulturális, sport stb.) célú hasznosítását egyes Duna-part szakaszokon. A HACS meggyőződése , hogy a folyópart és az ott töltött idő akkor íródik be újra mélyebben a helyiek életébe , ha a Duna-parton közösségi infrastruktúra vonatkozásában jelentős minőségbeli „ugrás” történik. A fejlesztési szükséglet indokolja a **kulcsprojekt** megvalósítását, amelyre számos további kisebb beruházás és program kapcsolódhat (megjelenítés: 2. specifikus cél).
3. Pakson a zárt és szabadtéri közösségi létesítmények állapota és felszereltsége – a Városi Múzeum kivételével – jelentős hiányosságokat mutat. A város fejlesztési szüksége két

kiemelt intézmény (Csengey Dénes Kulturális Központ és a Városi Könyvtár) esetében meghaladja a HKFS pénzügyi lehetőségeit. **A HKFS –pénzügyi lehetőségeihez mérten – kisebb léptékű infrastrukturális és eszközfelszereltséget érintő beavatkozási szükségletekre reagál a kulturális tereket biztosító intézményekben, a civilek működési helyszínein és befogadó helyeken, zárt és szabad térben egyaránt** (megjelenítés: 4. specifikus cél). A város külső lakott helyein és városrészeiben a mikro-közösségek kulturális infrastruktúráinak fejlesztése szintén szükségletként jelentkezik. Az érintett infrastruktúrákban esetenként alapvető kényelmi és használhatósági hiányosságok jelentkeznek, amelyek égető szükségletek és esetenként az épületek funkcióban tartását veszélyeztetik, pl. a Dunakömlődi faluház (megjelenítés: 5. specifikus cél).

4. Pakson részben a népi, történeti hagyományokra alapozva, részben pedig az utóbbi évtizedek közösségépítő tevékenységeit mintául véve működnek helyi civil szervezetek. A külső változásokra és újszerű igényekre a szervezeteknek csak kisebb része reagál hatékonyan, ezzel konzerválva az érdeklődő, résztvevő lakosság körét. **Kiemelkedő fejlesztési szükséglet az passzív tematikus civil szervezetek/közösségek reaktiválása, valamint a működő szervezetek megújítása új módszerek, eszközök, képzések és együttműködések alkalmazásával.** Paksnak nem több, hanem aktívabb és folyamatosan megújuló újabb és újabb embereket bevonó szervezetekre és az azok által összehangoltan szervezett programokra van szüksége (megjelenítés: 4.specifikus cél és 1. tematikus cél).

Megújítási (fejlesztési) szükséglet alatt értjük továbbá a szervezetek helyi társadalmi problémák irányában való érzékenyítését. **Helyi szükséglet, hogy a tematikus, hagyományőrző (gazdálkodás) tevékenységek arra alkalmas szegmense – a tudásátadáson túl – járuljon hozzá az öngondoskodás képességének erősítéséhez** (megjelenítés: 3. specifikus cél helyet ezt a célt szolgálja a 2. és 5. specifikus cél is).

4. A stratégia jövőképe

A HKFS készítésének helyzetértékelést és problémameghatározást követő lépése a VÁLTOZÁST előre jelző JÖVŐKÉP meghatározása.

A HACS a hosszútávú jövőkép megalkotásánál nem kívánta figyelmen kívül hagyni a város belső és külső imázsát alapvetően meghatározó tényezőket, mint az egyetlen hazai atomerőmű jelenléte, annak meghatározó szerepe a helyi foglalkoztatásban, az „atomváros” imázs stb.. Ezt a adottságot és a jövőben várható fejlesztéseket szem előtt tartva **mégis elsősorban az egyéb közösségformálásra ható tényezőkre** (természeti környezet, történelmi távlatú hagyományok, demográfiai trendek, smart (okos, IT alapú) megoldások terjedése) **támaszkodva alkotta meg a HACS a paksi közösség jövőre vonatkozó vízióját.**

Hosszú távú jövőkép: Paks a Dunához erősen kötődő, a hagyományos tevékenységeken és helyi speciális sajátosságokon alapuló **sokoldalú közösségi értékkel** rendelkező város, ahol az egyének, mikro-közösségek és tematikus csoportok sikeres hálózatos működése erős **helyi kötődésen alapuló belső kohéziót** eredményez, hozzájárulva a fiatalok megtartásához.

Középtávú részcélaz akcióterület és a partnerség állapotára vonatkozóan: A paksi CLLD működésének középtávú célja, hogy alakuljanak ki a hálózatos, sokoldalú együttműködésen alapuló közösségépítés technikai és szervezeti alapjai. Cél, hogy a támogatott projektek több mint 50%-a egynél több támogatásra jogosult szervezet részvételével valósuljon meg. Az akcióterület vonatkozásában cél, hogy készüljenek el a Duna partra koncentrálnó kulcsprojekt főbb elemei; a tematikus csoportok és intézmények projektjein keresztül induljon meg a város programkínálatában az új, fiatalok számára vonzóbb eszközök és módszerek alkalmazása. Az újítások bevezetésével kapjon lendületet a programok látogatottsága és a fiatalok növekvő arányban képviseltessék magukat ezeken.

A Paksi Helyi Akciócsoport a HKFS megalkotásakor a következő (útmutató által megadott) módszertant használta a célhierarchia és az egyéb stratégiai elemek megalkotásához:

A paksi HACS a stratégia építése során a jövőképből kiindulva **két átfogó célt** alkotott. Az átfogó célok teljesülését elősegítendő **öt specifikus célt** nevesített a helyi közösség.

5. A stratégia célhierarchiája

JÖVŐKÉP: Paks a Dunához erősen kötődő, a hagyományos tevékenységeken és helyi speciális sajátosságokon alapuló **sokoldalú közösségi értékkel** rendelkező város, ahol az egyének, mikro-közösségek és tematikus csoportok sikeres hálózatos működése erős **helyi kötődésen alapuló belső kohéziót** eredményez, hozzájárulva a fiatalok megtartásához.

ÁTFOGÓ CÉLOK:

1.) Erősödjön Paks **lakosságának és intézményeinek együttműködése, belső kohéziója és az együttműködés feltételrendszere** városi és mikro-közösségi szinten

2.) Váljon újra sokoldalúvá, befogadhatóvá és erős népességmegtartó tényezővé a helyi kötődést támogató **Dunára és a helyi hagyományokra épülő paksi identitás.**

SPECIFIKUS CÉLOK:

1.) Fokozódjon a helyi társadalom és helyi szervezetek összetartása a népességmegtartás és a speciális kihívásokra való felkészülés érdekében

2.) Erősödjék a helyi identitást meghatározó **Duna és kapcsolódó természeti környezetének** szerepe a városlakók életében

3.) A paksi **hagyományos közösségi tevékenységek, változatos módon és megújulva** legyenek jelen a lakosság életében

4.) Váljanak vonzóbbá és korszerűvé, a helyi kulturális szolgáltatásoknak, valamint a közösségi tevékenységeknek helyet adó **infrastruktúrák és a működést biztosító eszközök**

5.) A sajátos belső szerkezetű városban (akcióterületen) erősödjön a **városrészi mikro-közösségek** önszervező képessége és ezzel összetartása

MŰVELETEK:

1 A város lakosságát egészítő megmozgató kulturális és közösségi kohéziót erősítő rendezvények, akciók végrehajtása	2 A város speciális célcsoportjait érintő rendezvények, rendezvénysorozatok, képzések megvalósítása...	3. Községi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák nyílt terek, zöldfelületek, közösségi terek létrehozása, tovább fejlesztése és megújítása a Duna parton és annak közvetlen környezetében.	4. A Duna közösségi / kulturális és környezeti értékeinek szélesebb körű megismertetése a lakosság körében - környezettudatosságot erősítő akciók	5. Helyi hagyományos tematikus közösségi tevékenységek újszerű eszközökkel és módszerekkel történő művelése	6. A helyi hagyományos gazdálkodási formák felélesztése és felélesztésének elősegítése	7. Községi tevékenységeknek helyet adó épületinfrastruktúrák rehabilitációja és az eszközállomány fejlesztése beleértve az újszerű megoldásokat lehetővé tevő IKT eszközöket ...	8. A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek közösségi infrastruktúráinak fejlesztése	9. A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek belső összetartását segítő akciók végrehajtása
---	--	--	---	---	--	--	---	---

Az specifikus célok a fejlesztési szükségletekből vezethetők le és tartalmaznak szervezeti, hálózatépítésre vonatkozó, és infrastrukturális vonatkozásokat. Az alábbiakban az specifikus **célok indoklása** olvasható.

Specifikus célok indoklása
1. Fokozódjon a helyi társadalom és helyi szervezetek összetartása a népességmegtartás és a speciális kihívásokra való felkészülés érdekében Indoklás: A helyzetértékelés HACS által is megerősített egyik legmarkánsabban következtetése, a paksi társadalom évtizedes megosztottságára, az intézmények, civil szervezetek együttműködések gyengeségére vonatkozik, amit a HACS a CLLD eszközeivel kíván orvosolni. Paks társadalmára az atomerőmű megépítése óta belső megosztottság jellemző, ami a városon belüli területi elkülönülésben is megnyilvánul. Az összetartás átlagosnál erőteljesebben jelentkező hiányának oka korábban az atomerőmű kapcsán újonnan letelepülőkkel szembeni bizalmatlanság volt, manapság pedig jóval inkább az erőműhöz köthető és ahhoz nem kapcsolódó családok életmódja, jövedelmi viszonyai között fennálló különbség áll a háttérben. A demográfiai elemzésre támaszkodva kijelenthető, hogy Pakson az ideálisnak mondott életkörülmények ellenére is jellemzővé vált a fiatalok elvándorlása. A képzett, az erőműben nem alkalmazható munkaerő máshol keresi a boldogulást. Az életmódból eredően (nem csak helyi jelenség) az egyes generációkon belüli és a generációk közötti összetartás is meggyengült. A legjelentősebb védendő csoportok a fiatalok és a szépkorúak. Bár az elkülönülés és megosztottság oldódni látszik, a közös célok kitűzése, az ezek érdekében végrehajtott városi szintű akciók (programok), és ezzel a belső kohézió erősítése ösztársadalmi szinten továbbra is rendkívül fontos, főleg mivel a tervezett erőműbővítés társadalmi következményeként helyi lakosság várhatóan újabb kihívások elé néz a közeli jövőben. Fontos tehát a belső kohézió megerősítése. A helyi társadalomhoz hasonlóan a helyi civil szervezetek és közösségépítésben érdekelt intézmények együttműködése és tevékenységük összehangoltsága sem elég hangsúlyozott. A hálózatosodás eszközei és módszerei nem, vagy kevéssé ismertek.
2. Erősödjék a helyi identitást meghatározó Duna és kapcsolódó természeti környezetének szerepe a városlakók életében Indoklás: Hivatkozva a helytörténeti forrásokra és a helyi hagyományőrök által elmondottakra a Duna a paksi emberek életében eredendően a legmeghatározóbb tényező volt társadalmi, környezeti és gazdasági vonatkozásban egyaránt. A folyó kihatott az életmódra, a megélhetési lehetőségekre, az emberi kapcsolatokra, térségi együttműködésekre és a táji elemeken keresztül az érzelmi kötődésre. Az elmúlt évtizedek fejlesztéseivel (pl. a folyó és város között húzódó vasútvonal és 6.sz. főút, és maga az atomerőmű megépítése stb.) a Duna szerepe másodlagossá vált, a megélhetés súlypontja áthelyeződött az erőművet kiszolgáló gazdasági tevékenységekre és a betelepülő lakosság táji kötődése is kevésbé jellemző. Pakson is, mint általában mindenütt elmondható, hogy az urbánus életmóddal háttérbe szorult a természettel való napi szintű kapcsolat, így a környezettudatos, felelős viselkedés. Ugyanakkor, Pakson a kisebb helyi közösségek életben tartják a Dunához kapcsolódó sport és gazdasági jellegű tevékenységeket és lehetőséget biztosítanak a környezettel való viszony aktív ápolására, illetve fenntartható hasznosításának népszerűsítésére. A paksi HACS számára kiemelten fontos, hogy a Duna és kapcsolódó környezete, mint közösségi tér visszanyerje korábbi jelentőségét, valamint, hogy a természeti környezethez való kötődés, annak védelme, a lakosok életmódjából eredő negatív természeti hatások kivédése újra előtérbe kerüljön a HKFS eszközeinek segítségével. Az elsődleges hangsúly a Duna part városközponthoz közeli szakaszának város életébe történő bevonásán van. A város-folyó fizikai kapcsolatának megerősítése, a part közösségi célú megújítása és közösségi befogadó területté való alkalmassá tétele a helyzetértékelés és a HACS megítélése szerint is kulcsfontosságú.
3. A paksi hagyományos közösségi tevékenységek, változatos módon és megújulva legyenek jelen a lakosság életében Indoklás: A város civil szervezetei, egyesületei gazdag tematikus kínálattal vannak jelen a városi lakosság életében (lásd: helyzetelemzés). A közösségi tevékenységek a néptáncról, a társastáncon, változatos sport tevékenységeken keresztül a német nyelvű (sváb) hagyományőrzésig terjed. A városban nyomokban még élnek a hagyományos gazdasági tevékenységek, mint a halászat, borászat és gyümölcs és zöldségtermelés termelés/ feldolgozás, és erre az örökségre alapozva éledezik a helyi termékek termelése és értékesítése.

A kulturális témában aktív civil csoportok változó létszámmal és többnyire ugyanazzal a tagsággal működnek évek óta. A programok állandók, kiszámíthatók, ami a régi tagok megtartásához elegendő, de új tagok mozgósításához kevésnek tűnik – a szervezetek képviselői szerint is újításokra (tartalmi és technológiai) volna szükség főleg a fiatalok mozgósítására. További jelenség, hogy hasonló célcsoportot vonzó rendezvények párhuzamosan kerülnek megrendezésre – kioltva azok közösségépítő hatását. Az elkülönülés és a tevékenységek összehangolatlansága a városban működő tematikus civil szervezetekre és intézményekre is jellemző ezért fontos cél az összehangolt egymásra épülő, kölcsönösen előnyös együttműködések szorgalmazása.

A specifikus cél tartalmilag megfelelően meghatározott, azonban a megvalósítást más módon, együttműködések generálásával meg tudjuk valósítani CLLD programon kívül.

4. Váljanak vonzóbbá és korszerűvé, a helyi kulturális szolgáltatásoknak, valamint a közösségi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák és a működést biztosító eszközök

Indoklás: Paks város közösségi és kulturális infrastruktúráját néhány jellegzetes létesítmény adja, amelyek változó állapotban vannak és jellemzően – néhány kivétellel – nem felelnek meg a kor elvárásainak és a használók igényeinek. A városi zöldfelületek lehetőséget adnak közösségi tevékenységekre, de alapvetően zöldfelületként és nem közösségi térként funkcionálnak – sok esetben hiányoznak az alapvető kényelmi elemek.

A közösséget szolgáló épületek esetében a működést biztosító berendezések és IKT eszközök elavultak, a felszereltség elmarad a kor elvárásaitól. Az intézményi és szervezeti IKT eszközök sok esetben elavultak, a másik probléma, hogy nem használják ki azok hálózatos működést segítő lehetőségeit, az alkalmazások ismerete hiányos. Jelentősebb felújítási munkálatok (2016) a Paksi Városi Múzeum-ot érintették. A városban a civilek működésének a Kulturális Központ ad teret, ahol a civilek találkozhatnak, tevékenységüket szervezhetnék. Kisebb befogadó terek is megújítást igényelnek. A specifikus cél Paks közösségi és kulturális infrastruktúrájának megújítását célozza beleértve Paks közösségi célra használható zöldfelületeit is.

A különálló városrészekhez kapcsolódó létesítményekkel az 5. specifikus cél foglalkozik (Dunakömlődi Faluház, Cseresznyés kert Erdei Iskola).

5. A sajátos belső szerkezetű városban (akcióterületen) erősödjön a városrészi mikro-közösségek önszervező képessége és ezzel összetartása

Indoklás: Paks város észak-déli irányban húzódik a Duna mentén és sajátos szerkezetet ölt. A különleges fejlődési pálya miatt jól lehatárolható településrészek alakultak ki Pakson (Óváros, Újváros (lakótelep) és a Szérvészkert). Külterületén további népes lakóterületek tartoznak a városhoz: északon található Dunakömlőd, míg délen az atomerőművel szemben Csámpa-pusztá. A Székesfehérvárra vezető út mentén van Gyapa. A németkéri erdő peremén található 90 lakosú Cseresznyés-pusztá is Pakshoz tartozik. Ezek mellett a tanyákból álló Hegyes-pusztá és Földes-pusztá, valamint a város dél-keleti külterületén lévő lakóhely, Biritó-pusztá (az I. István Szakközépiskolával) kapcsolódnak a városhoz.

Az egyes városrészek és külső területek lakossága Paks számára fontos és védendő mikro-közösségeket alkotnak. A csökkenő lélekszámú külterületi lakott helyeken, illetve különálló városrészekben a családok egymásra utaltsága erős. A közösen végzett különféle célú akciók és közös élményt nyújtó szabadidős programok erősítik ezeket a mikro-közösségeket. A külső területek közösségi infrastruktúrával gyengén ellátottak, a meglévő épületek, mint a Dunakömlődi Faluház, vagy a Cseresznyés kert Erdei Iskola a rendezvények egyedüli színterei. Az épületek jelentős megújítást igényelnek és elavult eszközeik is modernizációra várnak.

A város belső területén található mikro-közösségek (szomszédságok) könnyebben elérik a városi létesítményeket, ugyanakkor a HACS tagok véleményének megfelelően a kisebb közösségek is igényelik a kisebb védett helyszíneket spontán vagy szervezett együttléteikhez (pl. parkban létrehozott pavilonok, tematikus játszóterek).

Mind a külső, mind pedig a városrészi kisebb közösségi helyszíneken igény mutatkozik a rendszeres és alkalmanként lebonyolított közösségi akciókra és szabadidős tevékenységekre, amelyek ugyan kisebb létszámban mozgatják meg a lakosokat, de a lokális közösségek, hálózatok megerősítését eredményezik, ami Paks esetében indokolt.

A stratégiaalkotás modelljének megfelelően a specifikus célok meghatározását követő lépés a **beavatkozási területek / műveletek definiálása**. A beavatkozások, majd pedig az azokra épülő felhívások és a megvalósult projektek garantálják a célokhoz rendelt indikátorok célértékeinek teljesülését.

Az alábbi táblázatban a HACS által meghatározott specifikus célokhoz rendeljük a megvalósulás hatékonyságát mérő indikátorokat és azok célértékeit, valamint az egyes specifikus célok megvalósulását lehetővé tevő, összesen **kilenc beavatkozási területet / műveletet**.

Paksi HKFS specifikus céljai, a célokhoz kapcsolt indikátorok és célértékek, valamint a célok megvalósulását garantáló műveletek

Specifikus cél	Indikátor(ok)	Bázis- érték	Bázisév	Célér- ték	Adatforrás	Mérés	A cél megvalósulását támogató beavatkozási területek
1.) Fokozódjon a helyi társadalom összetartása a népességmegtartás és a speciális kihívásokra való felkészülés érdekében	A HKFS keretében együttműködésben megvalósított programok aránya az összes HKFS keretében megvalósított programon belül (%)	0	2016	50	munka- szervezet nyilvántartása	évente	1. A város lakosságának egészét megmozgató kulturális és közösségi kohéziót erősítő rendezvények, akciók végrehajtása 2. A város speciális célcsoportjait érintő rendezvények, rendezvénysorozatok, képzések megvalósítása - az akciókon keresztül generációkon belüli és generációk közötti kapcsolatok erősítése
2.) Erősödjék a helyi identitást meghatározó Duna és kapcsolódó természeti környezetének szerepe a városlakók életében	A Duna parhoz kapcsolódó újonnan létrehozott vagy rehabilitált infrastruktúrák száma (db)	0	2016	6	munka- szervezet nyilvántartása	évente	3. Községi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák, nyílt közösségi terek, zöldfelületek létrehozása, fejlesztése és megújítása a Duna parton és annak közvetlen környezetében (kulcsprojekt) 4. A Duna közösségi / kulturális és környezeti értékeinek szélesebb körű megismertetése a lakosság körében - környezettudatosságot erősítő akciók végrehajtása a Duna és környezetének védelmében
3.) A paksi hagyományos közösségi tevékenységek, változatos módon és megújulva legyenek jelen a lakosság életében	A HKFS eredményeként a tematikus civil szervezetek rendezvényein megjelentek számának növekedése (%)	0	2016	20	Jelenléti ívek, intézményi statisztikai adatok	évente	5 Helyi hagyományos tematikus közösségi tevékenységek újszerű eszközökkel és módszerekkel történő művelése 6 A helyi hagyományos gazdálkodási formák megismertetése, felélesztése és felélesztésének elősegítése
	A HKFS keretében együttműködésben megvalósított programok aránya az összes HKFS keretében megvalósított programon belül (%)	0	2016	60	munka- szervezet nyilvántartása	évente	
4.) Váljanak vonzóbbá és korszerűvé, a helyi kulturális szolgáltatásoknak, valamint a közösségi	Az akcióterületi lakosság elégedettségének növekedése a város kulturális, közösségi infrastruktúráinak állapotával és használhatóságával (%)	0	2016	20	elégedettség mérés	2019 és a program végrehajtás ának vége	7 Községi tevékenységeknek helyet adó épületinfrastruktúrák rehabilitációja és az eszközállomány fejlesztése beleértve az újszerű megoldásokat lehetővé tevő IKT eszközöket és azok hálózatosodást elősegítő alkalmazását

tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák és a működést biztosító eszközök							
5.)A sajátos belső szerkezetű városban (akcióterületen) erősödjen a városrészi mikro-közösségek önszervező képessége és ezzel összetartása	Lakossági (mikro-közösségek) elégedettség növekedése a kulturális, közösségi infrastruktúrák állapotával és használhatóságával (%)	0	2016	30	elégedettség mérés	2019 és a program végrehajtás ának vége	8 A városban található egy-egy karakteres lakóterülethez köthető mikro-közösségek közösségi infrastruktúráinak fejlesztése 9 A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek belső összetartását segítő akciók végrehajtása

A HKFS útmutató által előírt **kötelező indikátorok** egynél több Specifikus cél esetében is értelmezhetők. A két kötelező indikátor esetében a fenti táblázat specifikus célonként értelmezi a célértékeket, míg alább a kötelező indikátorokhoz tartozó HKFS szintű célértékeket adjuk meg, amelyek a célonkénti értékek összesítésével kaptunk meg.

HKFS Kötelező indikátor megnevezése	Bázisérték	Bázisév	Célérték	Adatforrás	Beszámolási gyakoriság
Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztési stratégiával érintett települések lakosság száma (fő)	19 305	2015	19 200	KSH	évente
A kormányzati, önkormányzati, ill. társadalmi partnerek vagy nem önkormányzati szervezetek által a HFS (HKFS) keretében tervezett és végrehajtott programok száma (db)	0	2016	110	munkaszervezet nyilvántartása; jelenléti ívek, intézményi statisztikák	évente

Mutató	Mértékegység	Alap	Régiókatégória (adott esetben)	Célérték	Adatforrás	Beszámolás gyakorisága
Városfejlesztés: Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek	m2	ERFA	kevésbé fejlett	100	FAIR	évente
Városfejlesztés: Városi területeken épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek	m2	ERFA	kevésbé fejlett	80	FAIR	évente

6. Cselekvési terv

6.1 A beavatkozási területek/műveletek leírása

Az alábbi fejezetben részletezzük, hogy a paksi helyi közösség milyen műveletekkel kívánják elérni a kitűzött célokat. A 1,2, 4, 5, 6, 9 ESZA tevékenységek elsősorban (esetenként kizárólag) a 3, 7 és 8 ERFA művelet fejlesztési célhelyszíneire köthetők. A 8. (ERFA és 9. ESZA) művelet között szükséges az összefüggés – az 5. célhoz kapcsolódó műveletek a városi mikro-közösségeket szolgálják.

Művelet	1.A város lakosságát egészét megmozgató kulturális és közösségi kohéziót erősítő rendezvények, akciók végrehajtása
Kulcsprojekt	nem
Indoklás, alátámasztás	A város lakosságának és civil közösségeinek belső megosztottsága indokolja, hogy az egész lakosság számára vonzó, hosszabb távú közösségi együttléteket biztosító, aktív együttműködést feltételező események, akciók valósuljanak meg Pakson a HKFS finanszírozásával. Az együttműködés, mint belső kohéziót erősítő tényező a szervezésben és a megvalósulásban is szerepet játszik. A belső kohézió erősítését a népességmegtartás és identitástudat erősítésének igénye mellett szükségessé teszi Paks város sajátosságából („atomváros”) adódó közeli jövőben várható kihívása, az erőműbővítés. A bővítésnek az újabb népességnövekedési hullámmal komoly hatása lesz a helyi társadalom hétköznapijaira. Szükségesek a teljes lakosságot érintő felkészítő akciók és tréningek, amelyek megkönnyítik az új helyzethez való együttes alkalmazkodást.
Specifikus cél:	1. Fokozódjon a helyi társadalom összetartása a népességmegtartás és a speciális kihívásokra való felkészülés érdekében
A helyi felhívások, támogatható tevékenységek meghatározása	A város teljes lakosságát célzó tematikus rendezvények, akciók, amelyek generációtól függetlenül vonzzák a helyi lakosokat, és amelyek célja kifejezetten a közösségi együttléte lehetőségeinek biztosítása ezzel a kohézió erősítése • kulturális tematikájú városi rendezvények pl. utcabál, ingyenes koncert/nyilvános hangverseny/előadás stb. • sport, és aktív szabadidőeltöltést támogató városi rendezvények (pl. tömegsport rendezvény, verseny stb.) A város lakosságának felkészítése az erőműbővítéssel járó társadalmi hatások kezelésére • tréningek/ tájékoztatók szervezése, akár „okos” eszközök bevonásával
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	A tematikus városi rendezvények HKFS finanszírozását kiegészítik a városi rendezvényekre szánt költségvetési források. Fontos, hogy minden esetben lehatárolható legyen, hogy mely elemek, milyen forrásra támaszkodva valósulnak meg, ugyanakkor azok szinergiái erősítsék az elvárt társadalmi közösségi hatásokat. A bővítés társadalmi hatásaira való felkészülést várhatóan maga Paks II. is promotálja majd a maga eszközeivel. Az egyes HKFS által finanszírozott akciók a felkészítő tevékenységek összehangolása, az átfedések elkerülésével, a szakmaiság maximális figyelembe vételével zajlik majd.
A művelet / helyi felhívás célcsoportja	• a város teljes lakossága • városi intézmények és civil közösségek • kulturális közösségi szolgáltatásokat nyújtó helyi vállalkozások
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	A támogatott tevékenység a város egész lakosságát szólítja meg • A CO indikátor célértékekhez való minél jelentősebb hozzájárulás (igényelt forrás arányában) várható részvételi létszám • az esemény jól lehatárolható módon kapcsolódik az önkormányzat által szervezett rendezvényhez (amennyiben releváns) • az esemény valamilyen közösségépítésre alkalmas tematikát követ, lehetőleg több generáció együttes megszólításával és tévőleges bevonásával • a város szabadtéri (elsősorban Duna part – kulcsprojekt helyszín) és egyéb intézményi helyszínein kerül megvalósításra • egy esemény időtartama minimum 4-6 óra

	több szervezet: egyesület, intézmény ill. vállalkozás együttműködésével valósul meg
Forrás:	55 474 554 Ft
Tervezett forrás:	ESZA
Forrás ütemezése:	nem releváns
A megvalósítás tervezett időintervalluma	2018. szeptember – 2023. június 30.

Művelet	2.A város speciális célcsoportjait érintő rendezvények, rendezvénysorozatok, képzések megvalósítása - az akciókon keresztül generációkon belüli és generációk közötti kapcsolatok erősítése
Kulcsprojekt	nem
Indoklás, alátámasztás	Pakson a helyi lakosságra, de az egyes családokra is egyre inkább jellemző, hogy a generációk párhuzamosan, egymás mellett, de nem együtt élnek. Egyre kevésbé történik meg a tapasztalatok és a tudás kölcsönös átadása, az egymás iránti törődés kikopik a hétköznapiakból. A városba munkavállalás miatt újonnan beköltöző fiatalabb családok hiányolni kénytelenek helyben a nagyszülők generációját, miközben számos idős ember él magányosan. Az intézkedés lehetőséget ad az egyes családokon belüli generációs hiányok pótlására, a fiatal és idősebb generációk találkozási lehetőségének bővítésére. A városban támogatásra szorul az egyes generációkon belüli (elsősorban fiatalok és szépkorúak) kapcsolatok megerősítése (pl. önkéntesség szervezése) és a speciális problémákkal küzdő további célcsoportokat segítő szervezetek pl. fogyatékkal élőket vagy speciális betegségben szenvedőket tömörítő, azokat támogató szervezetek, tevékenységei.
Specifikus cél:	1. Fokozódjon a helyi társadalom összetartása a népességmegtartás és a speciális kihívásokra való felkészülés érdekében
A helyi felhívások, támogatható tevékenységek meghatározása	• A fiatal és idősebb (szépkorúak) generációk közötti kapcsolatokat erősítő speciális akciók, akciósorozatok (pl. közös kertgondozás, okos/digitális (IKT) eszközök megismertetése az idősekkel, okos eszközök az idősök szolgálatában stb.); képzések/tréningek; • a közösségben maradáshoz, aktív életet célzó szabadidős programok, szabadidős programsorozatok (rendszeres időközönként megrendezett, egymáshoz kapcsolódó tartalmi elemekkel); • fiatalok önszerveződését segítő képzések, tréningek szervezése és megvalósítása. • együttműködések támogatása helyi termékek egységes arculatának megteremtése érdekében • kézműves foglalkozások szabadidő eltöltés céljából gyerekeknek • tréningek és foglalkozások felnőttek számára különféle termékek előállítására és fogyasztókhoz történő eljuttatása érdekében – különös tekintettel azokra a célcsoportokra, ahol ezek a tevékenységek hozzásegíthetik a résztvevőket a megélhetési problémák kezeléséhez.
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Az egyes intézmények (óvodák, iskolák, idősök nappali ellátását biztosító intézmények) helyszínt biztosítanak az egyes HKFS rendezvényekhez ezzel is segítve azok megvalósulását. A szociális alapellátás fejlesztésével (TOP) összefüggő akciók.
A művelet / helyi felhívás célcsoportja	A speciális demográfiai csoportok • gyerekek és fiatalok • idősök (szépkorúak) egyres csoportok intézményei (pl. óvoda, idősök otthona) és/ vagy a célcsoport érdekvédelmét képviselő civil szervezetek (tehetséggondozást végző szervezetek, kifejezetten időseket tömörítő szervezetek) hátrányos helyzetűek érdekvédelmét ellátó szervezetek
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	kiválasztásnál előnyben részesülnek • A CO indikátor célértékekhez való minél jelentősebb hozzájárulás (igényelt forrás arányában) • az egyénél több intézmény/ szervezet által benyújtott pályázatok • az egyedi programokkal szemben előnyben részesülnek a rendszeres kapcsolattartást eredményező hálózat és kapcsolatépítő tevékenységek

	• az idősebb generáció tagjainak a mai kor eszközeinek (IKT) használatára történő felkészítést szolgáló akciók
Forrás:	20 506 000 Ft
Tervezett forrás:	ESZA
Forrás ütemezése:	nem releváns
A megvalósítás tervezett időintervalluma	2018. november- 2023. június 30.

Művelet:	3.Közösségi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák nyílt terek, zöldfelületek, közösségi terek létrehozása, tovább fejlesztése és megújítása a Duna-parton és annak közvetlen környezetében
Kulcsprojekt	IGEN
Indoklás, alátámasztás	A paksi Duna-part és környezete jelenleg lehetőségeihez viszonyítva jóval kisebb szerepet játszik a helyi lakosság hétköznapijában. Ennek oka, hogy a folyót várostól egy, csak alkalmanként használt vasútvonal és a 6 sz főút választja el és csak bizonyos pontokon közelíthető meg maga a vízpart, ennek megfelelően a fejlesztések elmaradtak és ezzel a Duna-part kikerült a lakosság többségének érdeklődéséből. A folyónak nincs organikus kapcsolata a várossal, emiatt a folyó kínálta rekreációs és közösségépítést szolgáló lehetőségek nincsenek kihasználva. A folyópart elhanyagolt, csak néhány sportegyesület használja a parton lévő objektumokat. A város átalakuló imázsa megkívánja, hogy a Paks ne csak, mint „atomváros” éljen a köztudatban, hanem mint a Duna kínálta lehetőségeket kihasználó és azzal organikusán együtt élő település. Ennek eléréséhez a Duna part és környékének közösségépítést elősegítő módon történő komplex átalakítására és fejlesztésére van szükség. Fontos, hogy olyan funkciók kapjanak helyet a folyóparthoz kapcsolódóan, amelyek fenntartható módon üzemeltethetők és valóban átértelmezik a városlakók és a Duna viszonyát.
Specifikus cél:	2. Erősödjék a helyi identitást meghatározó Duna és kapcsolódó természeti környezetének szerepe a városlakók életében
A helyi felhívások, támogatható tevékenységek meghatározása	- kulcsprojekt (alternatíva nélküli beavatkozás) A kulcsprojekt két Duna-part szakaszt érint, amelyek egymástól 800 m távolságban vannak (helyét a 1. Térkép jelzi – HKFS 8.old.). A Duna partot érintő tervezett fejlesztés a projekt részét képező vasúti pálya alatti átjárón és a már felújított patinás Erzsébet szálló előtti téren keresztül kapcsolódik a Városi Múzeum nemrégiben megvalósított fejlesztéseéhez. A kulcsprojekt tartalma: • „Úszó vízi kultúrház” megépítése (klubhelyiségek civilek számára, ifjúsági programok, régi Dunához kapcsolódó tevékenységek bemutatása és ez ezekre alapozott foglalkozások helyszínének biztosítása) – és ennek a zöld környezet; • közösségi tér kialakítása kisebb csoportos rendezvények számára, sétány megújítása, tűzrakóhely, fedett pergola; • a Duna-part megközelítését lehetővé tevő aluljáró felújítása, biztonsági eszközökkel való felszerelése; • az egyéb forrásból megvalósuló víziszínpad nézőterének, kiszolgáló helyiségeinek megépítése. A kulcsprojekt integrált szemléletben kezeli a Duna-part közösségi célú fejlesztéseinek hiányosságait.
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	A régi városközpont közelében a Duna parton épül egy vízi színpad önkormányzati forrásból. A kulcsprojekt tartalma a színpad közösségi terének és kiszolgáló infrastruktúrájának megteremtését is célozza, azzal tehát szoros szinergiát mutat.
A művelet / helyi felhívás célcsoportja	Célcsoport: az egész város lakossága Kulcsprojekt a közösség egyetértő támogatásával önkormányzati tulajdonon megvalósuló fejlesztés lesz, amely közccéllal történik ugyan, de az önkormányzat vagyonát gyarapítja.

A kiválasztási kritériumok, alapelvek	kulcsprojekt: Alternatíva nélküli beavatkozás
Forrás:	136 millió Ft
Tervezett forrás:	ERFA
Forrás ütemezése:	nem releváns
A megvalósítás tervezett időintervalluma	2018. szeptember – 2023. június 30.

Művelet	4.A Duna közösségi / kulturális és környezeti értékeinek szélesebb körű megismertetése a lakosság körében - környezettudatosságot erősítő akciók végrehajtása a Duna és környezetének védelmében
Kulcsprojekt	nem
Indoklás, alátámasztás	A lakosság Dunával fenntartott kapcsolatának gyengülése az ismeretek szűküléséhez és a környezettudatosság háttérbe szorulásához vezethet. Pakson tevékenységükkel civil szervezetek/egyesületek és oktatási intézmények is kapcsolódnak a Dunához és természeti környezetéhez. A szervezetek tevékenysége a természetjárástól a helyi környezeti problémák kezelésén át a tájékoztatásig terjed. A szervezetek készek kifejezetten ismeretterjesztési és rekreációs céllal nagyobb számú helyi érdeklődőnek programokat biztosítani különféle környezeti tematikák mentén, ami indokolt a környezettudatosság, a Dunához való kötődés és a közösségek belső összetartásának erősítése érdekében.
Specifikus cél:	2.Erősödjék identitást meghatározó Duna és a kapcsolódó természeti környezet szerepe a városlakók életében
A helyi felhívások, támogatható tevékenységek meghatározása	• A Dunához és környezetéhez köthető rekreációs és közösségépítő célú akciók, programok, programsorozatok; • a környezettudatosságot befolyásoló / azt erősítő akciók és tréningek különféle korosztályok számára (helyi Dunához kapcsolódó példákon és konkrét tevékenységeken keresztül)
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Iskolai környezetvédelmi és környezettudatosságot közvetítő tevékenységeknek (iskolai és iskolán kívüli foglalkozások, szakkörök keretében) lehetnek szinergiái a HKFS finanszírozta akciókkal. Az új típusú hulladékgazdálkodási rendszerek lakossági ismertetésének lehetnek szinergiái a tevékenységek egyes típusával – egyeztetést kíván a vonatkozó gazdasági szervezetekkel.
A művelet / helyi felhívás célcsoportja	• a város egész lakossága • gyermekek és fiatalkorúak • a Duna és általában a környezet /természetjárás és -védelem téma iránt érdeklődők családok, baráti társaságok
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	• A CO indikátor célértékekhez való minél jelentősebb hozzájárulás (igényelt forrás arányában) • az akciók rekreációs és ismeretterjesztő / környezettudatosságot formáló / gyakorlati ismeretek közvetítő jelleggel rendelkezzenek és kapcsolódjanak a Duna ökoszisztémájához • a pályázó szervezet igazolható szakmai háttérrel rendelkezzen (referenciák) • előnyben részesülnek a rendszerben felépített (programtematikával rendelkező), több alkalmas akciók, illetve programsorozatok • előnyben részesülnek a több szervezet által együttesen megpályázott és végrehajtott akciók és programok • a tevékenységek külső kapcsolatépítésre alkalmasak, más Dunához kapcsolódó CLLD HACS-okkal közös programok
Forrás:	14 637 800 Ft
Tervezett forrás:	ESZA
Forrás ütemezése:	nem releváns
A megvalósítás tervezett időintervalluma	2018. november – 2023. június 30.

Művelet	5.Helyi hagyományos tematikus közösségi tevékenységek újszerű eszközökkel és módszerekkel történő művelése
Kulcsprojekt	nem
Indoklás, alátámasztás	A helyi tematikus kulturális és közösségi célú intézmények és civil csoportok működése sikeres, ugyanakkor legtöbbször ugyanazzal a tagsággal és hasonló programokkal jelentkeznék évek óta. A passzívabb csoportok újjáélesztése, a működők fennmaradása és közösségformáló hatásuk erősítése érdekében fontos, hogy a fiatal generáció és újabb tagok számára is vonzóvá váljanak. A kulturális intézmények esetében is kiemelten fontos a megújulás és a megújulási képesség erősítése. Ennek érdekében olyan újszerű eszközök, működési modellek és bevonási módszerek használatát támogatja a paksi HKFS, ami vonzóvá és fenntarthatóvá teszi működésüket, ezzel biztosítva hosszú távú fenntarthatóságukat.
Specifikus cél:	3. A paksi hagyományos közösségi tevékenységek, <i>változatos módon és megújulva</i> legyenek jelen a lakosság életében
A helyi felhívások, támogatható tevékenységek meghatározása	- Az civil szervezetek, egyesületek, kulturális intézmények stb. adott tevékenységi tematikáján belül a korábbtól eltérő új módszerek, újszerű programok és eszközök megismertetése és alkalmazása, és mindezek bevezetését népszerűsítő akciók szervezése, ezzel programokon résztvevők számának és összetételének (pl. fiatalok arányának növekedése) változtatása. - együttműködések támogatása helyi termékek egységes arculatának megteremtése érdekében - kézműves foglalkozások szabadidő eltöltés céljából gyerekeknek - tréningek és foglalkozások felnőttek számára különféle termékek előállítására és fogyasztókhöz történő eljuttatása érdekében – különös tekintettel azokra a célcsoportokra, ahol ezek a tevékenységek hozzásegíthetik a résztvevőket a megélhetési problémák kezeléséhez.
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Múzeumok esetében a kapcsolódó támogatott tevékenységek, múzeumpedagógiai foglalkozásokat támogató források
A művelet / helyi felhívás célcsoportja	- a város egész lakossága - egy-egy konkrét témában működő civil szervezetek (pl. táncművészet, speciális sport, képzőművészet), intézmények (tematikus gyűjtemények) és azok programokba bevonható célcsoportjai
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	- A CO indikátor célértékekhez való minél jelentősebb hozzájárulás (igényelt forrás arányában) - Az intézkedés csak újszerű megoldások bemutatására, tesztelésére, bevezetésére, alkalmazására nyújt lehetőséget a növekvő részvevői létszám elérése érdekében (az újszerűséget be kell mutatni a pályázatban a korábbi gyakorlattal történő összehasonlítással) - az alapműködés finanszírozására nincs lehetőség - előnyt élveznek a tematikus szervezetek csoportjai (több szervezet) által benyújtott pályázatok (természet és környezet NEM: lásd 4. intézkedés)
Forrás:	29 925 000 Ft
Tervezett forrás:	ESZA
Forrás ütemezése:	nem releváns
A megvalósítás tervezett időintervalluma	2018. november – 2023. június 30.

Művelet	7.Közösségi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák rehabilitációja és az eszközállomány fejlesztése beleértve az újszerű megoldásokat lehetővé tevő IKT eszközöket és azok szervezeti hálózatosodást elősegítő alkalmazását
Kulcsprojekt	nem

Indoklás, alátámasztás	Paks város közösségi és kulturális infrastruktúráját néhány jellegzetes létesítmény és közterület adja, amelyek többnyire erősen leamortizált állapotban vannak és jellemzően – néhány kivétellel – nem felelnek meg a kor elvárásainak és a használók igényeinek. A közösségépítést szolgáló külső helyszínek (többnyire zöldfelületek) száma és az egyes helyszínek befogadó képessége nem áll összhangban a megnövekedett igényekkel. A közösséget szolgáló épületek működését biztosító kényelmi és IKT eszközök elavultak, a felszereltség elmarad a kor elvárásaitól.
Specifikus cél	1.) Váljanak vonzóbbá és korszerűvé, a helyi kulturális szolgáltatásoknak, valamint a közösségek tevékenységeinek helyet adó infrastruktúrák és azok eszközrendszere
A helyi felhívások, támogatható tevékenységek meghatározása	- Közösségi tevékenységet szolgáló infrastruktúrák (épületek, épületrészek, zöldfelületek és rendezvényterek) közösségi célú tevékenységre történő alakmássá tétele, illetve a meglévők minőségének javítása; - A <i>Duna part komplex közösségépítést támogató fejlesztése</i> c. kulcsprojektet kiegészítő és annak eredményét használó további ERFA típusú beavatkozások; - Az infrastruktúrával együtt, de attól függetlenül is közösségi tevékenységet szolgáló eszközállomány megújítása, cseréje, IKT eszközök és alkalmazások beszerzése; - A szervezetek és közösségi intézmények hálózatos működését elősegítő eszközök és applikációk egységes bevezetése (kapcsolódás a 3. művelethez)
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Lehetséges kiegészítő forrás csak az önkormányzattól származik a TOP nem biztosít forrást ilyen jellegű beruházásokra
A művelet / helyi felhívás célcsoportja	- helyi kulturális és közösségépítést szolgáló intézmények - közösségi célt szolgáló létesítményeket fenntartó civil szervezetek/egyesületek és vállalkozások
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	- A CO indikátor célértékekhez való minél jelentősebb hozzájárulás (igényelt forrás arányában) - a környezeti terhelés minimalizálása – tervezett intézkedések bemutatása - egy-egy beruházás jellegű beavatkozás nem haladhatja meg az 30 millió Ft-t - a kiemelt fejlesztésnek tekintett létesítmények fejlesztése nem tartozik ebbe a körbe, a város azokat egységes koncepció szerint, nagyberuházásként kívánja megújítani - a nagyobb sportegyesületek nem kedvezményezettjei az intézkedésnek, mivel támogatottságuk biztosított egyéb forrásból - kulcsprojekthez illeszkedő, azt kiegészítő ERFA típusú építési, rekonstrukciós célú beavatkozás
Forrás:	29,8 millió
Tervezett forrás:	ERFA
Forrás ütemezése:	nem releváns
A megvalósítás tervezett időintervalluma	2018. november – 2023. június 30.

Művelet	8.A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek közösségi infrastruktúráinak fejlesztése
Kulcsprojekt	nem
Indoklás, alátámasztás	Az egyes városrészek és külső területek lakossága Paks számára fontos és védendő mikro-közösségeket alkotnak. A csökkenő lélekszámú külterületi lakott helyeken, illetve különálló városrészekben a családok egymásra utaltsága erős. A külső területek közösségi infrastruktúrával gyengén ellátottak, a meglévő épületek átfogó megújítást igényelnek és elavult eszközeik is megújításra várnak. A belső városrészekben a kültéri mikro-közösségi pl. egy-egy lakóterület lakossága (nyugdíjasok, kismamák, fiatalok stb.) helyszíneken van hiány.
Specifikus cél:	2.) A sajátos belső szerkezetű városban (akcióterületen) erősödjön a városrészi mikro-közösségek önszervező képessége és ezzel összetartása

A helyi felhívások, támogatható tevékenységek meghatározása	- városon belüli és a város külső lakott területein lévő mikro-közösségeket szolgáló közösségi és kulturális céllal működő létesítmények és eszközeik megújítása (ERFA) - belső területeken az egyes lakóközösségeket (pl. lakótelep, vagy annak egy része) szolgáló külső helyszínek közösségi térré való fejlesztése (ERFA)
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Önkormányzati finanszírozású fejlesztésekkel teremthetők szinergiák
A művelet / helyi felhívás célcsoportja	- az egyes külső városi lakott területeken infrastruktúrát működtető szervezetek/ intézmények - jellegzetes szomszédsági alapon szerveződő csoportok, közösségek és kapcsolódó szervezetek
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	- A CO indikátor célértékekhez való minél jelentősebb hozzájárulás (igényelt forrás arányában) - a környezeti terhelés minimalizálása – tervezett intézkedések bemutatása - a fejlesztés kifejezetten egy adott, területi alapon szerveződő közösség céljait szolgálja
Forrás:	60 millió
Tervezett forrás:	ERFA
Forrás ütemezése:	nem releváns
A megvalósítás tervezett időintervalluma	2018. szeptember – 2023. június 30.

Művelet	9.A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek belső összetartását segítő akciók végrehajtása
Kulcsprojekt	nem
Indoklás, alátámasztás	Az egyes városrészek és külső területek lakossága Paks számára fontos és védendő mikro-közösségeket alkotnak. A csökkenő lélekszámú külterületi lakott helyeken, illetve különálló városrészekben a családok egymásra utaltsága erős. A közösen végzett különféle célú akciók és közös élményt nyújtó szabadidős programok erősítik az életminőséget, erősítik a népességmegtartó képességet.
Specifikus cél:	5.A sajátos belső szerkezetű városban (akcióterületen) erősödjön a városrészi mikro-közösségek önszervező képessége és ezzel összetartása
A helyi felhívások, támogatható tevékenységek meghatározása	- városrészi és külső településrészi közösségek infrastruktúráiban és közösségi tereiben megvalósított programok, közösségi célú akciók szervezése területi alapon szerveződő mikro-közösségek számára - együttműködések támogatása helyi termékek egységes arculatának megteremtése érdekében - kézműves foglalkozások szabadidő eltöltés céljából gyerekeknek - tréningek és foglalkozások felnőttek számára különféle termékek előállítás és fogyasztókhöz történő eljuttatása érdekében – különös tekintettel azokra a célcsoportokra, ahol ezek a tevékenységek hozzásegíthetik a résztvevőket a megélhetési problémák kezeléséhez.
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Önkormányzati finanszírozású programokkal teremthetők szinergiák
A művelet / helyi felhívás célcsoportja	- az egyes külső városi lakott területek közösségei / kapcsolódó szervezet - jellegzetes szomszédsági alapon szerveződő csoportok, közösségek a város magterületén / kapcsolódó szervezetek
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	- A CO indikátor célértékekhez való minél jelentősebb hozzájárulás (igényelt forrás arányában) - a fejlesztés kifejezetten egy adott, területi alapon szerveződő közösség céljait szolgálja

	a program, akció a mikro-közösség tagjainak szerveződjék de legyen befogadó a város teljes lakossága számára – a közösség megismertetése, elfogadottsága érdekében
Forrás:	12,8 millió
Tervezett forrás:	ESZA
Forrás ütemezése:	nem releváns
A megvalósítás tervezett időintervalluma	2018. november – 2023. június 30.

A helyzetfeltárás, a szükségletek, a célok és a tervezett műveletek összefoglalása

Sor-szám	Megnevezés (legfeljebb 1-2 szó) / Kulcsprojekt (K) – amennyiben releváns	Indoklás, alátámasztás (legfeljebb 4-5 mondat)	Specifikus cél (legfeljebb 1-2 szó)	Támogatható tevékenységek (legfeljebb 4-5 mondat)	Kiegészítő jelleg, lehatárolás (legfeljebb 4-5- mondat)	Célcsoport (legfeljebb 1-2 szó)	Forrás (ezer Ft)	Támogat ó alap (ERFA/ ESZA)	Tervezett időintervallum (év, hónap)
1.	Közösségi kohéziót erősítő rendezvények	A városban sajátosan gyenge a lakosság összetartása és együttműködési hajlandósága.	1. Fokozódjon a helyi társadalom összetartása ..	kulturális tematikájú városi rendezvények sport, és aktív szabadidőeltöltést támogató városi rendezvények tréningek/ tájékoztatók szervezése	A tematikus városi rendezvények HKFS finanszírozását kiegészítik a városi rendezvényekre szánt költségvetési források.	teljes lakosság	55 475	ESZA	2018. szeptember – 2023. június 30.
2.	A város speciális célcsoportjait érintő rendezvények, rendezvénysorozatok	Pakson a helyi lakosságra, de az egyes családokra is egyre inkább jellemző, hogy a generációk párhuzamosan, egymás mellett, de nem együtt élnek.	1. Fokozódjon a helyi társadalom összetartása ..	A fiatalok és idősebbek kapcsolatát erősítő akciók, a közösségben maradáshoz, aktív életet célzó szabadidős programok, fiatalok önszerveződését segítő képzések, tréningek kézműves foglalkozások, tréningek felnőttek és gyerekek, helyi termékek népszerűsítése, egységes termékarculat megteremtése	Az egyes intézmények (óvodák, iskolák, idősek nappali ellátását biztosító intézmények) helyszínt biztosítanak	gyerekek és fiatalok idősek (szépkorúak)	20 506	ESZA	2018. november – 2023. június 30.
3.	K- Duna-part közösségi célú fejlesztése	A paksi Duna-part és környezete jelenleg lehetőségeihez viszonyítva jóval kisebb szerepet játszik a helyi lakosság hétköznapijában.	2. Erősödjen a Duna és a természeti környezet szerepe a városlakók életében	tartalom: integrált projekt Duna-part közösségi célú fejlesztése - „Úszó vízi kultúrház” megépítése, közösségi tér, sétány, kiszolgáló helyiségek, aluljáró megújítása	A Duna-parton épülő vízisínpad nem a projekt része – a kulcsprojekt a nézőteret és a kiszolgáló helyiségeket valósítja meg.	a város egész lakossága	136 000	ERFA	2018. szeptember – 2023. június 30.
4.	Duna környezeti értékek megismertetése	A lakosság Dunával fenntartott kapcsolatának gyengülése az ismeretek szűküléséhez és a környezettudatosság háttérbe szorulásához vezethet.	2. Erősödjen a Duna és a természeti környezet szerepe a városlakók életében	A Dunához és környezetéhez köthető rekreációs és közösségépítő célú akciók, a környezettudatosságot befolyásoló / azt erősítő akciók és tréningek különféle korosztályok számára	Iskolai környezetvédelmi és környezettudatosságot közvetítő tevékenységek	a város egész lakossága, különösen a fiatalok	14 638	ESZA	2018. november – 2023. június 30.
5.	Hagyományos tevékenységek	Megújulás érdekében indokolt újszerű	3. Hagy. közösségi	a korábbtól eltérő új módszerek, újszerű	Múzeumok esetében a kapcsolódó támogatott	a város egész lakossága,	29 925	ESZA	2018. november –

Paksi helyi közösség
HELYI KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSI STRATÉGIA – 2016

Sor-szám	Megnevezés (legfeljebb 1-2 szó) / Kulcsprojekt (K) – amennyiben releváns	Indoklás, alátámasztás (legfeljebb 4-5 mondat)	Specifikus cél (legfeljebb 1-2 szó)	Támogatható tevékenységek (legfeljebb 4-5 mondat)	Kiegészítő jelleg, lehatárolás (legfeljebb 4-5- mondat)	Célcsoport (legfeljebb 1-2 szó)	Forrás (ezer Ft)	Támogat ó alap (ERFA/ ESZA)	Tervezett időintervallum (év, hónap)
7.	újszerű eszközökkel való művelése	eszközök, működési modellek és bevonási módszerek használatát	tevékenységek, <i>változatos módon és megújulva</i>	programok és eszközök megismertetése és alkalmazása, azok bevezetését népszerűsítő akciók kézműves foglalkozások, tréningek felnőttek és gyerekek, helyi termékek népszerűsítése, egységes termékarculat megteremtése	tevékenységek, múzeumpedagógiai foglalkozások				2023. június 30.
	Közösségi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák rehabilitációja és az eszközállomány fejlesztése b	Paks város közösségi és kulturális infrastruktúrája többnyire leamortizált állapotban van és nem felel meg a kor elvárásainak.	4.Váljanak korszerűvé, a kulturális infrastruktúrák és azok eszközrendszere	épületinfrastruktúra külső rendezvényhelyszínek és közösségi terek megújítása, eszközbeszerzés, beleértve IKT eszközök	önkormányzati fejlesztések (TOP zöldváros nem került beadásra)	a város egész lakossága	29 815	ERFA	2018. november – 2023. június 30.
	mikro-közösségek közösségi infrastruktúráinak fejlesztése	Az egyes városrészek és külső területek lakossága Paks számára fontos és védendő mikro- közösségeket alkotnak.	5.A városban erősödjön a városrészi mikro- közösségek önszervező képesége és ezzel összetartása	épületinfrastruktúra külső rendezvényhelyszínek és közösségi terek megújítása, eszközbeszerzés, beleértve IKT eszközök	önkormányzati közmű fejlesztések	városrészi mikro- közösségek	60 000	ERFA	2018. szeptember – 2023. június 30.
9.	mikro-közösségek közösségek belső összetartását segítő akciók	ua, mint 9.	ua, mint 9.	közösségi összetartást erősítő programok végrehajtása, kézműves foglalkozások, tréningek felnőttek és gyerekek, helyi termékek népszerűsítése, egységes termékarculat megteremtése	városi programok programsorozatok	városrészi mikro- közösségek	12 789	ESZA	2018. november– 2023. június 30.

6.2 Együttműködések

A HACS a HKFS megvalósítás során lehetőség szerint minél szélesebb körben, több tématerületen kíván együttműködni, tapasztalatokat cserélni a hazai és nemzetközi civil szervezetekkel, intézményekkel, vállalkozásokkal. A HKFS intézkedései alapvetően a helyi igényekre épülnek, ugyanakkor a stratégiában meghatározásra kerültek olyan specifikus célok, melyek nagyobb léptékű megvalósítása több térség fejlődését is elősegítheti, így célszerű azokat a fejlesztéseket kiterjeszteni együttműködés keretében más térségekre is.

Az együttműködések kiszélesítésével, a partnerkapcsolatok hivatalos szintre történő emelésével a legfőbb cél, hogy más térségek tapasztalatait, jó gyakorlatát a Pakson működő HACS át tudja ültetni a saját közösségének fejlesztésére. Az együttműködés másik oldala a helyi igényeken túlmutató térségfejlesztés, melyet önmagában egy-egy HACS nem képes végrehajtani. Ezért célszerű a projekteket egységesen, az illetékességi-, járási-, vagy egyéb határokon túlmutató együttműködésben kezelni.

Paks több éves, aktív kapcsolatokat ápol testvérvárosaival és támogatja a helyi társadalmi-gazdasági szereplők nemzetközi kapcsolatrendszerének kiépítését is. A HKFS megvalósuló céljai jelentősen hozzájárulnak ezen meglévő kapcsolatok erősítéséhez (különösen a Duna mentén), továbbá új együttműködések létrejöttéhez.

A nemzetközi együttműködés fontos keretét adja az Európai Unió közösségi programokhoz (Európa a Polgárokért Program és az URBACT, Interreg projektekben való részvétel) történő csatlakozás is – amennyiben erre lehetőség nyílik.

A 1. specifikus célhoz, annak a belső kohézió erősítésére vonatkozó tartalma miatt csupán korlátozott külső együttműködési lehetőségek kapcsolódnak, ott is elsősorban a térségi HACS-ok közötti tapasztalatcserére és a velük közösen történő érdekképviselet ellátása a Kormányzat felé.

További, főbb együttműködési területek:

A 2. specifikus cél („2. Erősödjék identitást meghatározó Duna és a kapcsolódó természeti környezet szerepe a városlakók életében”) estében az együttműködések tervezett tématerületei a következők:

- Dunához kapcsolódó sport és gazdasági jellegű tevékenységek és lehetőségek térségi kitekintésű turisztikai és gazdasági célú hasznosítása;
- Duna és a kapcsolódó környezete, mint közösségi tér, és mint térszervező tengelyre építve határozható a térségi együttműködés keretei, alapvetően a természeti környezet megóvása és védelme érdekében;

Indoklás: A Duna a paksi emberek életében eredendően a legmeghatározóbb tényező volt társadalmi, környezeti és gazdasági vonatkozásban egyaránt. A folyó kihatott az életmódra, a megélhetési lehetőségekre, az emberi kapcsolatokra, térségi együttműködésekre és a táji elemeken keresztül az érzelmi kötődésre. Az elmúlt évtizedek fejlesztéseinek következtében a Duna szerepe másodlagossá vált Pakson, a városi életmóddal háttérbe szorult a természettel való napi kapcsolat, így a környezettudatos, felelős viselkedés. Ezért szükséges új szintre emelni és revitalizálni a Duna és a város közötti koherenciát kiterjesztve azt térségi szintre.

A 3. specifikus cél („A paksi hagyományos közösségi tevékenységek, változatos módon, megújulva legyenek jelen a lakosság életében”) estében az együttműködések tervezett tématerületei a következők:

- városra jellemző, hagyományos gazdasági tevékenységek térségi kooperációban;

- a kulturális és kreatív ipart segítő kezdeményezések, jó gyakorlatok megismerése összehangolt egymásra épülő, kölcsönösen előnyös együttműködések kialakításán keresztül;

Indoklás: Fontos a helyi termékek, kultúra népszerűsítése az Egyesület illetékességi területén kívül, a kölcsönös, más térségekre is kiterjedő értékesítési csatornák kialakításával. A térségi összefogást és aktivitást szem előtt tartva, részt kell venni minden olyan program és rendezvénysorozat megvalósításában akár közreműködői, akár projektkoordinátori szerepkörben, ahol egészség-megőrzési és fejlesztési, hagyományőrzési, szemléletformálási és ismeretterjesztő témakörben kíván eredményt elérni a projekt. Ez a projektelem egyéb más tevékenység megvalósítása révén is teljesülni tud.

Fontos továbbá a fiatalok intenzív bekapcsolását elősegítő, az identitástudatukat erősítő, együttműködésekben alapuló projekt, illetve programszervezés megvalósítása. A fiatalok motivációjának növelésében jelentős szerepe van a külső kapcsolatok építésének.

Az együttműködések további tervezett tématerületei:

- Dél-dunántúli helyi akciócsoportok együttműködése
- Okos város projektek alkalmazhatóságának megosztása a közösségi céllal – hazai és nemzetközi jó gyakorlatok megismerése, kapcsolatrendszer kialakítása;
- Közösségfejlesztési study tour és legjobb gyakorlatok megismerése, folyamatos együttműködés kialakítása;

6.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

6.3.1. A HACS és munkaszervezetének jogi és működési keretei

A jelen stratégia elkészítésére is vonatkozó Pályázati Felhívás, 3.4.1.1 Műszaki és szakmai elvárások fejezet, I. pont, „O” bekezdés szerint a HACS egyesületi formában kíván részt venni a CLLD eszköz megvalósításában. A továbbiakban a támogatási kérelemhez kapcsolódóan és annak megfelelően kerülnek véglegesítésre a jogi és működési keretfeltételek.

A Paksi Helyi Akciócsoport konzorciumi formában működő szervezet lesz, működési szabályai a konzorciumi együttműködési megállapodásban kerülnek meghatározásra.

A célok megvalósítása érdekében a konzorcium fontosabb tevékenységei, melyet munkaszervezetén keresztül tud megvalósítani:

- a HKFS végrehajtása, annak tájékoztatására irányuló intézkedések és megvalósításának pénzügyi igazgatása;
- a HKFS előkészítésében és végrehajtásában közreműködő személyzet és a résztvevő partnerek képzése;
- a konzorcium tagjainak képzése a HKFS végrehajtása érdekében;
- promóciós rendezvények és vezetőképzés;
- helyi köz- és magánszférát érintő partnerségek kialakítása;
- Konzorcium működtetésével kapcsolatos adminisztratív feladatok és tevékenységek;
- meghatározott animációs és hálózati feladatok teljesítése;
- konfliktuskezelés;
- a HKFS megvalósítását célzó projektek vonatkozásában a több szektorra kiterjedő együttműködések ösztönzése és támogatása;
- a konzorcium képviselője különböző tanácskozásokon és eseményeken.

A kitűzött célok mielőbbi teljesülése érdekében az Konzorcium vezetősége és munkaszervezete révén együttműködik a felelős Irányító Hatósággal és a Miniszterelnökség illetékes szervezeti egységeivel.

6.3.2. A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével)

a) Konzorcium (tagság)

Az konzorcium hatáskörébe tartozik különösen a HACS:

- éves költségvetésének elfogadása;
- az éves beszámolóinak, előrehaladási jelentéseinek, kifizetési kérelmeinek elkészítése és elfogadása, kapcsolódva jelen stratégia elkészítésére is vonatkozó Pályázati Felhívás 3.4.1.1 Műszaki és szakmai elvárások fejezet, II. pontjában előírt elvárásokhoz;
- működési formájának, jogi kereteinek rendezése;
- a működését szabályozó dokumentumok, valamint a HACS stratégiai fejlesztési dokumentumainak elfogadása, módosítása (HKFS, helyi felhívások jóváhagyása)
- a tagsági viszonyára vonatkozó döntések meghozatala (pl. új konzorciumi tag felvétele, tag kizárása);
- a konzorcium vezetőségének megválasztása;
- által támogatandó projektekről szóló döntéshozatal (HBB értékelése figyelembevételével)

A konzorciumi tagok által választott 3 fős vezetőség feladata:

- taggyűlések összehívása, a tagok tájékoztatása
- HKFS és az éves munkaterv megvalósításának nyomon követése
- HACS működésének irányítása és a munkaszervezet munkájának felügyelete
- javaslattétel új tag felvételére

A Konzorcium munkaszervezete 1 fő munkatárssal dolgozik

A HACS összetétele A HACS alapítói:

Sorsz.	Szervezet neve	Székhely	Azonosító szám	Aláírásra jogosult képviselője
1	Paks Város Önkormányzata	7030 Paks, Dózsa Gy. u. 55-61.	733502	Szabó Péter, polgármester
2	Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár	7030 Paks, Villany u. 1.	418223	Szelpné Virág Rita
3	Paksi Városi Múzeum	7030 Paks, Deák Ferenc u. 2	418948	Dr. Váradyné Péterfi Zsuzsanna, múzeum igazgató
4	Paksi Polgármesteri Hivatal	7030 Paks, Dózsa Gy út 55-61.	414951	dr. Blazsek Balázs
5	Agrongineer Bt.	7030 Paks, Öreghegy utca 62/A.	17-06-007203	Tárnok László, ügyvezető
6	Kovino Kft.	7030 Paks, Kölesdi út 50	17-09-005221	Kovács Sándorné
7	Sáfrány László egyéni vállalkozó	7030 Paks, Eötvös u. 22.	15707538	Sáfrány László
8	Legyen A Duna Igazi Közügyünk Közhasznú Egyesület	7030 Paks Kandó K. u. 14.	17-02-0001836	Binder Edit

9	Paksi Német Nemzetiségi Hagyományőrző Egyesület	7030 Paks, Tolnai utca 43.	17-02-0001974	Horváthné Pálista Zsuzsanna
10	DEMETER Dél-Mezőföld Természetbarát Egyesület	7030 Paks, Újtemplom utca 20. II/8.	17-02-0001497	Jakab Éva Etelka
11	Volf József egyéni vállalkozó	7030 Paks, Fehérvári u. 6.	5187845	Volf József
12	Duna Sió Turisztikai Egyesület	7027 Paks-Dunakömlőd, Csárda utca 1-3.	17-02-0001003	Cseh Attila
13	Paksi Közművelődési Nonprofit Kft.	7030 Paks, Gagarin u. 2.	17-09-007222	Márkus Zalán Gábor

A HACS összetétele megfelel a 1303/2013/EU rendelt 32. cikk (2) bekezdés b) pontjának, az alábbi táblázat szerint: A HACS tagság megoszlása

HACS tagság számszerűen és százalékos arányban is								
Év	Közfélra		Üzleti sféra		Civil sféra		Összesen	
	db	%	db	%	db	%	db	%
2017. Megalakuláskor	3	21	6	43	5	36	14	100
2018.	3	24	5	38	5	38	13	100

b) Vezetőség

A HACS operatív testülete a konzorcium 3 fős vezetősége. Az vezetőség tagjainak száma 3 fő. Az vezetőség tagjait, megjelölve vezetőségét a HACS tagságából a konzorcium választja ki, 2/3-os döntéssel. Az vezetőség tagjai a 3 szektort (magán-, köz- és civil sféra) egy-egy fővel képviselik. ~~Az elnökség az elnökét maga választja tagjai közül.~~ A vezetőség tagjainak változásáról a konzorcium tagsága dönthet. A vezetőség egyetlen tagja sem lehet a HACS munkaszervezetének alkalmazottja. Az vezetőség határozatait/döntéseit – kötelező jelenlét mellett - egyszerű szótöbbségével hozza.

A vezetőség feladata a konzorciumi együttműködési megállapodásban hatáskörébe utalt feladatok, valamint a tagság összehívását nem igénylő egyéb döntési jogkörök ellátása, így:

- taggyűlések összehívása, szervezése, levezetése; és a tagok tájékoztatása
- Javaslattevél tagsági jogviszonyra (új tag felvétele, tagsági jogviszony megszüntetése);
- A HACS működésének, a HKFS megvalósításának irányítása, koordinálása, javaslattevél a HKFS módosítására;
- Javaslattevél a támogatási felhívásokra és az értékelési szempontrendszer összeállítására, a támogatási kérelmek befogadására és rangsorolására;
- Éves beszámoló, előrehaladási jelentések, kifizetési kérelmek előterjesztése; megvalósításának nyomonkövetése

c) Helyi Bíráló Bizottság (HBB)

A konzorciumi ülésen kerül megválasztásra a Helyi Bíráló Bizottság (HBB) testülete is, ahol a rendes tagoknak az elnökség, póttagoknak a tagság további két tagja kerül megválasztásra.

A HBB a HKFS-re alapozott fejlesztések megvalósítása érdekében döntés-előkészítő tevékenységet lát el a közzétett felhívásokra benyújtott Támogatási Kérelmek kiválasztása tekintetében.

A HBB tagjait a konzorcium tagsága választja, 2/3-os többséggel. (A jelölt tag nem szavazhat, de visszaléphet a jelöltségtől.) A HBB összetételét meghatározó előírások nyilvánosak és átláthatók, a

benne való részvétel lehetősége minden tag számára biztosított. A HBB reprezentálja a három érdekszféra egyelő arányú képviseletét, de fontos, hogy a HBB-ben a szavazatok legalább 50%-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják.

A kérelmek kiválasztását és a támogatási összeg rögzítését követően a HACS a kérelmeket a támogathatóság végső ellenőrzése céljából benyújtja az Irányító Hatósághoz.

6.3.3. A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása:

A létrehozandó munkaszervezet a konzorcium által kijelölt munkaszervezetet ellátó Paksi Polgármesteri Hivatal szervezetén belül kerül kialakításra.

A konzorcium szervezeti felépítése a 2014-2020-as programozási időszakban, valamint az Alapszabálynak megfelelően a következők szerint alakul:

- taggyűlés, tagság
- vezetőség (3 fő)
- munkaszervezet (1 fő munkatárs)

A konzorcium tagjai, a vezetőség, tekintetében mindhárom szektor (magán-, köz- és civil szféra) képviselteti magát.

A HACS munkacsoportjai:

- Helyi Bíráló Bizottság

A HACS taggyűlése dönthet további tematikus munkacsoportok létrehozásáról függően attól, hogy arra mennyiben van szükség a HKFS egyes tématerületeinek kidolgozása, egyeztetése és a stratégia megvalósítása érdekében. A HACS elnöksége koordinálja a HKFS projekt előkészítését, valamint a megvalósítási időszak kezdetén felállításra kerülő munkaszervezet tevékenységeit.

A HACS tagságát – lehetőségei és feladatai ismeretében - bővíteni kívánja, hiszen az egyesület egyik célja, hogy a tagsága minél szélesebb társadalmi-gazdasági szereplőket reprezentáljon.

6.3.4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása

	Funkciók	Felelős
1.	A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásának kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is.	HACS munkaszervezet
2.	A pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a HKFS-el, figyelemmel a stratégiai célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásukra.	HACS munkaszervezet, HACS vezetőség, HACS tagság
3.	A hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a műveletek kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás engedélyezett.	HACS munkaszervezet, HACS vezetőség
4.	A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a HKFS-el, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani projektet) mérlegelése. A pályázati felhívások előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával.	HACS munkaszervezet, HACS vezetőség, HACS tagság

5.	A támogatási kérelmek befogadása és értékelése.	HACS munkaszervezet, HBB, HACS vezetőség
6.	A pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása az ellenőrző szervhez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából.	HACS munkaszervezet, HBB, HACS vezetőség
7.	A HKFS és a támogatott projektek végrehajtásának monitoringja, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása.	HACS munkaszervezet, HACS vezetőség

6.3.5. A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása

A pályázatok/intézkedések meghirdetésével cél az intézkedésekre allokált források teljes felhasználása. Az ütemezési tervben figyelembe kell venni az időszakonkénti felülvizsgálati lehetőséget az egyes intézkedések közötti esetleges forrás átcsoportosítás érdekében.

A HKFS lebonyolításának menetét az IH által kibocsátott végrehajtást eljárásrend határozza meg. A végrehajtás ehhez alkalmazkodik.

A kiválasztási szempontok műveleteként változnak azok tartalmának megfelelően. Ugyanakkor vannak olyan horizontális szempontok, amelyek minden esetben érvényesülnek:

- a beavatkozások együttműködésben, kooperációjában valósulnak meg (több szervezet és /vagy intézmény részvételével)
- újszerű módszerek, eszközök bevezetése a megújulás ezzel új célcsoportok elérése és vonzása érdekében
- meglévő infrastruktúrák hasznosítása
- a fejlesztésnek nem lehet negatív hatása a környezetre
- az indikátorértékekhez való hozzájárulás forrásarányos mértéke – a forrásfelhasználás hatékonyságának maximalizálása

Az összeférhetetlenségi szabályokról a 272/2014. (XI.5.) Kormányrendelet VI. fejezet 39.§-a rendelkezik. Ez alapján és az Európai Számvevőszék alábbi szabályai szerint:

- azok, akik részt vettek a projektek kidolgozásában (tartalmának kialakítása, pályázat elkészítése), nem vehetnek részt az adott felhívásra beérkező pályázatokkal kapcsolatos döntés előkészítésben és a döntéshozatalban (nem lehet HBB tag, nem értékelheti a projektet);
- a munkaszervezet csupán segítséget nyújthat a projektek fejlesztése, pályázatok elkészítése során (javasol, tanácsol, információt szolgáltat), de nem dönthet tartalom felett és nem írhatja meg a pályázatot vagy annak részeit;
- bárki, aki érintett egy adott projektben, nyilatkoznia kell erről, és nem vehet részt az értékelésben;

6.3.6. A HKFS megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása

A Munkaszervezet a HACS ügyviteli, adminisztratív szervezete, feladata az igazgatási és pénzügyi feladatok ellátása. A Munkaszervezet munkáját a munkaszervezeti vezető irányítja. A Munkaszervezetben dolgozók tevékenységüket munkaviszony keretében látják el. Feladata a HKFS tervezési folyamatának menedzselése, a HKFS megvalósítása, az alábbi fő részfeladatok ellátásával, a munkaszervezeti vezető irányítása mellett:

- A HACS tevékenységének koordinálása, adminisztrációs, titkársági feladatok elvégzése;
- Szervezeti szabályzat, munkaterv, kommunikációs tervek elkészítése;
- Térségi animáció, projektgenerálás;

- Ügyfélszolgálati feladatok, információszolgáltatás, tájékoztatás a potenciális és tényleges támogatást kérők számára;
- A Munkaszervezethez beérkező projektötletek pályázattá érlelésének segítése, a potenciális pályázók segítése a pályázatok összeállításában és az elszámolásokban;
- Beérkezett támogatási kérelmek értékelése, pályázatok felterjesztése döntésre (döntési jogkör nélkül): beérkezett projektjavaslatokról és a HBB döntéseiről szóló nyilvántartások, jegyzőkönyvek vezetése; a benyújtott projekt adatlapok előkészítése döntéshozatalra;
- Beszámolók, előrehaladási jelentések összeállítása a pályázati követelmények szerinti formában és tartalommal;
- Döntés-előkészítő anyagok összeállítása az Egyesület, a vezetőség és a HBB számára;
- Monitoring feladatok ellátása;
- A HACS működési költségeinek kezelése, elszámolások készítése, jelentések és fizetési kérelmek benyújtása az Irányító Hatóságnak;
- A HACS szakmai képvisellete;
- Operatív szintű kapcsolattartás, események szervezése és koordinálása;
- Nyilvánosság biztosítását szolgáló tevékenységek ellátása;
- A HACS működéséhez szükséges technikai háttér, infrastruktúra biztosítása.

A Munkaszervezet szervezeti felépítése, feladatai, létszáma a szervezet tevékenységeihez igazodóan változhat, az alábbi fő szempontok mindenkor figyelembevételével:

- A Munkaszervezetnek biztosítania kell a feladatok hatékony és minőségi ellátásához szükséges ismeretekkel, képzettséggel és tapasztalatokkal rendelkező humán erőforrást (a térség közössége és gazdasága fejlesztéséhez használható szakmai háttérrel és helyismerettel), valamint technikai hátteret.
- A Munkaszervezetnek biztosítania kell 1 fő, Pakson széles körben elfogadott, tapasztalt vezetőt, aki megfelelő szakmai képességekkel és tudással rendelkezik a munkaszervezet animációs, projektgenerálási, gazdaság- és társadalomszervezési feladatainak koordinálásához és a HACS operatív működésének irányításához.
- A munkaszervezet vezetője nem lehet a HACS elnöke/vezetője.
- A Munkaszervezet pályázatírói és egyéb vállalkozói tevékenységet nem végezhet a HKFS pályázati felhívással érintett intézkedéseivel összefüggésben.
- A vezető és a munkatársa munkaköri leírás alapján végzik a munkájukat.

Javasolt összetétel: 2 fő - 1 fő munkaszervezet vezető és 1 fő pénzügyi ügyintéző, kommunikációs szakember (szervezési feladatokkal). Minimális elvárás, hogy a munkaszervezet vezetője, illetve munkatársa rendelkezzen a feladatok ellátásához szükséges alapvető szakértelemmel, továbbá a HKFS megvalósításához szakmai háttérrel és megfelelő helyismerettel.

Munkaszervezet leírása és pénzügyi alátámasztás: Munkaszervezet (1 fő vezető + 1 fő munkatárs):

- <u>Vezető, projektmenedzser feladatai:</u> - a projekt végrehajtása során ellátja mindazokat a feladatokat, amik a megfelelő személyi és tárgyi feltételek megteremtéséhez szükségesek; - szervezi a projekt nyilvános kommunikációját; - együttműködik a projekt pénzügyi (könyvelési) szolgáltatójának ügyintézőjével; - kapcsolatot tart a közreműködő szervezet programvezetőjével és ügyintézőjével	- <u>Munkatárs feladatai:</u> - Akcióterületi animáció, projektgenerálás - A munkaszervezethez beérkező projektötletek pályázattá érlelésének segítése, a potenciális pályázók segítése a pályázatok összeállításában és az elszámolásokban. - A HACS adminisztrációs feladatainak ellátása, Monitoring, értékelés. - Beszámolási kötelezettséggel a munkaszervezet-vezetőnek tartoznak.
---	---

- dokumentációk készítése: ezen belül saját tevékenységének teljes körű adminisztrációja, a kapcsolódó tevékenységek részleges adminisztrációja és dokumentációja, tevékenységéhez tartozó ügyviteli feladatok ellátása valamint a projekt előrehaladási jelentések és a záró projekt jelentés elkészítése; - irányítja a munkaszervezet tevékenységét. - felelős a HKFS tervezési folyamat menedzseléséért, a HKFS hatékony megvalósításáért, a munkaszervezet napi működtetéséért. - részt vesz a döntés-előkészítésben, támogatva az értékelő bizottság munkáját. - felterjeszti a pályázatokat döntésre, részt vesz a munkaszervezet feladatainak ellátásában. - beszámolási kötelezettsége van az Elnökség/elnök felé. - az egyesület szakmai képviselője (más szervezetek). operatív szintű kapcsolattartás	- a projekt pénzügyi, ügyviteli munkájának vezetése; - a pénzügyi elszámolások összeállítása, dokumentálása, igazolása és megküldése a Közreműködő Szervezet felé; - folyamatos kapcsolattartás a projektmenedzserrel; - közreműködik a konkrét projektfeladatok hatékony megoldásában; - közreműködik a projekt belső koordinációjában; - dokumentációk készítése: saját tevékenységének teljes körű adminisztrációja, tevékenységéhez tartozó ügyviteli feladatok ellátása, valamint a pénzügyi jelentések elkészítése; - HACS közötti együttműködés generálása
---	---

6.3.7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása:

A konzorcium székhelye és működési helye Paks városában, a ~~tervek szerint~~ a Polgármesteri Hivatalban lesz kijelölve. Az egyesület irodája egy helyiségből áll, valamint rendelkezésre fog állni egy tárgyalóterem is a közgyűlések, elnökségi ülések, fórumok, illetve egyéb megbeszélések céljára. Az iroda a HKFS megvalósítása során jelentkező feladatok elvégzése érdekében valamennyi szükséges eszközzel felszerelt lesz, illetve támaszkodik a hivatal meglévő infrastrukturális hátterére (irodabútorok, számítógépek, multifunkciós nyomtatók, telefonkészülék, internet, biztonságtechnikai berendezések).

6.3.8. A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása

A pénzügyi tervben 2 fő munkatárs alkalmazása tervezett, melynek munkamegosztása 1 fő munkaszervezet vezető, 1 fő munkatárs. A könyvelési és a jogi tanácsadói feladatok a hivatal szervezetén belül kerül ellátásra. A tevékenység az konzorcium székhelyén, Paks településen valósul meg. A működési forrás tervezésénél figyelembe lett véve várható, egyéb pályázati lehetőség is (EFOP 1.7, Térségek közötti együttműködések menedzsmentje, Nemzetközi együttműködések menedzsmentje). A munkaszervezet működési forrásai a működési költség - animációs költség évenkénti arányosításával tervezett. Az egyéb bevételek között a tagdíjakat szerepelnek.

Az konzorcium, illetve munkaszervezetének éves működési költsége a stratégia pénzügyi táblázatában, az e célra vonatkozó rovatában kerül meghatározásra. A működési költségek részletes pontosítására megtörtént, melyet szerződésmódosítási kérelem formájában kezelünk a támogató felé. A működési költség nagysága akként lett meghatározva, hogy biztosítva legyen mind a tervezett személyi állomány, mind az elvárt fizikai háttérfeltételek minőségi rendelkezésre állása.

6.4 Kommunikációs terv

A kommunikáció elsődleges célja a HKFS megvalósulásával elért eredmények a közzététele, így a lakosság minél szélesebb körének aktivizálása. Az alkalmazott kommunikációs tevékenységek már a

stratégiai tervezéstől kezdődően biztosítják a források felhasználásának átláthatóságát, és a megvalósult fejlesztések nyilvánosságát.

6.4.1 Célcsoportok meghatározása

A kommunikáció alapja a megszólítani kívánt célcsoportok azonosítása. A program keretében nem cél országos elérésű célcsoportok kijelölése, hiszen mindenekelőtt a helyi fejlesztések, a városban elérhető programok, események megismertetése a cél. Ehhez igazodva az alkalmazott kommunikációs eszközök tartalmukban, és elérhetőségükben jellemzően a fejlesztési helyszínen, és azok szűken értelmezett környezetében tartózkodók elérését szolgálják.

A stratégiában meghatározott fejlesztési irányok és beavatkozási területek alapján a HKFS tervezése, megvalósítása során az alábbi célcsoportok érintettek:

Elsődleges célcsoportok

- A város, az akcióterület működő nonprofit szereplői: egyesületek, alapítványok, nonprofit kft-k.
- A város kulturális csoportjai: hagyományőrző csoportok (néptánc, népdalkörök, kézművesek, stb.); művészeti csoportok (színházi csoportok, énekkarok, zenekarok, zenészek, fényképészek, festők stb.)
- A város kulturális, oktatási életének vezetői: művelődésszervezők, múzeumigazgatók, kiállítás vezetői, kulturális egyesületek vezetői, oktatási intézmények vezetői, vallási vezetők, stb. – együttesen az akcióterületen működő önkormányzati intézmények
- Akcióterületen működő mikro és kisvállalkozások
- A kulcsprojektek közvetlen érintettjei

Az elsődleges célcsoport kiemelt kommunikációs közvetítő szereppel is bír.

Másodlagos, de a program szempontjából kiemelt szereppel bíró célcsoportok:

- Fiatalok
- Hátrányos helyzetű, sérülékeny társadalmi csoportok: nők, idősek, nagycsaládosok, pályakezdő fiatalok, fogyatékkal élők, szegénységben élők, alacsony iskolai végzettségűek, kisebbségi etnikumok tagjai
- A város hátrányos helyzetű csoportjainak segítői: szociális munkások, védőnői szolgálatok, családsegítők stb.
- Online közösségek
- Teljes lakosság - aktív, a város kulturális életének javításáért, a közösség építéséért tenni kívánó lakosság; a széles helyi nyilvánosság;
- A megszólított célcsoportok a HACs illetékességi területének teljes lakónépességét, helyi társadalmát lefedik.

6.4.2 Kommunikációs tevékenységek és alkalmazott kommunikációs eszközök

A kommunikációs terv összeállítása a „KTK 2020” útmutató a kedvezményezettek tájékoztatási kötelezettségeiről dokumentum figyelembevételével történt. A tervezett kommunikáció során kiemelt szerep jut az intenzív online közösségépítésnek.

A projekt előkészítési szakaszának kommunikációs feladatai

Kommunikációs terv

A projekt előkészítési szakasz kommunikációs feladata a jelen dokumentum keretében elkészült Kommunikációs terv, mely tartalmazza a megvalósítani kívánt kommunikációs és nyilvánosságot biztosító tevékenységeket, miközben azonosítja a stratégiai tervezés, megvalósítás és fenntartás során megszólítani, bevonni kívánt célcsoportokat. Egyúttal meghatározza a kommunikációval kapcsolatos felelősségi köröket, és bemutatja az ehhez szükséges humán kapacitást. Emellett tartalmazza a kommunikációs tevékenységekhez kapcsolódó fő feladatok ütemezését és előzetes pénzügyi tervezését is.

Honlap¹⁰

- A honlapon elérhető lesz:
- a HKFS-hez kapcsolódó legfontosabb információk; A honlap folyamatos aktualizálásáért, a megjelent adatok, információk tartalmáért a HACS által erre a feladatra kijelölt személy/szervezet a felelős.
- a CLLD-hez kapcsolódó lakossági fórumok felhívásai, a sajtómegjelenések és a fotódokumentációk;
- a HACS által kiírt pályázatok hirdetései, továbbá a pályázati felhívás mellett valamennyi szükséges információ, majd a pályázatok eredményei;
- a projektekkel összefüggésben a kedvezményezett neve, a projekt címe, a szerződött támogatás összege, a támogatás mértéke (%-ban), a projekt tartalmának bemutatása, a projekt tervezett befejezési dátuma és projektazonosító száma;
- a Széchenyi 2020 grafikai elem, Széchenyi 2020 logó, EU-logó és az Európai Unió kiírás, a magyar kormány logója, a támogató alapokra (ESB alapokra) vonatkozó utalás és a „Befektetés a jövőbe” szlogen.

Közösségi média

A megjelölt célcsoportok gyors elérhetősége érdekében a HACS létrehozza saját facebook oldalát, egyúttal gondoskodik az oldal folyamatos frissítéséről. Napjainkban a közösségi oldal az egyik legalkalmasabb felület a fiatalok és középkorúak megszólításának, ezért indokolt mint kommunikációs és nyilvánossági csatorna alkalmazása.

Helyi média intenzív használata

A város elérhető, helyi médiafelületeinek, csatornáinak (újság, rádió, Tévé) alkalmazása révén a legszélesebb társadalmi rétegekhez juttatható el közvetlenül az információ.

A projekt megvalósítási szakaszának kommunikációs feladatai

Személyes kapcsolattartás

A HACS személyes kapcsolattartás keretében munkaszervezeti irodájában, előre meghatározott nyitvatartási időben biztosítja a nyilvánosságot a HKFS összeállítása során, valamint folyamatosan, a stratégia megvalósítása során.

Részvételi alapú bevonás: workshop, fórum, képzés, előadás

Célja a személyes kapcsolattartás, az információk közvetlenebb átadása, a közérthetőség biztosítása.

Levelező-lista és telefon

A pályázatok alapján (a megadott kapcsolattartók e-mail címeiből) a HACS létrehoz egy közös levelező listát. Ennek segítségével a HACS elektronikus úton tartja a kapcsolatot az érintettekkel, és minden a pályázattal kapcsolatos információt ezen a módon oszt meg, a hivatalos postai értesítést megelőzően. Munkaidőben a telefonon történő kapcsolattartás a többség számára a leggyorsabb ügyintézési mód.

Tájékoztató, információs tábla elkészítése és elhelyezése

A HKFS-hez kapcsolódó helyi fejlesztésekről, az adott projekthelyszínen elhelyezett tájékoztató táblák útján történik a lakosság informálása.

A tájékoztató táblák tartalmát, méretét, megjelenését a megvalósult projekt költsége és típusa határozza meg az előírások, szabályozások¹¹ alapján.

¹⁰Fontos: csak meglévő honlap költsége számolható el előzetes IH/KSZ engedéllyel!

¹¹Széchenyi 2020 Kedvezményezettek tájékoztatási kötelezettségei Útmutató és Arculati kézikönyv, „KTK 2020”

Fotódokumentáció

A HACS valamennyi projektről meghatározott számú, előírt minőségű, nyomdai felhasználásra alkalmas fényképet készít vagy készíttet¹². Az infrastrukturális fejlesztéseknél a megvalósítási folyamat könnyebb megértése érdekében a megvalósulás előtt, folyamatában és az átadás követően is készülnek fotók.

A projekt megvalósítását követő szakaszkommunikációs feladatai

TÉRKÉPTÉR

A HACS az erre a célra létrehozott TÉRKÉPTÉR-be feltölti¹³ az egyes projektek leírását és a konkrét fejlesztést értelmezhetően bemutató, nyomdai felhasználásra is alkalmas minőségű fényképet.

6.4.3 Adminisztráció, szervezeti keret

A kívülről érkező, illetve kimenő dokumentumok érkeztetése, iktatása folyamatos, nyomon követhető, a HACS belső dokumentumai pedig irattározásra kerülnek. A dokumentumok kezelése a munkaszervezet felelősségi körébe tartozik, melynek további fontos feladata a brand kialakítása, arculat elkészítése, kommunikációs stratégia, és cselekvési terv elkészítése és megvalósítása.

6.4.4 A kommunikációs tevékenységek ütemterve, pénzügyi terve

Kommunikációs eszközök	Tevékenység ütemezése	Darab szám	Az eszköz paraméterei	Az eszköz költsége (nettó)
Kommunikációs terv	2018.07. – 2018.10.	1	„KTK 2020”-nak megfelelő kommunikációs terv a HKFS alfejezeteként benyújtva	Nem elszámolható
Honlap fejlesztése és frissítése	2018.10.-től foly.	1	A honlap fejlesztése, folyamatos frissítése, tartalmi bővítése	Csak meglévő Honlap oldalának költsége számolható el (előzetes IH/KSZ engedéllyel)
Közösségi média alkalmazása	2018.10.-től foly.	1	A HACS saját Facebook profiljának létrehozása folyamatos aktivitás biztosításával	
Helyi média intenzív használata	2018.08.-től foly.	1	Városi televízió, a helyi rádiós és sajtó bekapcsolása a tájékoztatási folyamatba.	
Személyes kapcsolattartás	2018.04.-től foly.	rendszeresen a munkaszervezetnél (igényalapú)	Munkaidőben, a munkaszervezet irodájában, előre egyeztetett időpontban	Ingyenes
Résztvételi alapú bevonás (pl.: workshop-ok)	2018.04.-től foly.	12	Workshop-ok megtartása városrészi bontásban, évente két alkalommal.	
Levelező lista, telefon	2018.04.-től foly.	1	A HACS felhívásaira pályázók és a pályázatban feltüntetett kapcsolattartók e-mail címeiből létrehozott levelező lista. Munkaidőben telefonos kapcsolattartás.	Ingyenes
Tájékoztató táblák kihelyezése	2018.04.-től	Megvalósuló projektek függvényében	„C” / (A2) 594 x 420 mm/ típus	Megvalósuló projektek függvényében

¹²Fénykép csak akkor számolható el, ha profi fotós készítette!

¹³<https://www.palyazat.gov.hu/terkepter>

Fotó- dokumentáció	2018.04	Megvalósuló projektek függvényében	Jó minőségű, 300 dpi felbontású vagy minimum 1 MB méretű, nyomdai felhasználásra alkalmas fénykép	<i>Csak Kommunikációs célra alkalmas professzionális fotók készítése és elszám.</i>
TÉRKÉPTÉR	2018.04.- től		Központi TÉRKÉPTÉR feltöltése	Ingyenes

6.5 Monitoring és értékelési terv

A HACS felelős a HKFS-ben megfogalmazott és közösségi szinten irányított helyi fejlesztések megvalósításának nyomon követéséért (monitoring). A monitoring célja, hogy rendszeres és megbízható információk álljanak rendelkezésre a támogatási keret felhasználásáról és a stratégia céljainak megvalósításáról a mindenkori HACS számára, illetőleg a HACS kommunikációs tevékenységén keresztül az érintett népességnek, továbbá a támogató intézményeknek, szervezeteknek. A monitoring tevékenység a meghatározott indikátorokhoz kapcsolódó, rendszeres időszakonként történő adatgyűjtésen és azok elemzésén alapul, amely révén a HACS/IH vizsgálhatja az egyes tevékenységek előrehaladását a kitűzött célok tekintetében, valamint a javaslattevésre ad lehetőséget az esetleges beavatkozás megfogalmazására.

A HACS három szinten végez monitoring tevékenységet:

1. A HACS által felhasználható támogatási keretösszeg ütemezett és szabályszerű felhasználásáról;
2. A Támogatási kérelmek támogatási szerződésben foglalt vállalásainak teljesüléséről;
3. A HKFS céljainak megvalósításáról;

A monitoring folyamata

1. Az indikátorok mérése, adatgyűjtés, feldolgozás és visszacsatolás

A HKFS indikátorainak teljesülése összességében a projektgazdák, kedvezményezettek által megvalósított fejlesztések kimenetei (outputjai) és eredményei alapján értékelhető. Ennek megfelelően a HACS Munkaszervezete a projektgazdák előrehaladási jelentései alapján összegyűjtött outputokat összegzi, és veti össze a HKFS-ben meghatározott mérőszámokkal. Ugyanis a lekötött fejlesztési források összegének nagysága a helyi döntések eredményességének egyfajta mérőszáma, összegzése. Az indikátor – a lekötött fejlesztési forrás – összegzése döntési fordulók zárásakor, de legalább negyedévente történik. A munkaszervezet a kedvezményezettek kifizetési kérelmeinek kifizető ügynökség által történő jóváhagyása alapján gyűjt adatot, szorosan együttműködve a kedvezményezett szervezettel és a kifizető ügynökséggel.

A projektgazdák a támogatási szerződésben rögzített feltételek mellett nyújtják be az előrehaladási jelentésüket a HACS Munkaszervezetének. A projektgazdák jelentéstételi kötelezettségének időbeni teljesülését a támogatás lehívásának összekötésével kell biztosítani. A HACS Munkaszervezete az Előrehaladási jelentés elfogadását helyszíni ellenőrzéshez is kötheti.

A HACS Munkaszervezete, a HKFS-re alapozott Felhívás és a HACS Vezetőség által alkalmazott projekt-kiválasztási eljárásrend alapján, valamint a kedvezményezettek Előrehaladási jelentéseiből nyert információt összesíti, és rendszeresen, de legalább fél évente egyszer beszámolót készít a HACS részére. A HACS döntéshozó szerve által elfogadott, éves monitoring jelentést minden évben megküldi az IH részére.

A HACS fél évente kifizetési kérelemmel egybekötött időközi beszámolót készít és nyújt be az Irányító Hatóság felé, amelyben ismerteti a HKFS végrehajtásának előrehaladását és a működéséhez szükséges források kifizetését igényli meg.

1. A HACS saját teljesítményének értékelése

A monitoring tevékenység alkalmas arra is, hogy a HACS saját működésének minőségére is rávilágítsa. Ugyanis amennyiben az összegyűjtött adatok nem illeszkednek, eltérnek a tervezett mutatóktól, vagy más hatások érvényesülnek (pl.: alacsony érdeklődés, kevés pályázó, lassú forrás felhasználás, stb.) a HACS feladata az is, hogy ezen eltérések okait feltárja, akár stratégia rendkívüli felülvizsgálatával, vagy egy belső Önértékelő jelentés elkészítésével.

Az önértékelés keretében a HACS munkaszervezete egy feladat-meghatározást készít, amelyben részletezi az önértékelés célját és módszertanát. Az elkészült jelentésben tisztázni szükséges az egyes eltérések HKFS-re visszavezethető vagy operatív jellegű okait, továbbá javaslatot kell tenni a szükséges konkrét beavatkozásokra egy új, aktualizált Cselekvési terv formájában.

Az Önértékelő jelentést és az annak alapján készített Cselekvési tervet megtárgyalja a HACS és dönt a szükséges lépésekről. A HACS a HKFS esetleges módosításával összefüggésben vagy ügyrendi módosításokról előzetesen egyeztet az IH-val.

A HACS saját teljesítményének értékelését azonban rendszeres tevékenységként kell elvégezni. Operatív módon ez azt jelenti, hogy az adatok gyűjtése és feldolgozása folyamatos, összegzésük negyedévente valósul meg a munkaszervezet által. A visszacsatolásra a döntéshozók felé igény szerint kerül sor, de minimum azok gyűlésein tájékoztató jelentésként megtörténik. Az értékelést a döntéshozók végzik, s a kitűzött céloknak megfelelően elfogadják az eredményeket vagy azok módosításáról, megváltoztatásáról döntenek. A HACS és egyes tevékenységek felülvizsgálata a HACS teljes tagságának bevonásával fórumokon, döntéshozó szervek gyűlésein és belső elektronikus levelezés segítségével történik. (Az évenkénti önértékeléshez kapcsolódó a legfontosabb adatforrás a szakmai és pénzügyi beszámoló, amely külső kommunikációként az Egyesület honlapján elérhető.)

2. A felülvizsgálatok és értékelések eredményének kommunikálása és terjesztése

Az eredmények kommunikálásának, terjesztésének tervezett módjai:

- A honlapon hírek, publikációk megjelentetése;
- A monitoring tevékenység és az értékelés részeredményeinek közzététele a honlapon és hírlevél formájában;
- Tájékoztató napok, nyilvános fórumok szervezése a felülvizsgálatról, esetleges módosításokról;

A fentiek alkalmazásán túl az eredmények külső kommunikálása a honlapon, esetenként megyei vagy országos médiában, felkérésre megyei, regionális vagy országos rendezvényen kerül sor.

6.6. Horizontális célok

6.6.1 Esélyegyenlőség

Paks HACS előkészítést célzó működése és a HKFS készítése során tekintettel volt a Helyi Esélyegyenlődési Program (2013) tartalmára, az abban megnevezett célcsoportok bevonására és speciális igényeik HKFS eszközeivel történő kielégítésére.

A HACS a HKFS tervezése során megszólításra, és érdekvédelmi szervezeteiken keresztül bevonásra kerültek a városban található, Esélyegyenlőségi Programban célcsoportként szereplő veszélyeztetett csoportok. A helyzetelemzés 3.1.5 A társadalom állapota fejezetében szerepeltetett civil szervezetek között a fiatalok (gyermekek), idősek és a fogyatékkal élők képviseltetik magukat. Egyes tehetséggondozással foglalkozó szervezetek, a tanoda és a Roma Kisebbségi Önkormányzat a szociálisan gyakran rászoruló roma kisebbséget képviselik.

Paks Esélyegyenlőségi Programban szereplő célcsoportok és azok lehetőségei a HKFS -ben

célcsoport / veszélyeztetett csoport	1 A város lakosságát egészítő megmozgató kulturális és közösségi kohéziót erősítő rendezvények, akciók végrehajtása	2 A város speciális célcsoportjait érintő rendezvények, rendezvénysorozatok, képzések megvalósítása....	3 A közösségépítést szolgáló intézmények és civil szervezetek együttműködését és hálózatosodását elősegítő fejlesztések	4 Községi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák nyílt terek, zöldfelületek, közösségi terek létrehozása, tovább fejlesztése és megújítása a Duna parton és annak közvetlen környezetében.	5 A Duna közösségi / kulturális és környezeti értékeinek szélesebb körű megismertetése a lakosság körében - környezettudatosságot erősítő akciók	6 Helyi hagyományos tematikus közösségi tevékenységek újszerű eszközökkel és módszerekkel történő művelése	7 A helyi hagyományos gazdálkodási formák felélesztése és felélesztésének elősegítése	8 Községi tevékenységeknek helyet adó épületinfrastruktúra rehabilitációja és az eszközállomány fejlesztése beleértve az újszerű megoldásokat lehetővé tevő IKT eszközöket....	9 A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek közösségi infrastruktúráinak fejlesztése és belső összetartását segítő akciók végrehajtása
romák – mélyszegénységben élők									
gyermekek									
nők									
idősek									
fogyatékkal élők									

A HKFS minden művelete közvetve vagy közvetlenül az esélyegyenlőséget szolgálja. A leglátványosabb eredményeket a HACS a 2 (idősek, fiatalok, fogyatékkal élők), 6 (minden veszélyeztetett célcsoport szervezte), 7 (romák, nők – elsősorban szociálisan rászoruló és munkanélküliek), és 9. (perifériális területeken élő romák) művelettől várja e tekintetben.

A tervezett ERFA típusú infrastrukturális beavatkozások (8. és 9. műveleteken belül) kiválasztása és a 4 (kulcsprojekt) tervezése során, az akadálymentesítés szabályainak maximális figyelembe vétele történik. A tervezett beruházások megvalósításakor a mozgásukban korlátozottak, illetve az egyéb (érzékszervi) fogyatékkal élők számára egyaránt, egyenlő eséllyel elérhető és használható infrastruktúra kialakítására kerül sor.

A támogatott ESZA programok kiválasztásánál kritérium a hátrányos helyzetű csoportok integrálása, részvételük biztosítása ezzel befogadásuk biztosítása a város közösségi és kulturális életében, így a helyi közösségbe. A HACS a HKFS tervezési folyamata, megvalósítása és monitoringja során a nemek közötti esélyegyenlőség érdekében biztosítja, hogy a hatáskörében elvégzendő (menedzsment és adminisztrációs) feladatok legalább 50%-át női munkavállaló felelősségi és munkakörébe delegálja.

A **monitoring** során a mért adatok között szerepel az Esélyegyenlőségi Programnak megfelelő veszélyeztetett csoportok reprezentativitása a rendezvények, akciók stb. látogatói között.

6.6.2 Fenntarthatóság

A HKFS tervezésének, megvalósításának (és a kapcsolódó monitoring-nak) környezeti fenntarthatóság szempontjából fő horizontális célkitűzései a helyi természeti és kulturális örökség védelme, a helyi erőforrások felhasználása, a helyi termékek és értékek támogatása.

Paks HKFS egyik fő pillére – a helyi identitás alakításában és a közösségépítésben egyaránt – a DUNA és annak természeti környezetének bevonása a helyi közösségépítési célú tevékenységekbe. A Paks HKFS egyes műveleteivel támogatja a Paks város Környezetvédelmi Programjának lakossági bevonást és felvilágosítást előtérbe helyező tartalmi elemeit.

A környezeti fenntarthatóság kérdése különféle módon és mélységben jelen vannak a stratégiában. A környezeti fenntarthatóság a 2. specifikus célban elsődleges, míg a 3. specifikus célban jelen lévő szempont. A 4. és 5. cél (ERFA vonatkozásai) szintén figyelembe veszik a környezeti fenntarthatóságot az infrastrukturális megújítások tekintetében.

A HKFS-ben a környezeti szempontokat három művelet (4. 5. 7) direkt módon érvényesíti.

- **4. művelet:** *Közösségi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák nyílt terek, zöldfelületek, közösségi terek létrehozása, tovább fejlesztése és megújítása a Duna-parton és annak*

közvetlen környezetében(Kulcsprojekt): A *Duna-part komplex közösségépítést támogató fejlesztése* c. projekt a fejlesztések helyszíne miatt különösen nagy figyelmet szentel a környezeti szempontok érvényesítésének. Az úszó vízi kultúrház és a vízi színpad kiszolgáló egységei a környezetre semmiféle terhelést nem jelenthetnek. A látogatók ez irányú tájékoztatása az átlagosnál nagyobb hangsúlyt fog kapni.

- **5. művelet:** *A Duna közösségi / kulturális és környezeti értékeinek szélesebb körű megismertetése a lakosság körében - környezettudatosságot erősítő akciók végrehajtása a Duna és környezetének védelmében:* A művelet teljes egészében a természeti környezet megismerésének fontosságára, annak identitásépítő szerepére és a környezetvédelem kiemelt helyi és globális jelentőségére hívja fel a figyelmet. A megvalósuló akciókkal cél a lakosság környezettel szembeni felelősségtudatának erősítése: otthoni energetikai fejlesztések végzése, a hatékony otthoni vízhasználat és tudatos hulladékkezelés, a közvetlen természeti környezet védelme, környezettudatos nevelés a családban (minta).
- **7. művelet:** *A helyi hagyományos tevékenységek, gazdálkodási formák felélesztése és felélesztésének elősegítése (pl. képzésekkel – helyi termékek előállítása és fogyasztókhoz való eljuttatása feltételeinek biztosítása):* A művelet a helyi erőforrások értékét hangsúlyozza. A helyi gazdálkodási formák felélesztésével nem csak szabadidős és az öngondoskodást segítő tevékenységeket támogatja, hanem népszerűsíti a legrövidebb szállítási útvonal környezetre gyakorolt kedvező hatásait.

Kiválasztási szempontrendszerben érvényesülő környezeti szempontok (környezeti fenntarthatóság érvényesülése a megvalósításban):

- a HKFS ERFA forrásai meglévő épületek hasznosítására fordíthatók, ami alól egyedül a Úszó vízi kultúrház a kivétel. A meglévő infrastruktúrák megújítása és modernizációja javítja az épületállomány fenntartásának hatékonyságát és ezzel a csökkenti a környezeti terhelést
- a rendezvényeknek (különösen az 1. műveletben támogatott „tömeg-rendezvények”) törekedniük kell a minimális kibocsátás elérésére, illetve a környezeti terhelés minimalizálására, a pályázónak le kell írnia a vonatkozó intézkedéseit
- A HKFS nagy szerepet szán a HKFS keretében fejlesztett külső helyszíneken bonyolított rendezvényeknek - a pályázónak le kell írnia a környezeti terhelés minimalizálására vonatkozó intézkedéseit

6.7. A HKFS innovatív elemeinek bemutatása

Paks HKFS elkötelezett a helyi közösség és a közösségi kohéziót erősíteni hivatott szervezetek megújulása iránt. A megújulás, mint eszköz kerül értelmezésre a közösség összetartó erejének növelése érdekében. A megújulás igénye és ezzel az innovatív megoldások előtérbe helyezése a stratégiában két szinten értelmeződik:

1. Szükséges átértelmezni a paksi közösségi és kulturális intézmények és szervezetek együttműködésének kereteit. Számos olyan hálózatosodást elősegítő megoldás áll rendelkezésre, ami más hazai településeken szervezet együttműködésfejlesztés, illetve a SMART city műveletek keretében már alkalmazásra került, de Paks városában kevésbé ismert és nem használt.
2. A szervezetek maguk is igénylik a megújulást, annak érdekében, hogy az lakossági igényekre hatékonyabban tudjanak reagálni. A változatos, újszerű módszerek és eszközök alkalmazása képes új lendületet adni a tematikus szervezeteknek és intézményeknek, amelyek ily módon érnek el és vonnak be új célcsoportokat

Az innováció lehet technológiai innováció vagy társadalmi (szervezetépítési, működési stb.) innováció vagy egy -egy támogatott akción belül a kettő kombinációja. A stratégiában két művelet kifejezetten

előtérbe helyezi az innovatív, újszerű megoldások alkalmazását, míg egy további esetében a kiválasztásnál előnyt élveznek a kreatív, szokásostól eltérő, *helyi szinten újszerű megoldások*¹⁴.

3. **művelet:** A közösségépítést szolgáló, intézmények és civil szervezetek együttműködését és hálózatosodását elősegítő fejlesztések: városi szintű vagy tematikus (indokolt esetben) programterv, adat és információ megosztó platform (IT alapú) létrehozása, amely alkalmas a csatlakozó városi szervezetek információmegosztására, adatok rendszerezésére (pl. látogatottság), összehangolására; képzések szervezése a platformhoz csatlakozni kívánó szervezetek számára; a város közösségi kulturális intézményeinek és a civil szervezetek programjainak, akcióinak és egyéb eseményeinek hagyományos és innovatív („smart” – IT alapú) módszerekkel történő marketingje, új célcsoportokhoz történő eljuttatása céljából
3. **művelet:** Helyi hagyományos tematikus közösségi tevékenységek újszerű eszközökkel és módszerekkel történő művelése: Az civil szervezetek, egyesületek, kulturális intézmények stb. adott tevékenységi körén belül a korábbtól eltérő új módszerek, újszerű programok és eszközök megismertetése és alkalmazása, azok bevezetését népszerűsítő akciók szervezése történik. A HKFS ösztönzi a megújulást és az helyi léptékű innovációk bevezetését. Alapműködést a HACCS nem támogat, viszont támogat minden kezdeményezést, ami újdonságot jelent.
4. **művelet:** A helyi hagyományos tevékenységek, gazdálkodási formák felélesztése és felélesztésének elősegítése (pl. képzésekkel – helyi termékek előállítása és fogyasztókhoz való eljuttatása feltételeinek biztosítása): A műveletben előnyt élveznek a gazdálkodási formák felélesztésében és az értékesítésben az újszerű, kreatív módszerek alkalmazását népszerűsítő azt bemutató, oktató programok (hagyományok újszerű értelmezése).

6.8 Kockázatok

A Paks HKFS valós igényekkel alátámasztott módon és folyamatos konzultáció mellett került kidolgozásra a város közösségeinek érdekeit képviselő és azt jól ismerő szereplőkkel, szakértő közreműködésével. A célok megvalósíthatósága, a műveletek végrehajthatósága és az indikátorvállalások teljesíthetősége is reális alapokon nyugszik. Mindennek ellenére érvényesülhetnek olyan tényezők és előállhatnak olyan speciális helyzetek, amelyek kockázatot jelentenek a Paks HKFS sikeres megvalósulására. A HACCS az alábbi táblázatban összegzi a megvalósítás során felmerülő kockázatokat és azok kezelési lehetőségeit. A kockázatok négy fő kategóriába sorolhatók a bekövetkezési valószínűség („alacsony – kis – közepes – magas”) és a hatás mértéke alapján („kis – közepes – nagy – kritikus”).

Kockázat típusa	Kockázat megnevezése	Valószínűség	Hatás	Kockázatkezelési (csökkentés / megszüntetés) módszerek
társadalmi	Közzvéleményt befolyásoló „negatív hangok” megjelenése	kis	nagy	A végrehajtás nyilvánosságának maximalizálása, lehetőség megteremtése a működéssel kapcsolatos kérdések tisztázására
	A beruházások a helyi lakosság ellenállásába ütköznek	alacsony	nagy	Folyamatos tájékoztatással, bevonással, mediálással csökkenthető az esetleges ellenállás.
	Alacsony részvételi hajlandóság a megrendezett városi programokon	kis	közepes	Megfelelő intenzitású és célirányos marketing tevékenység, informális csatornák használata

¹⁴ Minden esetben a pályázatok elvárják az újszerűség alátámasztásával – **benchmarking** elvégzésével.

	A projektekbe bevont célcsoport negatív hozzáállása, részvétel felmondása a projekt megvalósítás során	alacsony	közepes	A célcsoportok motiválása a HKFS megvalósításának kezdetétől. A pályázók részéről a célcsoport bevonása a megvalósítandó akció előkészítésébe
	HKFS -en kívül szervezett hasonló programok konkurenciája	közepes	nagy	nyilvánosság és a lehetséges konkurencia bevonása és érdekeltté tétele a közös pályázásra
jogi	Szerződésben foglalt vállalások teljesítésének elmulasztása	közepes	közepes	a munkaszervezet folyamatos kapcsolattartása a kedvezményezett szervezetekkel, projekt végrehajtás közben végzett monitoring
	Jogszabályi, szabványi változások – különösen az energetikai és egyéb építészeti vonatkozású elvárások kapcsán	kis	nagy	előzetes tájékoztató és rugalmasság
műszaki	Az igényfelméréshez képest eltérő eredményességű projektek jelentkeznek – kockázat az indikátorok teljesíthetőségére (m2)	közepes	közepes	az elvárt teljesítések kiválasztási szempontokba való beépítése
	A Dunára tervezett fejlesztések természeti viszonyok, váralan környezeti események miatt nem kivitelezhetők időben	közepes	nagy	kulcsprojektől van szó, tehát a megvalósíthatóság és előkészítés maximális alapossággal zajlik
intézményi	A szervezetek, intézmények humán kapacitásának elégtelensége	közepes	nagy	képzéseken való részvétel, tájékoztatók szervezése az új módszerekről
	Külső szereplők (IH) miatt a pályázatok értékelésének elhúzódása – időbeni csúszás	kis	nagy	A projektek rugalmas tervezése
egyéb	Az időjárás miatt nem valósíthatók meg a külső helyszínekre tervezett programok	közepes	nagy	A pályázatban alternatívák szerepeltetése időpontra és esetleg belső helyszínre váltásra

7. Indikatív pénzügyi terv

Ebben a fejezetben a HKFS TOP CLLD keretében rendelkezésre álló fejlesztési és a HACS működés és animáció forrásfelhasználásának ütemezése kerül bemutatásra. A fejlesztések finanszírozására társfinanszírozás nem kerül bevonásra. **A HKFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)**

S s z.	A műveletek megnevezése	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Össz (mill)	%
1	1. A város lakosságának egészét megmozgató kulturális és közösségi kohéziót erősítő rendezvények, akciók végrehajtása (ESZA)	0	0	0	19	36,5	0	55,5	15,4 %
2	2. A város speciális célcsoportjait érintő rendezvények, rendezvénysorozatok, képzések megvalósítása - az akciókon keresztül generációkon belüli és generációk közötti kapcsolatok erősítése (ESZA)	0	0	0	10,4	10,1	0	20,5	5,7%
3	3. Községi tevékenységeknek helyet adó infrastruktúrák nyílt terek, zöldfelületek, közösségi terek létrehozása, tovább fejlesztése és megújítása a Duna parton és annak közvetlen környezetében. (ERFA)	0	0	0	0	80	56	136	37,9 %
4	4. A Duna közösségi / kulturális és környezeti értékeinek szélesebb körű megismertetése a lakosság körében - környezettudatosságot erősítő akciók végrehajtása a Duna és környezetének védelmében (ESZA)	0	0	0	0	14,6	0	14,6	4,1%
5	5. Helyi hagyományos tematikus közösségi tevékenységek újszerű eszközökkel és módszerekkel történő művelése (ESZA)	0	0	0	6	23,9	0	29,9	8,3%
6									
7	7. Községi tevékenységeknek helyet adó épületinfrastruktúrák rehabilitációja és az eszközállomány fejlesztése beleértve az újszerű megoldásokat lehetővé tevő IKT eszközöket és azok hálózatosodást elősegítő alkalmazását. (ERFA)	0	0	8	5	16,8	0	29,8	8,3%
8	8. A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek közösségi infrastruktúráinak fejlesztése (ERFA)	0	0	5	12,7	42,3	0	60	16,7 %
9	9. A városban található egy-egy karakteres területhez köthető mikro-közösségek belső összetartását segítő akciók végrehajtása (ESZA)	0	0	0	8,3	4,5	0	12,8	3,6 %
	Műveletek összesen:	0	0	13	61,4	228,7	56	359,1	100,0 0%

A források felosztása a HKFS célrendszerében megfogalmazottak hatékony megvalósulását szolgálja a közösségépítés humán és infrastrukturális oldalainak fejlesztésével. A források éves ütemezésekor további szempont volt, hogy az adott Művelet egy, a megvalósítási időszak alatt nagyjából folyamatos tevékenységet jelent, ez esetben nagyjából arányos megosztás lett alkalmazva. Ha pedig jelentősebb fizikai fejlesztéseket tartalmaz, ott az indító évet követően a minél előbbi projekt megvalósítás érdekében koncentráltabban jelennek meg az éves forráskeretek.

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Összesen
Működési költségek	6,2	10	7,8	7,2	4,5	2,5	38,2
Animációs költségek	0	0	0	0	2,6	0	2,6
Összesen	6,2	10	7,8	7,2	7,1	2,5	40,8

A működési és animációs költségek esetében a működési költségek tartalmazzák a szerződéses és elszámolható előkészítési költségeket, illetve a munkaszervezet bérköltségeit, továbbá az önállóan nem támogatható, kötelezően megvalósítandó tevékenységek költségeit ütemezetten. Az animációs költségek a cselekvési tervvel összhangban, és a költségek várható felmerülése szerint kerültek ütemezésre.

A HKFS műveletei közül hat **ESZA**, három **ERFA finanszírozású**. Paks HKFS tekintettel van az felhívásban elvárt ERFA 2/3 -ESZA– 1/3 arányra az alábbiak szerint:

Műveletek sorszáma	ESZA	ERFA	Összesen	ESZA%	ERFA%	SUM%
1	55 474 554	0	55 474 554	13,868638%	0,000000%	13,868638%
2	20 506 000	0	20 506 000	5,126500%	0,000000%	5,126500%
3	0	136 000 000	136 000 000	0,000000%	34,000000%	34,000000%
4	14 637 800	0	14 637 800	3,659450%	0,000000%	3,659450%
5	29 925 000	0	29 925 000	7,481250%	0,000000%	7,481250%
6	0	0	0	0,000000%	0,000000%	0,000000%
7	0	29 815 167	29 815 167	0,000000%	7,453792%	7,453792%
8	0	60 000 000	60 000 000	0,000000%	15,000000%	15,000000%
9	12 789 979	0	12 789 979	3,197495%	0,000000%	3,197495%
Működés	0	40 851 500	40 851 500	0,000000%	10,212875%	10,212875%
SUM	133 333 333	266 666 667	400 000 000	33,333333%	66,666667%	100,000000%
%	33,333333%	66,666667%	100,000000%	33,333333%	66,666667%	100,000000%

